

До записки
Фіскал

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студента Зінченко Марини Євгенівни
(ПІБ)

академічної групи 072-19зск-1 (заочна форма навчання)
(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ "Моноліт")»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Замковий О.І.	80	добре	<i>[Signature]</i>
Рецензент	Бойко О.І.	92	визначно добре	<i>[Signature]</i>
Нормоконтролер	Федорова О.Г.	20	добре	<i>[Signature]</i>

Дніпро
2022

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
статистичного аналізу і фінансів

О.В.Єрмошкіна
(прізвище, ініціали)
«   »   2022 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студенту Зінченко Марини Євгенівни академічної групи 072-19зск-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

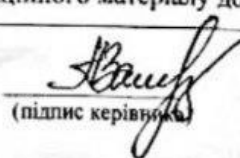
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

На тему: «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ "Моноліт")»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 12.05.2022р. № 255-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2022-08.05.2022
Розділ 1	Методологічні прийоми оцінки рентабельності	09.05.2022-18.05.2022
Розділ 2	Аналіз факторів та їх вплив на управління підприємницької діяльності ТОВ «Моноліт»	19.05.2022-26.05.2022
Розділ 3	Планування прибутковості та рентабельності малого підприємства	27.05.2022-05.06.2022
ВИСНОВКИ		06.06.2022-08.06.2022
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	09.06.2022-12.06.2022

Завдання видано

(підпис керівника)

О.І.Замковий
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 02.05.2022 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 13.06.2022 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

М.С.Зінченко
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Зінченко М.Є. «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ "Моноліт")». – Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (спеціалізація «Фінанси і кредит») – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», 2022.

Мета роботи присвячена організації ефективного планування підвищення рентабельності на підприємстві.

У першому розділі роботи був викладений сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми і конкретизовано завдання кваліфікаційної роботи. На підставі огляду літературних джерел, були визначені основні теоретичні та методичні підходи до сутності показників рентабельності, а також їх значення для підприємства в сучасних умовах розвитку української економіки.

У другому розділі був проведений аналіз рентабельності на підприємстві, а також досліджено фактори, які впливають на рентабельність підприємства в умовах самофінансування, освітлено проблеми, які перешкоджають підвищенню рентабельності підприємства, і визначено шляхи їх усунення.

У третьому розділі на підставі проведених досліджень, запропоновано шляхи удосконалення процедури планування заходів з урахуванням яких зроблений розрахунок показників, що показали ефективність проведених досліджень у кваліфікаційній роботі. Зроблено висновки про ефективність усіх запропонованих заходів.

Отримані результати можуть бути використані ТОВ «Моноліт» для виходу з фінансової кризи та забезпечення прибутковості своєї діяльності в майбутніх періодах.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ, РЕСУРСИ, САМОФІНАНСУВАННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПЛАНУВАННЯ, ЛЕВЕРІДЖ.

ABSTRACT

Zinchenko M. " Planning the measures to increase the company profitability (in terms of "Monolith" LLC) – Manuscript.

Qualification work for obtaining an educational qualification level for a bachelor's degree in the field of preparation 072 "Finance, Banking and Insurance" - Dnipro University of Technology, Dnipro", 2022

The purpose of the work is devoted to the organization of effective planning to increase profitability at the enterprise.

In the first section of the work the current state of the problem was presented, the urgency of the topic was substantiated and the tasks of the qualification work were specified. Based on a review of literature sources, the main theoretical and methodological approaches to the essence of profitability indicators, as well as their importance for the company in the current conditions of the Ukrainian economy.

The second section analyzes the profitability of the enterprise, as well as examines the factors that affect the profitability of the enterprise in terms of self-financing, highlights the problems that hinder the profitability of the enterprise, and identifies ways to eliminate them.

In the third section on the basis of the conducted researches, the ways of improvement of procedure of planning of actions are offered taking into account which the calculation of the indicators which have shown efficiency of the spent researches in qualifying work is made. Conclusions are made on the effectiveness of all proposed measures.

The obtained results can be used by Monolit LLC to overcome the financial crisis and ensure the profitability of its activities in future periods.

PROFITABILITY, ECONOMIC ANALYSIS, RESOURCES, SELF-FINANCING, EFFICIENCY, PLANNING, LEVERAGE.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ОЦІНКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ.....	10
1.1. Сутність та економічний зміст поняття рентабельності, особливості її оцінки в сучасних умовах	10
1.2. Методологічні підходи до оцінки параметрів рентабельності підприємства	16
1.3. Методологічні підходи до планування рентабельності у малому бізнесі в сучасних умовах	27
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «Моноліт»	36
2.1. Характеристика фінансово-економічного потенціалу підприємства	36
2.2. Аналіз показників рентабельності підприємства малого бізнесу	50
2.3. Аналіз впливу грошових потоків ТОВ «Моноліт» на показники рентабельності підприємства	55
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	65
3.1. Планування прибутку ТОВ «Моноліт» на основі екстраполяції попередніх подій.....	65
3.2. Планування прибутку ТОВ «Моноліт» на основі узагальнення менеджменту підприємства	71
3.3. Визначення планових показників ТОВ «Моноліт» від впроваджених заходів	83
Висновки по розділу 3	90
ВИСНОВКИ.....	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ.....	101

ВСТУП

Актуальність теми. На даному етапі економічного розвитку нашої країни лише невелика кількість функціонуючих підприємств приділяє достатню увагу такому процесу, як планування. Після переходу України до ринкової економіки спостерігалася ейфорія з приводу ринку, що він сам здатний вирішувати усі економічні проблеми, і не потрібно ніякого планування. Така ситуація призвела до невизначеності і негативних явищ у державі.

На даний час, коли попередня система галузевого планування втратила своє значення і повністю зруйнована, на більшості підприємств не приділяється належна увага фінансовому плануванню, а планові розрахунки мають короткочасний характер. Увага до складання фінансових планів на підприємствах була послаблена через високі темпи інфляції, а постійно змінювані умови господарювання, нестабільність податкової системи, взаємні неплатежі підприємств роблять розрахунки фінансових показників малодостовірними. Разом з тим відмова від фінансового планування рівнозначна відмові від розроблення способів фінансового забезпечення поставлених завдань в області підприємництва.

Ведення підприємницької діяльності немислиме без чіткого економічного розрахунку і бачення перспективи, що значно полегшує підприємницьку діяльність, знижує рівень її ризикованості.

Без фінансового планування не можна досягти того рівня управління виробничо-господарською діяльністю підприємства, який забезпечує йому успіх на ринку, постійне вдосконалення матеріальної бази, соціальний розвиток колективу. Ніякий інший вид планування не може мати для підприємства такого узагальнюючого, глобального значення, бо саме фінанси охоплюють усі без винятку сторони і ділянки функціонування підприємства.

Фінансове планування відображає одну з найважливіших сторін організації виробництва - управління фінансово – господарською діяльністю підприємства. Його необхідність викликана тим, що потрібно передбачити конкретні грошові

кошти, без наявності яких неможливе неперервне функціонування підприємства, оскільки їх необхідно витратити для придбання сировини, матеріалів, інших цінностей, сплати податків, відрахувань до спеціальних фондів, виконання фінансових зобов'язань перед постачальниками, членами трудового колективу.

У ринкових відносинах від фінансових можливостей підприємства багато в чому залежить не тільки неперервність виробництва, але й кінцеві результати його діяльності, уникнення банкрутства. Тому головним призначенням фінансового планування стає передбачення надходження доходів підприємства, визначення видатків, результативності кожної господарської і фінансової ситуації, обґрунтування най вірогіднішого напрямку використання фінансових ресурсів підприємства.

Разом з тим росте розуміння важливості для кожного підприємства наявності довгострокових цілей, планування ціле направленою розвитку у довгостроковій перспективі.

Фінансове планування здатне активно впливати на усі сторони роботи підприємства через вибір об'єктів фінансування, направлення грошових коштів і вибірково в залежності від віддачі тих чи інших заходів економічного і соціального розвитку сприяти раціональному використанню трудових, матеріальних і грошових ресурсів.

Предметом дослідження дипломної роботи виступає планування рентабельності на підприємстві та шляхи підвищення її ефективності.

Об'єктом дослідження виступає діяльність підприємства ТОВ «Моноліт».

Метою дипломної роботи є дослідження поняття рентабельності на підприємстві, визначення ефективності процесу фінансового планування і пошук шляхів його удосконалення.

Досягнення поставленої мети здійснювалось послідовним вирішенням наступних завдань:

- розкрити сутність поняття фінансового планування, дослідити погляди різних економістів щодо цього і сформулювати визначення терміну фінансового планування;

- розглянути проблеми, що виникають при фінансовому плануванні на підприємстві та довести необхідність застосування фінансового планування в сучасних умовах господарювання;
- дослідити різні методики складання фінансового плану;
- спрогнозувати на основі планового балансу і планового звіту про фінансові результати основні фінансово – економічні показники досліджуваного підприємства і провести їх порівняння;
- на основі проведеного аналізу фінансового планування зробити аналіз ефективності фінансового планування на досліджуваному підприємстві;
- запропонувати шляхи вдосконалення процесу фінансового планування рентабельності на досліджуваному підприємстві.

Інформаційно-фактологічну базу дослідження склали вітчизняні і зарубіжні фундаментальні і практичні дослідження сутності та здійснення фінансового планування на підприємстві, Закони України, Укази президента України, постанови Кабінету Міністрів України, статистичні дані по Україні, матеріали ТОВ «Моноліт» (фінансова звітність, Статут та інші), матеріали, опубліковані в мережі Internet.

Методи дослідження. В процесі досліджень при вирішенні поставлених завдань застосовувалися методи порівняння, систематизації і логічного узагальнення, аналізу та синтезу, системний підхід, прийоми економічного аналізу, графічний та інші методи наукових досліджень.

Апробація результатів роботи. Основні положення, результати, висновки та пропозиції роботи обговорено та схвалено на сімдесят сьомій студентській науково-технічній конференції, яка відбулася 16-20 травня 2022 року у м. Дніпро.

Особистий внесок. В дипломній роботі було досліджено фінансове планування як складова частина фінансової діяльності підприємства. Розглянуто процес фінансового планування на досліджуваному підприємстві і надано рекомендації по його удосконаленню і оптимізації. Зокрема дипломне дослідження містить порівняльний аналіз існуючого на сьогоднішній день програмного забезпечення, призначеного для автоматизації процесу фінансового

планування на підприємстві, що при його використанні дасть можливість :

- швидко і зручно планувати свою діяльність;
- затрачувати на процес планування менше часу;
- оперативно вносити зміни у фінансовий план;
- отримати звіти в зручному для аналізу вигляді – за допомогою таблиць, графіків, діаграм.

Прикладна цінність. Одержаних результатів полягає у використанні запропонованих у дипломній роботі інструментів антикризового управління, діагностики стану неплатоспроможності та розроблених механізмів фінансового оздоровлення підприємства у подальшій діяльності підприємств України переваги використання програмного забезпечення у фінансовому плануванні в порівнянні з традиційними методами дозволять значно підвищити ефективність процесу фінансового планування на підприємстві.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок і включає 17 рисунків, 27 таблиць. Список використаних джерел містить 70 найменувань.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ОЦІНКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

1.1. Сутність та економічний зміст поняття рентабельності, особливості її оцінки в сучасних умовах

Одним з найважливіших показників діяльності підприємства є рентабельність.

Рентабельність - це узагальнюючий показник, що характеризує якість роботи підприємства, так як при всьому значенні маси одержуваного прибутку найбільш повну якісну оцінку виробничо-господарської діяльності підприємства дає величина рентабельності і її зміна. Він являє собою відношення прибутку до виробничих фондів або до собівартості продукції. Показник рентабельності оцінює ефективність виробництва і витрат на нього.

До основних факторів, що робить безпосередній вплив на збільшення рівня рентабельності на підприємствах, відносяться:

1. Зростання обсягу виробництва продукції;
2. Зниження її собівартості;
3. Скорочення часу обороту основних виробничих фондів і оборотних коштів;
4. Зростання маси прибутку;
5. Краще використання фондів;
6. Система ціноутворення на обладнання, будівлі і споруди та інші носії основних виробничих фондів;
7. Встановлення та дотримання норм запасів матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва і готової продукції.

За методом обчислення існує рентабельність підприємств $R_{пр}$ і рентабельність продукції $R_{прод}$. Перший показник визначається як відношення балансового прибутку Π до середньорічної вартості основних виробничих фондів $\Phi_{оп}$ і оборотних коштів $\Phi_{об}$:

$$R_{\text{пр}} = (\Pi / (\Phi_{\text{оп}} + \Phi_{\text{об}})) \times 100\% \quad (1.1)$$

Другий показник рентабельності виражається відношенням балансового прибутку Π до собівартості готової продукції C :

$$R_{\text{пр}} = (\Pi / C) \times 100\% \quad (1.2)$$

Методи визначення рентабельності наочно показують, що рівень рентабельності і його зміна безпосередньо пов'язані з цінами на промислову продукцію. Отже, об'єктивна система ціноутворення є важливою передумовою визначення обгрунтованого рівня рентабельності, який в той же час може впливати на зміну рівня цін на продукцію. Таким чином, обгрунтовані методи встановлення та планування рентабельності знаходяться в тісному взаємозв'язку з системою ціноутворення. Величина прибутку, а отже, і рівень рентабельності, насамперед, залежать від зміни цін на продукцію та її собівартості.

У понятті рентабельності виробництва зіставляються накопичення, створювані в процесі виготовлення продукції, зі спочатку виділеними даному підприємству виробничими фондами. Рентабельність виробництва служить вимірником ефективності використання коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства.

Економічний сенс рентабельності виробництва не обмежується зниженням витрат живої і матеріалізованої праці на виробництво одиниці продукції. Маса засобів, що беруть участь у виробничому процесі, істотно відрізняється від їх кількості, яке входить в суму витрат, пов'язаних з виготовленням продукції. У процесі виробництва бере участь величезна кількість основних фондів, матеріалізованих у будівлях, спорудах, обладнанні та інвентарі. У витрати ж виробництва включається їх амортизація, тобто частка їх вартості, що переноситься в той чи інший період часу на собівартість виробленої продукції. Вартість оборотних фондів включається у витрати виробництва тільки в сумі, витраченої при виготовленні продукції.

Основним чинником зростання прибутку є зниження собівартості продукції. Однак на величину балансового прибутку впливає ще ряд факторів - зміна цін на

продукцію, величина залишку нереалізованої продукції, обсяг реалізації, структура виробництва та ін Перший фактор враховується тільки в тих випадках, коли є достатньо різкі підстави вважати, що в майбутньому періоді відбудеться зміна цін (їх підвищення у зв'язку з підвищенням якості продукції або зниження через старіння окремих видів продукції, насиченості ринку споживачів деякими виробами або у зв'язку з переходом на нову техніку і технологію виробництва). Підвищення рентабельності виробництва означає зростання віддачі на кожен гривню авансованих коштів і, тим самим, більш ефективного їх використання.

Показники рентабельності є важливими характеристиками фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Вони вимірюють прибутковість підприємства з різних позицій і групуються відповідно до інтересів учасників економічного процесу, ринкового обміну.

Показники рентабельності є важливими характеристиками факторної середовища формування прибутку (та доходу) підприємств. З цієї причини вони є обов'язковими елементами порівняльного аналізу й оцінки фінансового стану підприємства. При аналізі виробництва показники рентабельності використовуються як інструмент інвестиційної політики і ціноутворення.

Показники рентабельності є основними характеристиками ефективності господарської діяльності підприємства. Вони розраховуються як відносний показник фінансових результатів, отриманих підприємством за звітний період. Економічний зміст показників рентабельності зводиться до прибутковості діяльності підприємства. У процесі аналізу рентабельності досліджуються рівень показників, їх динаміка, визначається система факторів, що впливають на їх зміну, їх кількісна оцінка.

Основні показники рентабельності можна об'єднати в три групи:

1. Показники рентабельності капіталу (активів);
2. Показники рентабельності продажів продукції;
3. Показники, розраховані на основі потоків готівкових грошових коштів.

Перша група показників рентабельності формується як відношення прибутку до різних показників авансованих коштів, з яких найбільш важливими

є: всі активи підприємства; інвестиційний капітал (власні кошти + довгострокові зобов'язання); акціонерний (власний) капітал.

Специфікація даних показників полягає в тому, що вони відповідають інтересам всіх учасників бізнесу підприємства. Наприклад, адміністрацію підприємства цікавить віддача (прибутковість) всіх активів (всього капіталу); потенційних інвесторів і кредиторів - віддача на капітал, що інвестується; власників і засновників - прибутковість акцій і т.д.

Показники рентабельності активів розраховуються як відношення показників прибутку до показників середніх за звітний період активів підприємства. Рентабельність активів - найважливіший показник ефективності діяльності комерційної організації, основною норматив (тобто середня величина в ринковій економіці), з яким співвідноситься індивідуальні показники підприємств для обґрунтування їх конкурентоспроможності. Такий норматив рентабельності (або норма прибутку), як відношення бухгалтерського прибутку (прибутку до оподаткування) до загальної величини активів, є головним показником міжгалузевої конкуренції, основним показником для визначення ефективності інвестиційних проектів. Норма рентабельності (або норма прибутку) має тенденцію до зниження і в даний час. За даними зарубіжних інститутів економічного аналізу, вона становить приблизно 18-20%. Звідси у світовій ринковій економіці для визначення ефективних проектів часто використовують коефіцієнт 0,20.

Кожен з перерахованих показників легко моделюється по факторним залежностям. Розглянемо наступну залежність:

$$\frac{P^ч}{K} = \frac{P^ч}{N} \times \frac{N}{K} \quad (1.3)$$

де: $P^ч$ -чистий прибуток;

K - всі активи;

N – продаж.

Ця формула показує зв'язок між рентабельністю всіх активів, рентабельністю продажів і оборотністю активів. Формула прямо вказує шляхи

підвищення рентабельності: при низькій рентабельності продажів необхідно прагнути до прискорення обороту активів.

Розглянемо ще одну факторну модель рентабельності:

$$P^ч/C^ч = (P^ч/N) \times (N/K) \times (K/C^ч), \quad (1.4)$$

де: $C^ч$ - власні кошти (капітал).

Як бачимо, рентабельність власного (акціонерного) капіталу залежить від зміни рівня рентабельності продукції, швидкості обороту сукупного капіталу та співвідношення власного і позикового капіталу. Вивчення подібних залежностей має велике значення для оцінки впливу різних чинників на показники рентабельності. З наведеної залежності випливає, що за інших рівних умов віддача акціонерного капіталу підвищується при збільшенні частки позикових коштів у складі сукупного капіталу.

Друга група показників формується на основі розрахунку рівнів рентабельності за показниками прибутку, відображаються у звітності підприємства. Наприклад,

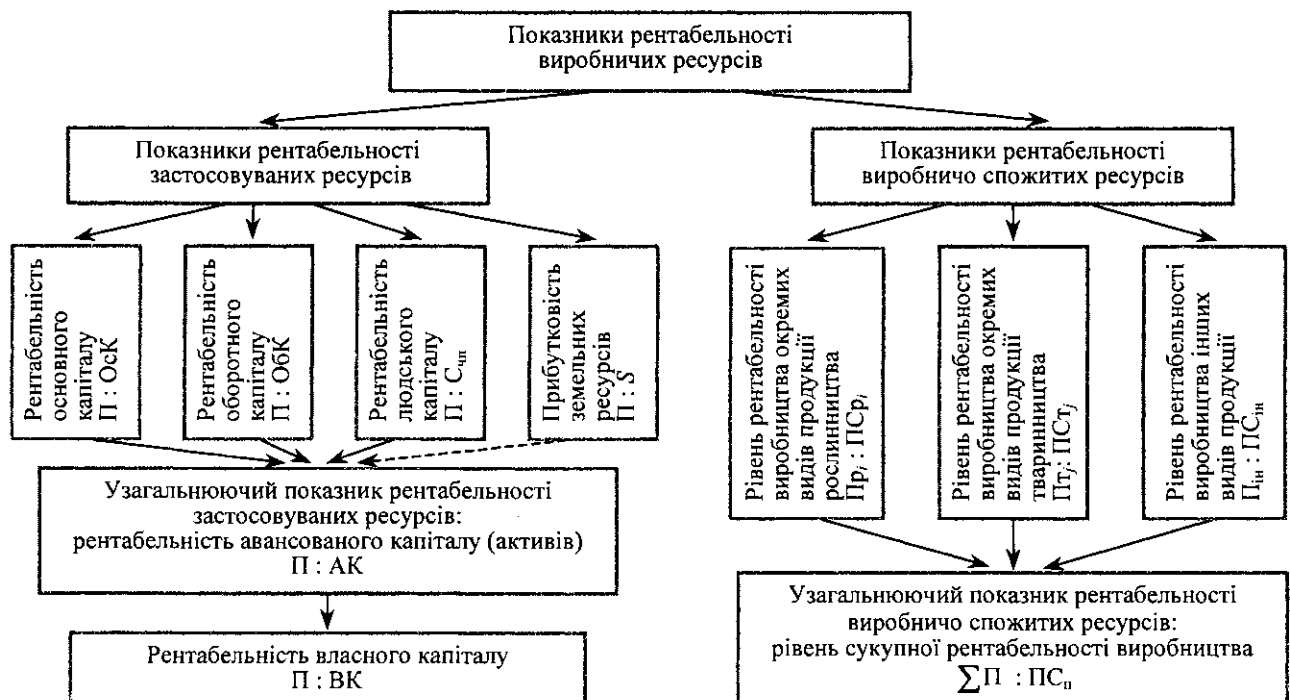

Рис.1.1. Групи показників рентабельності

Зауважимо, що стрілка вказує на логіку формування показників прибутку.

Прирошення прибутку може бути пов'язано як з інтенсивним, так і з екстенсивним використанням виробничих ресурсів. Тому показником справжньої ефективності може бути тільки рентабельність продажів, тобто відношення прибутку до виручки від продажів.

Залежно від чисельника, що відображає певні сторони господарської діяльності, розрізняють:

1. рентабельність продажів по прибутку від продажу K_1^P :

$$k_1^P = \frac{P^P}{N}, \quad (1.5)$$

де P^P - прибуток від продажу;

N – виручка від продажів у відпускних цінах-нетто;;

2. рентабельність пробаж по бухгалтерській (до оподаткування) прибутку K_2^y

$$k_2^y = \frac{P^6}{N}, \quad (1.6)$$

де P^6 - бухгалтерський прибуток;

3. рентабельність продажів по чистому прибутку (k_3^P):

$$k_3^P = P^ч / N, \quad (1.7)$$

де $P^ч$ - чистий (нерозподілений) прибуток

В управлінському обліку та аналізі використовується показник рентабельності продажів як відношення прибутку о т продажів до собівартості (повної або виробничої) продажів продукції (K_s^P):

$$k_s^P = P^P / S^P, \quad (1.8)$$

де S^P - собівартість реалізованої продукції.

Третя група показників рентабельності формується аналогічно першій і другій групам, проте замість прибутку приймається в розрахунок чистий приплив грошових коштів.

Дані показники дають уявлення про ступінь можливості підприємства розплатитися з кредиторами, позичальниками і акціонерами грошовими коштами в зв'язку з використанням грошового припливу. Концепція рентабельності, що обчислюється на основі грошових коштів, широко застосовується в країнах з розвинутою ринковою економікою. Вона пріоритетна, тому, що операції з грошовими потоками, що забезпечують платоспроможність, є істотною ознакою «здоров'я» фінансового стану підприємства.

Різноманіття показників рентабельності визначає альтернативність пошуку шляхів її підвищення. Кожен з вихідних показників розкладається в факторну систему з різним ступенем деталізації, що задає кордону виявлення та оцінки виробничих резервів.

1.2. Методологічні підходи до оцінки параметрів рентабельності підприємства

Щоб оцінити ефективність діяльності організації проводиться аналіз рентабельності. Рентабельність - показник економічної ефективності організації, який відображає ступінь ефективності використання матеріальних, трудових і грошових та ін ресурсів.

Для оцінки фінансово-господарської діяльності організації, аргументованого управління компанією і скорочення витрат використовуються різні показники рентабельності. Їх можна умовно розділити на дві групи: рентабельність продажів і рентабельність активів.

Рентабельність продажів за валовим прибутком (англ.: Gross Margin, Sales margin, Operating Margin) - коефіцієнт рентабельності, який показує частку прибутку в кожному зароблений карбованець. Значення рентабельності

варіюються залежно від продуктивних лінійок організацій та їх стратегій розвитку. Використовується для підвищення ефективності управління ціновою політикою організації.

Крім наведеного вище розрахунку, існують і інші варіації розрахунку показника рентабельності продажів:

- рентабельність продажів по ЕВІТ (англ.: Earnings before interests and taxes) - величина прибутку від продажів до сплати відсотків і податків у кожному рублі виручки.
- рентабельність продажів по чистому прибутку (англ.: Profit Margin, Net Profit Margin) - чистий прибуток на карбованець виручки від продажів.
- прибуток від продажів на рубль, вкладений у виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг).

На відміну від показників рентабельності продажів, рентабельність активів вважається як відношення прибутку до середньої вартості активів підприємства.

Рентабельність активів (англ.: return on assets, ROA) характеризує здатність активів компанії породжувати прибуток. Показує, скільки доводиться прибутку на кожен рубль, вкладений у майно організації. Застосовується для порівняння підприємств однієї галузі. Найчастіше використовується інвесторами.

Крім того, поширення набули такі показники ефективності використання окремих видів активів (капіталу):

Рентабельність власного капіталу (англ. return on equity, ROE) показує віддачу на інвестиції акціонерів в дане підприємство. Рентабельність власного капіталу характеризує прибутковість бізнесу для його власників, розраховану після вирахування відсотків по кредиту.

Рентабельність інвестованого капіталу (англ.: Return on Capital Employed, ROCE) - є важливим показником ефективності використання матеріальних, трудових і грошових активів організації; зазвичай це необхідно для порівняння ефективності роботи в різних видах бізнесу і для оцінки того, генерує чи компанія достатньо прибутку, щоб виправдати вартість залучення капіталу. ROCE завжди повинна бути вище, ніж середня процентна ставка по банківських і товарних

кредитах, інакше будь-яке розширення бізнесу шляхом залучення позик призведе до погіршення фінансового стану і падіння прибутку.

Рентабельність виробничих фондів (фондовіддача; англ. Output / capital ratio) показує, скільки продукції виробляє підприємство на кожен вкладений одиницю вартості основних фондів. Чим вище фондовіддача основних фондів, тим нижче витрати на 1 рубль продукції. Показник фондовіддачі залежить від галузі, структури і особливостей виробництва.

Якщо прибуток виражається в абсолютному вираженні, то рентабельність - це відносний показник інтенсивності виробництва. Він відображає рівень прибутковості щодо визначеної бази. Підприємство рентабельно, якщо суми виручки від реалізації продукції досить не тільки для покриття витрат на виробництво і реалізацію, але і для утворення прибутку.

Показники рентабельності (прибутковості) підприємства дозволяють дати оцінку його фінансових результатів і в кінцевому рахунку ефективності. До цих показників зазвичай відносять рівень рентабельності, який виражається як відношення того чи іншого виду прибутку до якої-небудь бази. Різні показники відображають різні сторони діяльності підприємства. Цілком природно, що в цілому ефективність роботи підприємства може визначатися лише системою показників рентабельності. Вона, включає в себе п'ять груп показників: рентабельність продукції, продажів, активів, власного капіталу та інші показники.

Перша група показників - це рентабельність продукції, яку можна виразити двома способами.

Рентабельність одиниці продукції (Рпрод) визначається як відношення прибутку (П) до собівартості (С):

$$R_{\text{прод}} = П / С \quad (1.9)$$

Роль цього показника полягає в тому, що з його допомогою дається оцінка витрат підприємства на одиницю продукції, що випускається. Крім того, з його допомогою визначається фактична рентабельність. У миро-вої практиці цей показник має назву «витрати плюс».

Другий спосіб розрахунку показника рівня рентабельності продукції - це розрахунок з урахуванням прибутковості на вкладений капітал.

$$Рвк = (ВК \times УДвк) / (Сед \times Орнат), \quad (1.10)$$

де: Рвк - рентабельність на вкладений капітал;

ВК - вкладений в дане виробництво капітал;

УДвк - рівень прибутковості на вкладений капітал, передбачений інвестиційним проектом;

Сед - собівартість одиниці продукції;

Орнат - обсяг реалізації в натуральному вираженні.

Друга група показників рентабельності - це рентабельність продажів, яка розраховується за такою формулою:

$$ROS = Прп / В, \quad (1.11)$$

де: ROS - рентабельність продажів (Return on Sales);

Прп - прибуток від реалізації;

В - виручка від реалізації.

Зростання цього показника може відображати зростання цін на продукцію при постійних витратах або збільшення попиту і відповідно зниження витрат на одиницю продукції. Зменшення цього показника відображає зворотні тенденції. Крім того, цей показник показує частку при-були у виручці від реалізації, отже, співвідношення в ній при-були і повної собівартості реалізованої продукції. Саме за допомогою цього показника підприємства може прийняти рішення з приводу вибору шляху збільшення прибутку: або знижувати собівартість, або збільшує обсяг виробництва.

Даний показник, розрахований на основі чистого прибутку, називають коефіцієнтом чистого прибутку.

Третя група показників рентабельності - рентабельність активів (або інвестицій):

$$ROA = \Pi / A_{\text{ср}}, \quad (1.12)$$

де: ROA - рентабельність активів;

Π - прибуток підприємства (може використовуватися прибуток від реалізації, валовий або чистий);

$A_{\text{ср}}$ - середня величина активів (майна) підприємства за певний період.

Цей показник може зустрічатися під назвою ROI - Return on investment, тобто рентабельність інвестицій. Він відображає ефективність вкладених у підприємства грошових коштів. Залежно від ситуації може використовуватися той чи інший вид прибутку, але в більшості випадків оцінка ведеться по прибутку до оподаткування, тобто по валовий, і з прибутку після оподаткування, тобто з чистого прибутку.

Рентабельність активів можна уявити собі як твір наступних двох показників:

$$ROA = ROS \times O_{\text{акт}} = (\Pi / B) \times (B / A) = (\Pi / A_{\text{ср}}), \quad (1.13)$$

де: $O_{\text{акт}}$ - оборотність активів.

Таким чином, на рентабельність активів насамперед впливають дві групи факторів, пов'язаних з рентабельністю продажів і оборотністю активів.

Зазвичай при аналізі рентабельності активів проводиться аналіз оборотних активів, тобто його оборотних коштів, так як їх вплив на цей показник значно залежить від стану та організації оборотних коштів. Розрахунок ведеться за наступною формулою:

$$ROA = \text{ЧП} / \text{АП}, \quad (1.14)$$

де: ROA - рентабельність поточних активів;

ЧП - чистий прибуток підприємства;

АП - середня величина другого розділу активу балансу підприємства - оборотні активи.

Підприємства може аналогічним шляхом розраховувати рентабельність і необоротних активів (основних засобів і нематеріальних активів), тобто першого розділу активу балансу.

Поряд з рентабельністю необоротних активів слід розраховувати їх фондвіддачу:

$$FO_{A1} = B/A1_{cp}, \quad (1.15)$$

де: FO_{A1} - фондвіддача необоротних активів;

$A1_{cp}$ - середня величина необоротних активів.

Четверта група показників рентабельності - рентабельність акціонерного або власного капіталу. Цей показник займає особливе місце, тому що відображає віддачу або прибутковість головного виду засобів, що використовуються підприємцем, - власних коштів.

$$ROE = ЧП / ПШ, \quad (1.16)$$

де: ROE - рентабельність акціонерного капіталу (Return on Equity);

ПШ - середня величина власного капіталу підприємства за певний період.

Особливість цього показника в тому, що він, по-перше, показує ефективність власних коштів, тобто чистий прибуток, отриманий на вкладений рубль, і, по-друге, ступінь ризику підприємства, що відображає зростання ROE.

На основі ROE підприємство може прогнозувати темпи зростання свого прибутку. Приріст прибутку в планованому періоді визначається на основі наступного розрахунку:

$$\Pi = (ROE \times K_{рн}) / 100, \quad (1.17)$$

де: Π - приріст прибутку в планованому році;

Крн - коефіцієнт коштів, що спрямовуються на розвиток виробництва з чистого прибутку; відображає частку чистого прибутку, що спрямовується на розвиток виробництва.

У взаємозв'язку з ROE може бути використана знаменита формула Дюпона:

$$ROE = (ПП / В) \times (В / А_{сп}) \times (А_{сп} / ПШ), \quad (1.18)$$

Дана формула значно розширює аналітичні можливості підприємства, в результаті чого воно має можливість визначити:

- динаміку чистого прибутку у виручці від реалізації продукції (рентабельність продажів);
- ефективність використання активів на основі виручки від реалізації та існуючі тенденції (оборотність активів);
- структуру капіталу підприємства на основі тієї частки, яку складають в активах власні кошти;
- вплив перерахованих вище факторів на ROE.

Разом з розрахунком ROE підприємствам слід розраховувати рентабельність так званого перманентного капіталу і рентабельність позикового капіталу.

Рентабельність перманентного капіталу розраховується наступним чином:

$$Р_{ик} = ПП / (ПШ + ПІВ), \quad (1.19)$$

де: ПІВ - середня величина довгострокових кредитів і позик, отриманих підприємством за певний період, тобто четвертий розділ пасиву балансу.

Довгостроковий кредит практично використовується для формування необоротних активів, сприяє вивільненню власних коштів. Тим самим він ніби побічно збільшує власні середовищ-ства підприємства. Тому показник рентабельності перманентного капіталу в більш широкому сенсі відображає рентабельність власних коштів підприємства, або, іншими словами, коштів, вкладених у підприємство на тривалий термін.

Аналогічно визначається рентабельність позикових коштів, як довгострокових і короткострокових у цілому, так і окремо короткострокових пасивів.

До п'ятої групи показників рентабельності відносяться всі інші показники.

Це насамперед показники рентабельності акцій.

Прибуток на 1 акцію:

$$EPS = \text{ППА} / \text{КА}, \quad (1.20)$$

де: ППА - чистий прибуток, призначена акціонерам;

КА - середня кількість звертаються за рік акцій.

Відношення ринкової ціни акції до доходу на неї складе:

$$P / E = \text{РЦА} / \text{EPS}, \quad (1.21)$$

де: РЦА - ринкова ціна акції.

Показник виплати дивідендів дорівнює:

$$PR = \text{ДВ} / \text{ПП}, \quad (1.22)$$

де: ДВ - сума дивідендів, що виплачується з чистого прибутку.

Одним з суттєвих показників є рентабельність інвестицій:

$$\text{Ринва} = (\text{ДФВ} / \text{ФВ}) \times 100, \quad (1.23)$$

де: ДФВ - доходи від довгострокових і короткострокових фінансових вкладень;

ФВ - сума довгострокових і короткострокових фінансових вкладень.

Вищеописана система показників рентабельності підприємства, на наш погляд, дає найбільш точне уявлення про ефективність його роботи та фінансових результатах.

Рентабельність – це ступінь дохідності, вигідності, прибутковості бізнесу. Її вимірюють за допомогою цілої системи відносних показників, що характеризують ефективність роботи підприємства у цілому, прибутковість

різних напрямків діяльності (виробничої, комерційної, інвестиційної тощо), вигідність виробництва продукції і послуг окремих видів. Питаннями оцінки ефективності діяльності підприємства за допомогою показників рентабельності займалися відомі вчені-теоретики та практики з економіки підприємства, а саме: Бланк І.О., Бутинець А.Д., Савицька Г.В., Сайфулін Р.С., Шеремет Ф.Ф. та інші.

Показники рентабельності, як одні з основних показників ефективності фінансової діяльності, дозволяють сукупно відобразити «якість» фінансового стану організації й перспективи його розвитку. При визначенні зміни показника рентабельності у часі важливо звертати увагу не тільки на динаміку, але й на «якість» показників рентабельності, правильність угруповання показників рентабельності по укрупнених групах - для виявлення тенденції до зміни не окремих розрізнених показників, а її вплив на групу показників у цілому.

Співвідношення прибутку з авансованою вартістю або поточними витратами виражає рентабельність. У найбільш широкому понятті рентабельність означає прибутковість:

- виробництва й реалізації окремих видів і всієї сукупності продукції (робіт, послуг);
- підприємств, організацій як суб'єктів господарської діяльності;
- галузей економіки.

Резюмуючи все вищесказане, рентабельність можна визначити як показник ефективності підприємства, що виражає відносну величину прибутку, що й характеризує ступінь віддачі засобів, використовуваних у виробництві. Роль і значення показника рентабельності полягають у наступному:

- цей показник є одним з основних критеріїв оцінки ефективності роботи підприємства;
- підвищення рентабельності характеризує мета підприємства будь-якої галузі в ринковій економіці;
- рентабельність - результативний, якісний показник діяльності підприємства;

- підвищення рентабельності сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства;
- збільшення рентабельності забезпечує перемогу підприємства в конкурентній боротьбі й сприяє виживанню підприємства в ринковій економіці;
- рентабельність має важливе значення для власників (акціонерів і засновників), тому що при її збільшенні зростає інтерес до даного підприємства, росте ціна акції;
- кредиторів і позичальників коштів рівень рентабельності цікавить із погляду реальності одержання відсотків по зобов'язаннях, зниження ризику неповернення позикових засобів, платоспроможності підприємства;
- динаміка рентабельності підприємства вивчається податковими службами, фондовими біржами, міністерствами;
- для підприємців показник рентабельності характеризує привабливість бізнесу в даній сфері.

Показники рентабельності являються відносними характеристиками фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства. Вони вимірюють доходність підприємства з різних та групуються в співвідношенні інтересами учасників економічного процесу, ринкового обміну.

Наголосимо, що показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку (та доходу) підприємства. З цієї причини вони є обов'язковими елементами порівняного аналізу та оцінки фінансового стану підприємства.

Структура показників рентабельності являє собою відношення прибутку (як економічного ефекту діяльності) до ресурсів або витрат, тобто в будь-якому розглянутому показнику рентабельності прибуток виступає в якості одного зі складових факторів.

У загальному вигляді розрізняють наступні основні показники рентабельності: рентабельність продукції; рентабельність продаж; рентабельність

активів; рентабельність текучих активів; рентабельність власного акціонерного капіталу.

На наш погляд у науковому дослідженні вважається доцільним розширити загальноприйнятую класифікацію показників рентабельності. Розширена класифікація видів рентабельності дозволяє більш детально підійти до питань її підвищення, оскільки більш повно відображає структуру рентабельності, тобто чисельник та її знаменник. У табл.1.1 представимо систематизацію фінансових коефіцієнтів рентабельності.

Таблиця 1.1

Система фінансових коефіцієнтів рентабельності

Основні класи показників рентабельності	Фінансові коефіцієнти рентабельності
1	2
1. Показник рентабельності, розрахований на підставі прибутку (доходу).	1.1. Коефіцієнт обмеженого рівня валового прибутку 1.2. Коефіцієнт обмеженого рівня прибутку від основної (операційної) діяльності 1.3. Коефіцієнт обмеженого рівня прибутку всієї діяльності підприємства 1.4. Коефіцієнт обмеженого рівня чистого прибутку 1.5. Коефіцієнт критичної рентабельності
2. Показник рентабельності, розрахований у зв'язку з використанням виробничих активів	2.1. Коефіцієнт віддачі на всю суму виробничих активів 2.2. Коефіцієнт віддачі на інвестований капітал 2.3. Коефіцієнт віддачі на акціонерний капітал
3. Показник рентабельності, розрахований на підставі потоків власних грошових коштів	3.1. Коефіцієнт рентабельності відбору 3.2. Коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу 3.3. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу 3.4. Коефіцієнт обслуговування боргу

Рентабельність виступає одним з найважливіших основних показників роботи підприємства, який характеризує кінцевий результат роботи підприємства. Показники рентабельності більш повно, чим прибуток, відображають остаточні результати господарської діяльності підприємства. Вони характеризують ефективність роботи підприємства. У цілому, прибутковість різних напрямів діяльності, окупність витрат і так далі. Величина показників рентабельності показує співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами.

Показники рентабельності зазвичай використовуються для оцінки діяльності підприємства та як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні. Все це говорить про актуальність проблематики дослідження.

1.3. Методологічні підходи до планування рентабельності у малому бізнесі в сучасних умовах

Рентабельність виробництва служить одним з найважливіших показників ефективності кінцевої діяльності підприємств і фірм, а також конкурентоспроможності та прибутковості виробництва товарів і послуг. Порівняння ефективності фінансової діяльності підприємств різних масштабів, виробничого призначення та форм власності проводиться зазвичай не в абсолютних, а у відносних показниках. Як відомо, абсолютна величина прибутку ще не дає повної якісної характеристики виробничої, економічної та фінансової діяльності тих чи інших підприємств і фірм, компаній і корпорацій.

Для економічної оцінки кінцевих результатів діяльності вітчизняних і зарубіжних виробничих підприємств широко використовуються різні показники рентабельності. Вони характеризують ступінь прибутковості підприємства, рівень його прибутковості, або співвідношення доходів на одиницю витрат.

Показник рентабельності являє собою в загальному вигляді відношення суми прибутку до витрат на її отримання. На українських підприємствах рентабельність прийнято виражати в двох показниках: окремих виробів і всього виробництва. Рентабельність виробів визначається у відсотках як відношення сукупного прибутку, отриманої від виробництва або реалізації відповідної продукції, до загальних витрат на її випуск і продаж. У реальних виробничих умовах, наприклад, рентабельність різних видів продукції може бути розрахована за формулою:

$$P_i = (C_i - C_v) / C_v \times 100\%, \quad (1.24)$$

де: R_i - рентабельність виробу;

C_i - ринкова ціна виробу;

C_v - повна собівартість виробу.

Рентабельність виробництва є відносним показником ефективності використання основних фондів і оборотних коштів підприємства. Вона показує ступінь загальної прибутковості на 1 карбованець витрат всіх виробничих ресурсів. Загальна рентабельність виробництва визначається за наступною формулою:

$$P_o = \Pi / (\Phi_o + O_c) \times 100\%, \quad (1.25)$$

Де P_o - загальна рентабельність виробництва;

Π - сукупний прибуток підприємства;

Φ_o - середньорічна вартість основних виробничих фондів підприємства;

O_c - середньорічний норматив оборотних коштів підприємства.

Показник рентабельності виробництва більш об'єктивно відображає загальний рівень ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства, ніж рентабельність окремих видів продукції, товарів і послуг. Рентабельність виробництва підрозділяється на два види: загальна рентабельність, яка знаходиться відношенням балансового прибутку до середньорічної вартості основних фондів і оборотних коштів, і розрахункова, обумовлена співвідношенням чистого прибутку підприємства до цих витрат.

У ринкових відносинах значно розширюється застосування показників рентабельності для оцінки різних сфер діяльності підприємств і фірм. Існує кілька десятків видів і способів розрахунку рентабельності, різних за завданням і змістом використовуваних вихідних показників прибутку і витрат.

Визначення чистого прибутку акціонерних компаній шляхом вирахування податків з балансового прибутку до її розподілу між акціонерами за встановленими дивідендах. Даний показник характеризує головним чином ефективність розподільчої політики вищих менеджерів і ступінь прибутковості або рентабельності акціонерного капіталу.

Розрахунок потоку готівки шляхом додавання до чистого прибутку суми амортизаційних відрахувань та інших накопичень. Фактична сума потоку готівки відповідає тієї частини прибутку, яку організація залишає у своєму розпорядженні. Вона має велике значення при оцінці ліквідності і прибутковості підприємства.

Обчислення підприємницького доходу шляхом додавання до потоку готівки податку на корпорації та інших резервних відрахувань і віднімання інших доходів від позареалізаційних операцій. Підприємницький дохід дає більш точне уявлення про вигідність основної діяльності фірми, ніж балансовий прибуток.

В якості основних показників рентабельності в сучасних ринкових умовах на вітчизняних і зарубіжних підприємствах можуть бути використані наступні коефіцієнти.

Рентабельність товарообігу або продажів, що характеризує відношення прибутку від реалізації продукції до витрат на її виробництво і збут. Для розрахунку рентабельності продажів в чисельнику може бути величина загальної або чистого прибутку від реалізації товарів і послуг, а в знаменнику виробничі витрати або собівартість реалізованої продукції:

$$P_T = \text{Пр} / \text{Срп} \times 100, \quad (1.26)$$

Де P_T - рентабельність товарообороту;

Пр- прибуток від реалізованої продукції;

Срп - виробнича собівартість реалізованої продукції.

Застосування показника рентабельності продажів в процесі внутрішньофірмового планування служить свого роду індикатором ціноутворення на нові товари і послуги. У зарубіжній практиці вважається, що для встановлення продажної ціни виробу необхідно до загальних виробничим витратам додати фіксовану надбавку, або маржу, яке обчислюється як частка товарообігу. Ця надбавка повинна забезпечувати кожній організації не тільки покриття всіх витрат, але й одержання нормального прибутку або доходу. При цьому, однак, слід мати на увазі, що величина цієї планової теоретично

нормального прибутку і фактично отримується величина доходу дуже рідко збігаються в практичній діяльності підприємств.

Крім того, встановлювана організацією норма прибутку дуже часто визначається ринковими вимогами, а не вибирається довільно. Проте норматив рентабельності товарообігу може служити важливим орієнтиром як для встановлення нижньої межі ринкових цін, так і для планування прибутку від реалізації продукції.

Рентабельність власних коштів або капіталу, що визначає співвідношення чистого прибутку компанії та акціонерного капіталу з резервами. Цей показник виступає для всіх акціонерів та вищого керівництва одним з головних критеріїв ефективності компанії. Високий коефіцієнт чистої рентабельності є важливим стимулом для залучення нових акціонерів і розширення діяльності фірм і компаній. Рентабельність капіталу можна представити формулою:

$$R_k = Пч / K * 100\%, \quad (1.27)$$

де: R_k - рентабельність власного капіталу;

$Пч$ - чистий прибуток від продажу продукції;

K - вартість власного капіталу.

Рентабельність основних виробничих фондів, що відображає відношення загального прибутку підприємства до середньорічної вартості основного капіталу. Цей показник служить для зіставлення ефективності використання основного капіталу або виробничих фондів в окремих корпораціях і галузях промисловості. При визначенні рентабельності основного капіталу підприємства можна використовувати співвідношення загальної або чистого прибутку до вартості виробничих фондів з урахуванням витрат по довгостроковій заборгованості, оскільки даний показник знаходиться по відношенню до всіх основних фондів. У загальному випадку рентабельність основних фондів підприємства можна виразити формулою:

$$R_f = Пб / Ф_о * 100\%, \quad (1.28)$$

де: Рф - рентабельність основних виробничих фондів;

Пб - балансовий прибуток підприємства;

Фо - середньорічна вартість основних фондів.

Рентабельність всіх активів, що показує відношення загального прибутку до вартості економічних ресурсів компанії. Даний коефіцієнт характеризує здатність фірми чи підприємства отримувати прибуток з всіх знаходяться в їх розпорядженні сукупних активів. При розрахунку цього показника в чисельник можна підставляти загальну прибуток, а в знаменник - середньорічну вартість основного і оборотного капіталу з урахуванням наявних матеріальних запасів та інших готівкових цінностей.

При плануванні рентабельності вітчизняні підприємства, крім розглянутих коефіцієнтів, можуть застосовувати показники активності, прибутковості, покриття, оборотності, ліквідності, ризику, платоспроможності та інші фінансові нормативи та економічні критерії. Планування основних фінансових показників діяльності фірм і підприємств передбачає в свою чергу активне і творче рішення економістом-менеджером наступних фінансових та управлінських проблем:

- вибір показників, необхідних для здійснення стратегічних і поточних завдань;
- розрахунок основних фінансових показників, що характеризують ступінь ефективності виробництва і стан фінансів підприємства;
- порівняння розрахункових показників з відповідними корпоративними, галузевими, національними та світовими їх значеннями в поточному, звітному або плановому періоді і за інші роки;
- використання отриманих показників при складанні фінансових планів підприємства та його підрозділів та виборі стратегії і тактики їх майбутнього розвитку.

Серед безлічі відомих фінансових показників, крім розглянутих значень прибутку і рентабельності, важливе місце при плануванні фінансів мають коефіцієнти ліквідності, активності та прибутковості.

Показники ліквідності характеризують фінансову здатність підприємства забезпечувати за рахунок наявних грошових коштів виконання своїх короткострокових зобов'язань з усіма підприємствами та банками. Низька платоспроможність організації свідчить про її слабку фінансову стійкість і неможливість проведення своєчасної закупівлі виробничих ресурсів і, як наслідок, про наближення зупинці виробництва. Інакше кажучи, ліквідність визначає рівень якості поточних або оборотних активів підприємства і його фінансову спроможність покривати свої повсякденні борги. Тому проблема планування ліквідності повинна бути вирішена в процесі складання як поточних, так і довгострокових планів розвитку. При визначенні коефіцієнтів ліквідності застосовуються два основних види показників: загальний коефіцієнт покриття і коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Загальний коефіцієнт покриття визначає співвідношення поточних (оборотних) активів підприємства і його поточних (короткострокових) зобов'язань. Мінімально допустима величина цього коефіцієнта повинна бути більше 1,0, оскільки при меншому значенні фірма може бути визнана неплатоспроможною. Оптимальним вважається величина коефіцієнта в діапазоні від 2,0 до 2,5.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує співвідношення між найбільш швидко ліквідною частиною поточних активів і поточними пасивами. Сама ліквідна частина активів визначається як різниця між їх загальною величиною (оборотних коштів) і всіма товарно-матеріальними запасами. Допустимим нижнім значенням даного коефіцієнта визнається зазвичай величина більше 0,2.

Показники активності або оборотності визначають ступінь ефективності використання підприємством економічних ресурсів. Зазвичай коефіцієнти активності відображають співвідношення між величиною продажів продукції та елементами активів. Одним з найбільш поширених на наших підприємствах показників активності є оборот товарно-матеріальних запасів. Цей коефіцієнт вимірює швидкість проходження матеріальних цінностей від закупівлі ресурсів до

продажу готової продукції. Розраховується даний показник як відношення вартості проданих товарів до величини товарно-матеріальних запасів за формулою:

$$K_{oz} = RP / MZ, \quad (1.29)$$

Де K_{oz} - коефіцієнт обороту запасів;

RP - вартість реалізованої продукції;

MZ - вартість матеріальних запасів.

Показники прибутковості або рентабельності виражають співвідношення доходів і витрат фірми в процесі виробництва і реалізації продукції. У кінцевому рахунку вони визначають фактичну результативність сукупної виробничо-фінансової діяльності кожного підприємства на одиницю витрат всіх економічних ресурсів або досягнуту норму прибутку на весь капітал (основний, оборотний і людський).

Всі наведені фінансові показники, як видно, тісно пов'язані між собою коефіцієнтами співвідношень прибуток - витрати. Це означає, що покращення фінансового стану кожного підприємства в сучасних ринкових умовах можливе лише на основі вдосконалення як стратегічного, так і поточного планування прибутку і рентабельності, безперервного підвищення результатів і скорочення витрат, постійного зростання доходів і зниження витрат, а також раціонального використання інших виробничо-господарських, організаційно-управлінських та інвестиційно-фінансових факторів і ресурсів.

На разі в умовах воєнного стану в Україні, розірванню логістичних та виробничих ланцюгів між фірмами та виробниками, повернення до прогнозування у звичайному стані маловірно. При плануванні досить велику ціну мають ризикові фактори, як в оцінці секторів економіки так і в політичному плані.

1. Отримання прибутку є результатом вкладення капітала в активи, використання яких принесло економічну вигоду. Абсолютна сума прибутку, отримана підприємством, характеризує фінансову результативність його діяльності, але не дозволяє проаналізувати достатність отриманого ефекту.

Звідси, вивчаючи кінцеві фінансові результати діяльності підприємства, важливо аналізувати не тільки динаміку, структуру, фактори і резерви зростання прибутку, але і співвідношення ефекту (прибутку) з наявними або використаними ресурсів, а також з доходами підприємства від його звичайної та іншої господарської діяльності. Необхідність даного порівняння можна також пояснити тим, що багато підприємств, що отримали однакову суму прибутку, мають різні обсяги товарообігу, різні витрати ресурси.

2. У зв'язку з цим у системі аналізу підприємства дуже важливе значення має аналіз рентабельності, яка безпосередньо пов'язана з величиною прибутку. Однак її не можна ототожнювати з абсолютною сумою прибутку.

Рентабельність - це ступінь дохідності, вигідності, прибутковості. Вона вимірюється за допомогою цілої системи відносних показників, характеризує ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, комерційної, інвестиційної і т. д.), вигідність виробництва окремих видів продукції (робіт, послуг). Показники рентабельності більш повно, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати господарювання, тому що їх величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами. Їх використовують і як інструмент в інвестиційній політиці і ціноутворенні. Багатообразність варіантів рішень, прийнятих при визначенні прибутку, поточних витрат, авансованої вартості для розрахунку рентабельності зумовлюють наявність кількості її показників.

3. Різноманіття показників рентабельності визначає альтернативність пошуку шляхів її підвищення. Кожен з вихідних показників розкладається в факторну систему з різним ступенем деталізації, що задає кордону виявлення та оцінки виробничих резервів.

Покращення фінансового стану кожного підприємства в сучасних ринкових умовах можливе лише на основі вдосконалення як стратегічного, так і поточного планування прибутку і рентабельності, безперервного підвищення результатів і скорочення витрат, постійного зростання доходів і зниження витрат, а також раціонального використання інших виробничо- господарських, організаційно-управлінських та інвестиційно-фінансових факторів і ресурсів.

4. Таким чином, рентабельність є одним з основних критеріїв оцінки ефективності роботи підприємства, підвищення рентабельності характеризує мета підприємства будь-якої галузі в ринковій економіці; зростання рентабельності сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства; для підприємців показник рентабельності характеризує привабливість бізнесу в даній сфері.

На разі в умовах воєнного стану в Україні, розірванню логістичних та виробничих ланцюгів між фірмами та виробниками, повернення до прогнозування у звичайному стані маловірно. При плануванні досить велику ціну мають ризикові фактори, як в оцінці секторів економіки так і в політичному плані.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «Моноліт»

2.1. Характеристика фінансово-економічного потенціалу підприємства

Основні питання, які необхідно з'ясувати при аналізі характеристики фінансово-економічного потенціалу підприємства:

1. Загальна оцінка структури капіталу.
2. Аналіз складу і динаміки позикових коштів.
3. Аналіз джерел капіталу підприємства.
4. Аналіз основних коефіцієнтів, що характеризують стан капіталу підприємства.

Аналіз динаміки і структури майна ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки здійснений у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки і структури майна ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки

Показники	Дані за роками						Зміна (+, -)			
	2019 рік		2020 рік		2021 рік		2019 р. - 2020 р.		2020 р. - 2021 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Імобілізовані активи										
Нематеріальні активи										
Основні засоби	113,9	4,42	76,1	2,1	22,2	0,59	-37,8	-2,32	-53,9	-1,51
Незавершене будівництво										
Довгострокові фінансові інвестиції:										
Інші необоротні активи										
Разом	113,9	4,42	76,1	2,1	22,2	0,59	-37,8	-2,32	-53,9	-1,51

Продовження таб. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Оборотні активи										
Запаси	649,8	25,23	664,2	18,34	869,9	23,23	14,4	-6,89	205,7	4,89
Дебіторська заборгованість:	1739	67,51	2877,5	79,44	2811,1	75,07	1138,5	11,93	-66,4	-4,37
Поточні фінансові інвестиції										
Грошові кошти:	71,6	2,78	4,6	0,13	41,2	1,1	-67	-2,65	36,6	0,97
Інші оборотні активи	1,6	0,06					-1,6	-0,06		
Разом	2462	95,58	3546,3	97,9	3722,2	99,41	1084,3	2,32	175,9	1,51
Всього	2575,9	100	3622,4	100	3744,4	100	1046,5		122	

За даними горизонтального та вертикального експрес-аналізу балансу ТОВ «Моноліт» динаміку до зменшення мають основні засоби, вони зменшились на - 53,9 тис. грн. або на -1,51 %; вони займають 0,59 % у структурі активів, капіталу.

Станом на 31.12.2021 р. вартість основних засобів склала 22,2 тис.грн.

Оборотні активи збільшились у 2021 році проти 2020 року на 175,9 тис. грн. або на 1,51%, та у структурі активів підприємства займають 99,41%. Графічно структура активів ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки наведена на рис. 2.1.

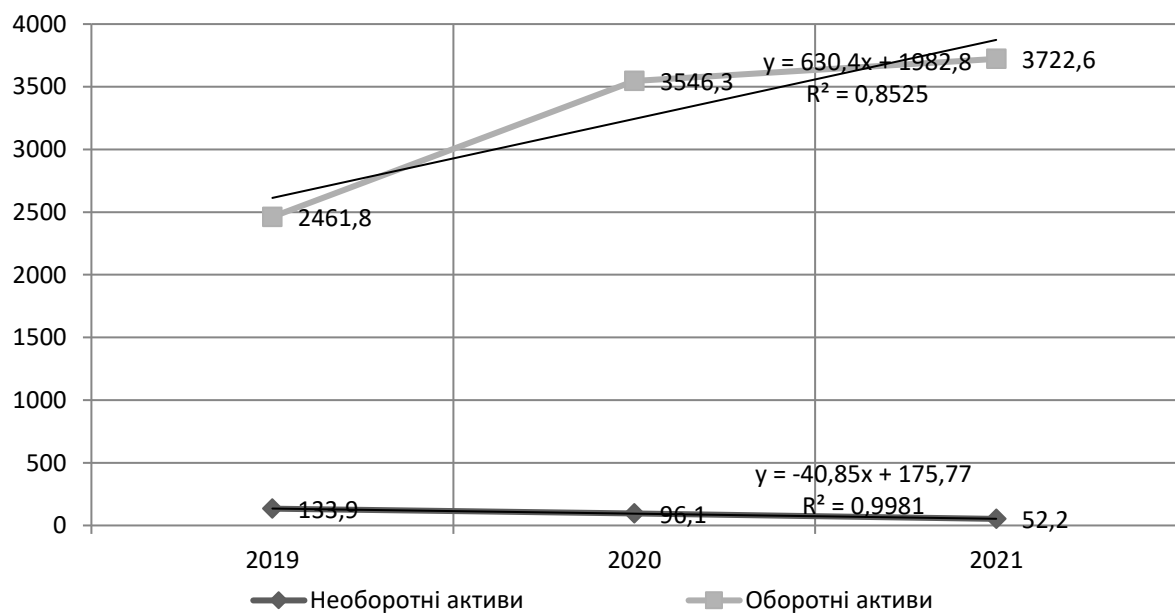

Рис.2.1. Структура активів ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки

У складі оборотних активів вартість запасів ТОВ «Моноліт» збільшилась у 2021 році проти 2020 року на 205,7 тис. грн., або на 4,89 %. Це обумовлено випередженням темпів приросту мобільних активів порівняно з темпами приросту всіх сукупних активів.

Збільшення грошових коштів склало 36,6 тис. грн., що позитивно вплине на рівень ліквідності підприємства. Обсяг дебіторської заборгованості ТОВ «Моноліт» зменшився на 66,4 тис. грн. У структурі активів значних коливань не відбулось.

Таким чином, можна зробити висновок про стійку структуру активу ТОВ «Моноліт» та збільшення обсягу капіталу який є розпорядженні підприємства у 2020 році проти 2019 року.

Аналіз динаміки та структури капіталу та зобов'язань ТОВ «Моноліт» наведений у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки та структури капіталу та зобов'язань ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки

Показники	Дані за роками						Зміна (+, -)			
	2019 рік		2020 рік		2021 рік		2019 від 2020		2019 від 2021	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Капітал										
Статутний капітал	170,5	6,62	170,5	4,71	170,5	4,55		-1,91		-0,16
Додатковий капітал										
Резервний капітал										
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	97,7	3,79	83,6	2,31	150	4,01	-14,1	-1,48	66,4	1,7
Разом	268,2	10,41	254,1	7,01	320,5	8,56	-14,1	-3,4	66,4	1,55
Зобов'язання										
Довгострокові кредити	70	2,72	265	7,32	353	9,43	195	4,6	88	2,11
Довгострокові зобов'язання										
Короткострокові кредити	539,2	20,93	590	16,29	589,6	15,75	50,8	-4,64	-0,4	-0,54

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коротко-строкові зобов'язання										
Кредиторська заборгованість	1638,3	63,6	2427,5	67,01	2443,4	65,25	789,2	3,41	15,9	-1,76
Розрахунки з учасниками										
Інші поточні зобов'язання	60,2	2,34	85,8	2,37	37,9	1,01	25,6	0,03	-47,9	-1,36
Разом	2237,7	86,87	3103,3	85,67	3070,9	82,01	865,6	-1,2	-32,4	-3,66
Всього	2575,9	100	3622,4	100	3744,4	100	1046,5		122	

Оцінка динаміки складу і структури власного капіталу та зобов'язань ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки свідчить про збільшення власного капіталу підприємства. Що обумовлено збільшенням прибутку в цей період.

Валюта балансу ТОВ «Моноліт» має динаміку до зростання, сума її збільшилась на 122 тис. грн., така тенденція свідчить про незначне розширення діяльності ТОВ «Моноліт». Графічно структура капіталу та зобов'язань ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки наведена на рис. 2.2.

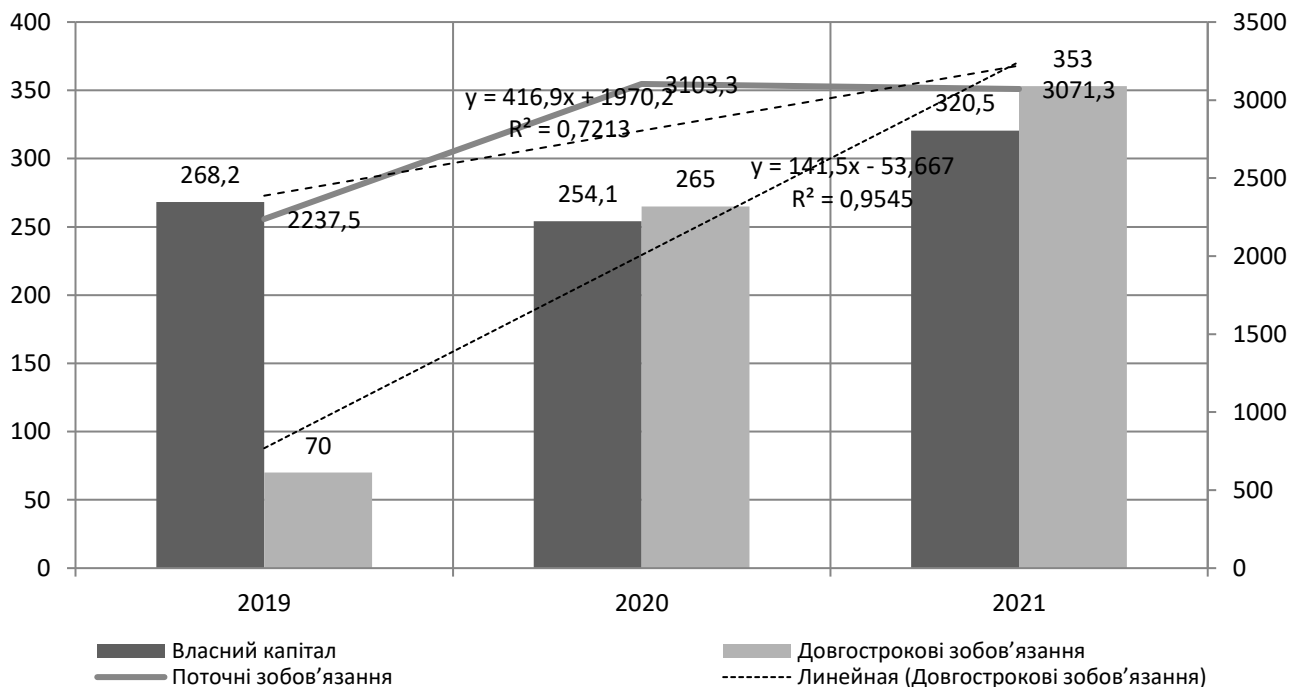

Рис.2.2. Структура капіталу та зобов'язань ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки

У складі пасивів, тобто джерел формування майна ТОВ «Моноліт» найбільшу питому вагу займає кредиторська заборгованість підприємства, яка займає у структурі 65,25%. Довгострокові зобов'язання станом на 31.12.2021 р. складають 353 тис. грн.

Таким чином, можна зробити висновок про те що ТОВ «Моноліт» не забезпечено власним капіталом, але у 2021 році проти 2020 року відбулось збільшення питомої ваги позикових коштів у пасивах підприємства, що відповідно свідчить про збільшення залежності від позикових коштів, та відповідно знижує рівень фінансового стану ТОВ «Моноліт».

Одним з визначених завдань на сьогодні є забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку. Така рівновага характеризується високим рівнем фінансової стійкості і платоспроможності підприємства і забезпечується формуванням раціональної структури майна та капіталу, ефективними пропорціями в обсягах формування фінансових ресурсів за рахунок різних джерел, достатнім рівнем самофінансування інвестиційних потреб. Формування механізму управління фінансовою стійкістю дозволить керівникам використовувати його для забезпечення стабільного функціонування та прогнозування розвитку підприємства в майбутньому.

Таким чином, за умови удосконалення управління діяльністю підприємства стане можливим досягнення довгострокових цілей підприємства.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні засобів за активом, згрупованих за рівнем їх ліквідності, і розташованими в порядку зменшення ліквідності із зобов'язаннями за пасивом, згрупованими за строками їх погашення і розташованими в порядку збільшення строків.

Групування активів та пасивів ТОВ «Моноліт» представлено в таблиці 2.3.

Групування активів та пасивів ТОВ «Моноліт»
за 2019-2021 роки, тис. грн.

Показники	Умовне позначення	Роки			Зміна, +/-	
		2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019 р. - 2020 р.	2020 р. - 2021 р.
1	2	3	4	5	6	7
Високоліквідні активи	A ₁	71,6	4,6	41,2	-67,0	+36,6
Швидколіквідні активи	A ₂	1739,0	2877,5	2811,1	+1138,5	-66,4
Повільноліквідні активи	A ₃	651,4	664,2	869,9	+12,8	+205,7
Важколіквідні активи	A ₄	113,9	76,1	22,2	-37,8	-53,9
Баланс		2575,9	3622,4	3744,4	+1046,5	+122,0
Найбільш термінові зобов'язання	З ₁	1698,5	2513,3	2481,3	+814,8	-32,0
Короткострокові зобов'язання	З ₂	539,2	590,0	589,6	+50,8	-0,4
Довгострокові зобов'язання	З ₃	70,0	265,0	353,0	+195,0	+88,0
Постійні зобов'язання	З ₄	268,2	254,1	320,5	-14,1	+66,4
Баланс		2575,9	3622,4	3744,4	+1046,5	+122,0

За даними таблиці 2.3 спостерігається зменшення високоліквідних активів зростання швидколіквідних активів та повільноліквідних активів. За даними таблиці спостерігається, що динаміку до збільшення на протязі 2019-2021 рр. має обсяг всіх видів зобов'язань підприємства.

Баланс підприємства вважають абсолютно ліквідним, якщо виконуються наступні співвідношення:

$$\begin{aligned}
 A_1 &\geq P_1; \\
 A_2 &\geq P_2; \\
 A_3 &\geq P_3; \\
 A_4 &\leq P_4.
 \end{aligned}
 \tag{2.1}$$

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 рр. наведено у табл. 2.4.

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки

Активи	Роки			Зобов'язання	Роки			Платіжний надлишок або нестача коштів		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік		2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A ₁	71,6	4,6	41,2	З ₁	1698,5	2513,3	2481,3	-1626,9	-2508,7	-2440,1
A ₂	1739,0	2877,5	2811,1	З ₂	539,2	590,0	589,6	1199,8	2287,5	2221,5
A ₃	651,4	664,2	869,9	З ₃	70,0	265,0	353,0	581,4	399,2	516,9
A ₄	113,9	76,1	22,2	З ₄	268,2	254,1	320,5	-154,3	-178,0	-298,3

За даними таблиці 2.8 спостерігається, що підприємству не вистачає високоліквідних активів для погашення найбільш термінових зобов'язань.

Порівняльний аналіз показників балансу ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 рр. представлений у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 рр.

2019 рік			2020 рік			2021 рік		
Активи		Пасиви	Активи		Пасиви	Активи		Пасиви
71,6	<	1698,5	4,6	<	2513,3	41,2	<	2481,3
1739,0	>	539,2	2877,5	>	590,0	2811,1	>	589,6
651,4	>	70,0	664,2	>	265,0	869,9	>	353,0
113,9	<	268,2	76,1	<	254,1	22,2	<	320,5
Ліквідність балансу порушена			Ліквідність балансу порушена			Ліквідність балансу порушена		

По даним таблиці 2.5 можна зробити висновок про те, що для абсолютної ліквідності балансу на протязі 2019-2021 р.р. у підприємства не вистачає високоліквідних активів для погашення найбільш термінових зобов'язань та надто значна сума важко ліквідних активів, отже за даними розрахунків можна зробити висновок про те, що ліквідність балансу підприємства порушена.

Для комплексної оцінки ліквідності балансу в цілому визначаємо загальний показник ліквідності за формулою:

$$\frac{A_1 \times ПВ_{A1} + A_2 \times ПВ_{A2} + A_3 \times ПВ_{A3}}{П_1 \times ПВ_{П1} + П_2 \times ПВ_{П2} + П_3 \times ПВ_{П3}} \quad (2.2)$$

де: PV_A та PV_P – питома вага відповідних груп активів та пасивів в їх загальному підсумку.

Питома вага відповідних груп активів та пасивів ТОВ «Моноліт» приведена у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Визначення загального показника ліквідності ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки

Умовні позначення	Роки					
	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
АКТИВИ						
A ₁	72	2,78	4,6	0,13	41,2	1,1
A ₂	1739	67,51	2877,5	79,44	2811,1	75,07
A ₃	651	25,29	664,2	18,34	869,9	23,23
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ						
P ₁	1699	65,94	2513,3	69,38	2481,3	66,27
P ₂	539	20,93	590,0	16,29	589,6	15,75
P ₃	70	2,72	265,0	7,32	353,0	9,43
ЗПЛ	1,09		1,29		1,31	

Таким чином, ми бачимо зростання загального показника ліквідності підприємства у 2021 році.

При оцінці ліквідності та платоспроможності розраховують три основні коефіцієнти:

коефіцієнт покриття;

коефіцієнт швидкої ліквідності;

коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Ці показники розраховуються на підставі даних форми №1 шляхом зіставлення поточних активів і поточних зобов'язань підприємства.

Розраховуємо коефіцієнти, які характеризують ліквідність ТОВ «Моноліт» (табл. 2.7)

Аналіз показників ліквідності ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки

Показники ліквідності	Роки			Абсолютна зміна	
	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2020 від 2019	2021 від 2020
Величина власних оборотних коштів	224,3	443,0	651,3	+218,7	+208,3
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,032	0,001	0,013	-0,031	+0,012
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,809	0,929	0,929	+0,120	
Коефіцієнт покриття	1,100	1,143	1,212	+0,043	+0,069
Частка оборотних засобів в активах	0,956	0,979	0,994	+0,023	+0,015
Частка запасів в поточних активах	0,264	0,187	0,234	-0,077	+0,047
Частка власних оборотних коштів у покритті запасів	0,345	0,667	0,749	+0,322	+0,082
Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів	0,319	0,010	0,063	-0,309	+0,053
Коефіцієнт ліквідності запасів	0,29	0,21	0,28	-0,039	+0,013
Коефіцієнт ліквідності засобів у розрахунках	0,78	0,93	0,92	-0,08	+0,07
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	1,29	1,08	1,09	+0,15	-0,01

За даними табл. 2.7 видно, що у на протязі 2019-2021 р.р. підприємство мало достатню суму власних оборотних коштів у 2020 році вона складала 443,0 тис. грн. у 2021 році ситуація покращилась та величина власних оборотних коштів складає 651,3 тис. грн. Різниця між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями, є “фінансовою подушкою”, що теоретично дає можливість підприємству погасити всі або більшу частину своїх короткострокових зобов'язань та продовжувати працювати.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує, яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно у 2021 році нижче нормативного значення та складає у 2021 році 0,013.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який враховує якість оборотних активів і є більш суворим показником ліквідності, оскільки при його розрахунку враховуються найбільш ліквідні поточні активи має динаміку до зниження та знаходиться вище нормативного значення. Його значення у 2021 році дорівнює 0,929. Отже, на кожну гривню поточної заборгованості підприємство має 0,929 грн. ліквідних активів. Графічно динаміка показників ліквідності ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки наведена на рис. 2.3.

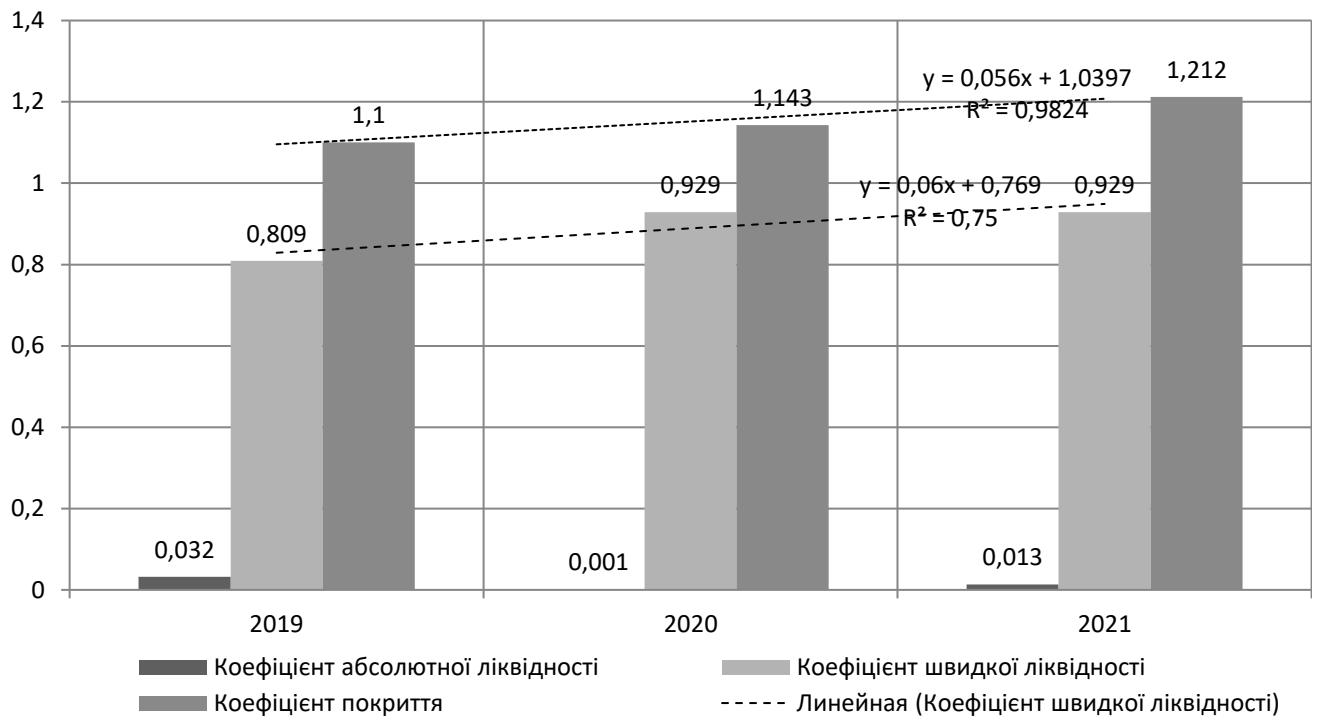

Рис.2.3. Динаміка показників ліквідності ТОВ «Моноліт» у 2019-2021 роках

Коефіцієнт покриття, який дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, яка сума поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань на протязі 2019-2021 рр. знаходиться вище нормативного значення, отже на 1 грн. поточних зобов'язань припадає у 2021 році 1,212 грн. поточних активів, що свідчить про можливість підприємства погасити поточні зобов'язання.

Збільшилась частка оборотних засобів в активах та показує, яку частину в активах підприємства становлять оборотні кошти, отже у 2021 році до 0,994. Частка запасів в поточних активах збільшилась до 0,234.

Взагалі за даними таблиці можна сказати, що ліквідність та платоспроможність підприємства знаходиться на середньому рівні та має динаміку до зростання у 2021 році.

Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів, який визначається співвідношенням власних оборотних коштів підприємства та власного капіталу збільшився у 2021 році на 0,063. Зростання цього коефіцієнта можна судити про стан ліквідності і платоспроможності. Зростання значення цього показника

однозначно свідчить про покращення показників ліквідності та платоспроможності, та достатній їх рівень для належного рівня кредитоспроможності підприємства.

Коефіцієнт ліквідності запасів збільшився у 2021 році на +0,013, та склав у 2021 році 0,28. Коефіцієнт ліквідності засобів у розрахунках також має динаміку до зростання, збільшення складає +0,07.

Фінансова стійкість оцінюється на підставі співвідношення власного і залученого капіталу підприємства, темпів нагромадження власних засобів внаслідок господарської діяльності, співвідношення довгострокових і поточних зобов'язань, достатності забезпечення матеріальних оборотних засобів власними джерелами.

За даними балансу ТОВ «Моноліт», який наведений у Додатках, проводимо розрахунок показників фінансової стійкості.

Результати розрахунку відносних показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» для дослідження динаміки зміни показників зводимо у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнти фінансової стійкості	Нормативи	Роки			Абсолютна зміна	
		2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019 від 2020	2020 від 2021
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт концентрації залучених засобів	>0,5	0,896	0,930	0,914	+0,034	-0,016
Маневреність власних обігових коштів	0,5	0,464	0,026	0,138	-0,438	+0,112
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,4-0,6	0,575	0,701	0,931	+0,126	+0,230
Коефіцієнт фінансової автономії	>0,5	0,104	0,070	0,086	-0,034	+0,016
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	9,604	14,256	11,683	+4,652	-2,573
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	>0,5	0,836	1,743	2,032	+0,907	+0,289
Коефіцієнт фінансової стійкості	>1,0	0,116	0,075	0,094	-0,041	+0,019

Продовження таб.2.8

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	<0,5	8,604	13,256	10,683	+4,652	-2,573
Коефіцієнт стійкості фінансування	0,8 – 0,9	0,131	0,143	0,180	+0,012	+0,037
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	>0,2	0,063	0,050	0,080	-0,013	+0,030
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	<0,2-0,3	0,030	0,079	0,103	+0,049	+0,024
Коефіцієнт фінансового левериджу	<0,1	0,261	1,043	1,101	+0,782	+0,058
Коефіцієнт поточних зобов'язань	<0,5	0,970	0,921	0,897	-0,049	-0,024

За даними таблиці 2.8 коефіцієнт концентрації залучених засобів ТОВ «Моноліт» дорівнює 0,914. Чим нижчий показник концентрації позикового капіталу, тим менша заборгованість підприємства, тим стійкіше його положення. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства. Коефіцієнт концентрації залучених засобів ТОВ «Моноліт» має динаміку до зменшення, тобто свідчить про зниження. Коефіцієнт фінансової автономії нижче рівня нормативного та має негативну динаміку у 2021 році. Зменшився коефіцієнт фінансової залежності у 2021 році складає 11,683, що в вище нормативного. Зниження коефіцієнта фінансової автономії й зростання коефіцієнтів фінансової залежності свідчать про менш стійкий фінансовий стан ТОВ «Моноліт» у 2021 році проти 2014 року.

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу зворотний коефіцієнту забезпечення запасів власними оборотними коштами, характеризує питому вагу запасів ТОВ «Моноліт», як матеріальних оборотних активів у власних оборотних коштах. Динаміка фактичного значення показника є ТОВ «Моноліт» позитивною.

Графічно динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 рр. наведена на рис. 2.4.

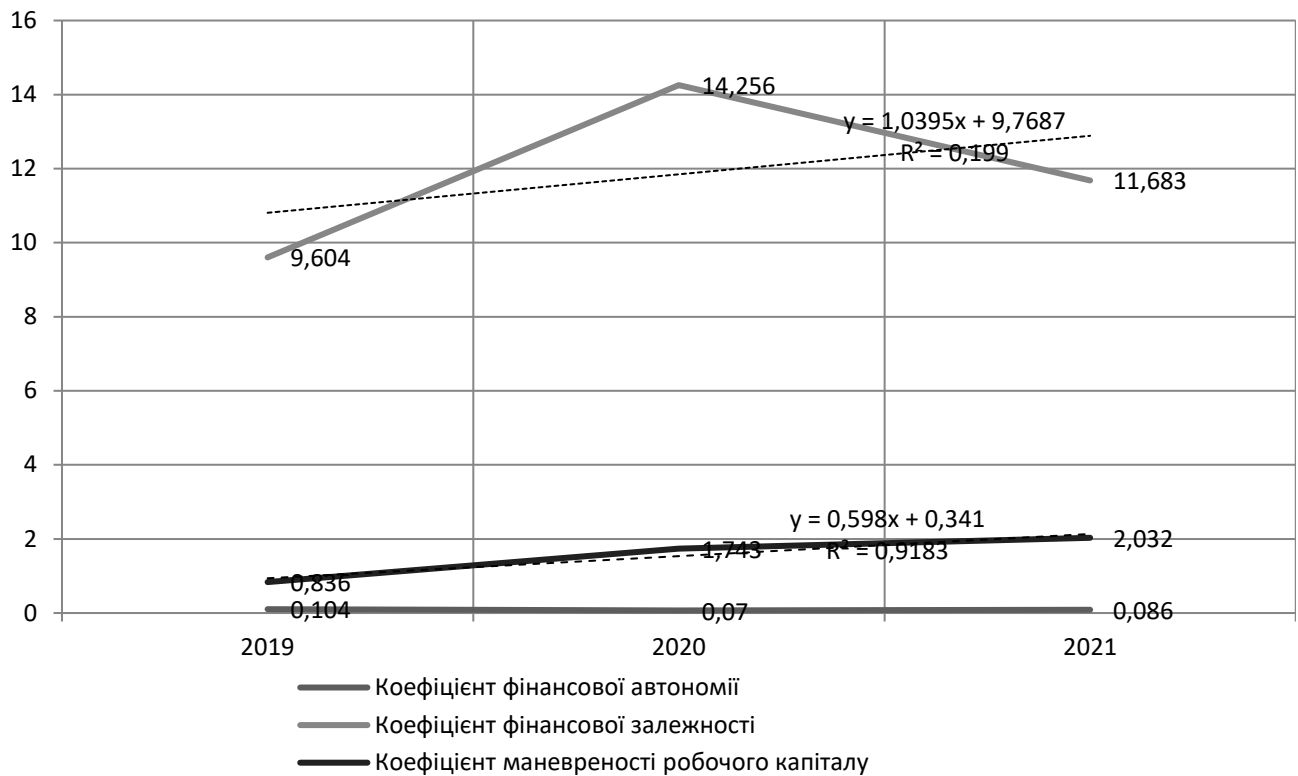

Рис.2.4. Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» у 2019-2021 р.р.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу характеризує ступінь мобілізації власного капіталу ТОВ «Моноліт», показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами. Оптимальне значення показника — 0,5 Фактичне значення коефіцієнта ТОВ «Моноліт» у 2021 році дорівнює 0,931 тобто у підприємства забезпечується гнучкість у використанні власних коштів. Коефіцієнт довгострокових зобов'язань показує, наскільки підприємство залежить від довгострокових зобов'язань у загальній сумі позикових коштів. Нормативне значення коефіцієнта - менше 0,2—0,3 Коефіцієнт довгострокових зобов'язань ТОВ «Моноліт» знаходиться на рівні значно вище нормативного, тобто підприємство залежить від довгострокових зобов'язань. Коефіцієнт поточних зобов'язань показує, наскільки ТОВ «Моноліт» залежить від поточних зобов'язань у загальній сумі позикового капіталу. Нормативне значення коефіцієнта — менше 0,5—0,6. Фактичне значення коефіцієнта ТОВ «Моноліт»

дорівнює у 0,921, що вище нормативного, його зростання є негативною динамікою.

Графічно динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 рр. наведена на рис. 2.5.

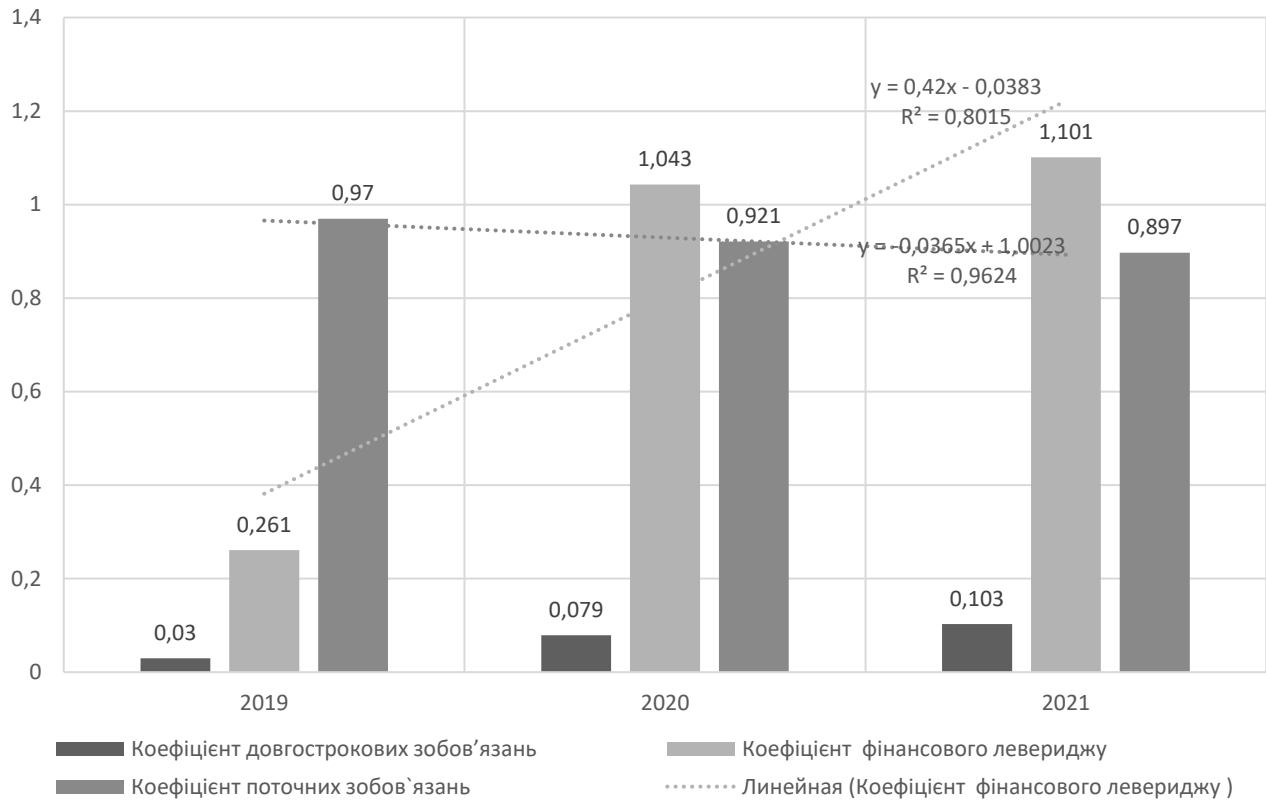

Рис.2.5. Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» у 2019-2021

р.р.

Коефіцієнт фінансового левериджу характеризує залежність ТОВ «Моноліт» від довгострокового капіталу. Рекомендоване значення — менше 0,1. Значення коефіцієнта ТОВ «Моноліт» у 2021 році 1,101 це значно вище нормативного, тобто значення коефіцієнта свідчить про збільшення фінансового ризику ТОВ «Моноліт».

Динаміку до збільшення має коефіцієнт фінансової стійкості у 2021 році він дорівнює 0,094, що в межах нормативного значення. Зменшився коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу та має значення значно більше нормативного.

Поліпшення фінансової стійкості підприємства відбувається за умови, що власний капітал збільшується, а зобов'язання зменшуються; власний капітал

збільшується більшими темпами, ніж зобов'язання; власний капітал зменшується меншими темпами, ніж зобов'язання.

Взагалі динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» говорить, про підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» у порівнянні з 2020 роком, та декотре зменшення питомої ваги позикових коштів, але рівень показників свідчить про нестійкий фінансовий стан, що обумовлює дію ризику можливого банкрутства підприємства.

2.2. Аналіз показників рентабельності підприємства малого бізнесу

Ефективність виробничо-господарської (комерційної) діяльності підприємства відбиває показник загальної рентабельності; ефективність використання поточних витрат живої і минулій праці характеризує рентабельність продукції. Усі більше застосування знаходить показник рентабельність продажів.

У залежності від конкретних задач аналізу можуть бути обчислені показники рентабельності основного капіталу, власного капіталу, рентабельності акціонерного капіталу, рентабельності інвестицій і ін.

Далі проводимо розрахунок показників рентабельності ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки, який наведений у табл. 2.6.

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 р.р.

Рентабельність	Роки			Абсолютна зміна	
	2019р.	2020р.	2021р.	2019 - 2020	2020 - 2021
Рентабельність продукції	12,36	12,69	13,40	0,33	0,71
Рентабельність операційної діяльності	2,04	1,66	1,61	-0,38	-0,05
Рентабельність підприємства	2,94	2,02	1,80	-0,92	-0,22
Рентабельність власного капіталу	47,28	61,77	62,41	14,49	0,64
Рентабельність залученого капіталу	6,63	5,68	5,28	-0,95	-0,40
Рентабельність оборотних активів	6,17	5,37	4,93	-0,80	-0,44
Валова рентабельність продажу продукції	11,00	11,26	11,82	0,26	0,56
Чиста рентабельність продажу продукції	1,00	0,63	0,59	-0,37	-0,04
Рентабельність доходу від операційної діяльності	2,01	1,63	1,59	-0,38	-0,04
Коефіцієнт рентабельності активів	0,03	0,02	0,02	-0,01	
Період окупності власного капіталу	4	4	4		
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	1,12	1,13	1,13	0,01	
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	0,89	0,89	0,88		-0,01
Коефіцієнт покриття активів	3,14	3,29	3,10	0,15	-0,19
Коефіцієнт окупності активів	0,32	0,30	0,32	-0,02	0,02
Рентабельності необоротних активів за чистим прибутком	59,79	82,13	299,10	22,34	216,97
Рентабельність інвестицій підприємства	39,77	31,07	26,62	-8,70	-4,45

Рентабельність продукції, що показує скільки отримано валового прибутку з 1 грн. понесених витрат у 2020 р. зросла на 0,33 %, а у 2021 р. збільшилась на 0,71 %, що характеризується позитивно.

Рентабельність операційної діяльності, що показує скільки отримано прибутку від операційної діяльності з 1 грн. операційних витрат у 2020 р. знизилась на -0,38 %, а у 2021 р. зменшилась на -0,049 %, що характеризується негативно.

Рентабельність підприємства, яка показує величину чистого прибутку, яка припадає на 1 грн. активів у 2020 р. знизилась на -0,92 %, а у 2021 р. зменшилась на -0,22 %, що характеризується негативно.

Графічно динаміка показників рентабельності продукції та операційної діяльності ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 рр. наведена на рис. 2.6.

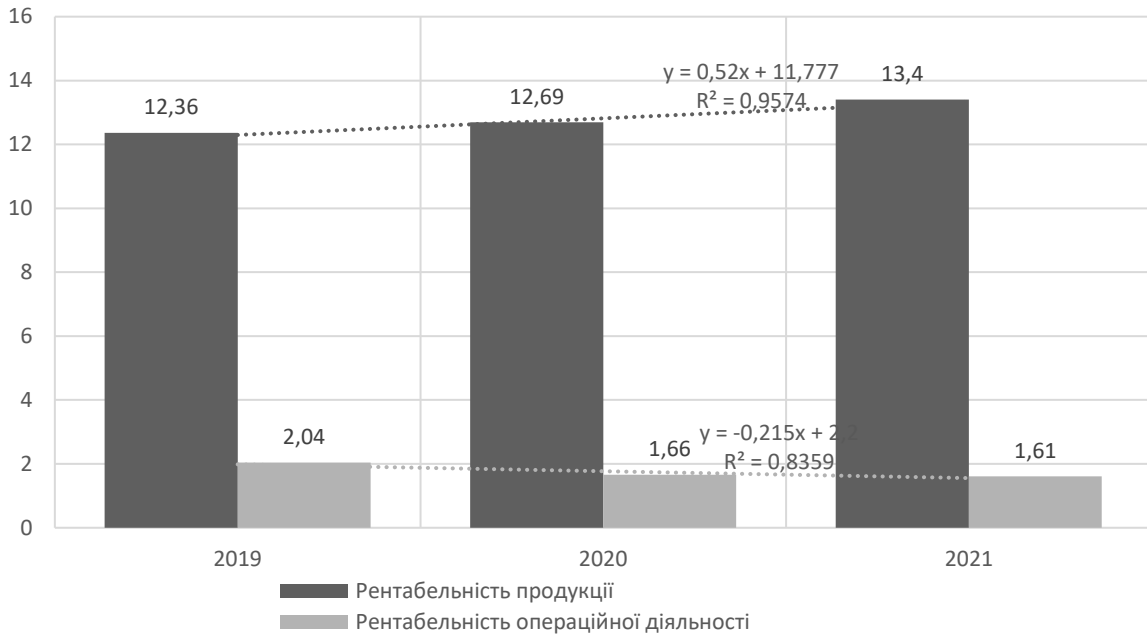

Рис.2.6. Динаміка показників рентабельності продукції та операційної діяльності ТОВ «Моноліт» у 2019-2021 р.р.

Рентабельність власного капіталу, яка показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. власного капіталу у 2020 р. зросла на 14,49 %, а у 2021 р. збільшилась на 0,64 %, що характеризується позитивно.

Рентабельність залученого капіталу, яка показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. залученого капіталу у 2020 р. знизилась на -0,95 %, а у 2021 р. зменшилась на -0,39 %, що характеризується негативно.

Рентабельність оборотних активів, яка показує величину прибутку, яка припадає на 1 грн. оборотних активів у 2020 р. знизилась на -0,8 %, а у 2021 р. зменшилась на -0,44 %, що характеризується негативно.

Валова рентабельність продажу продукції), яка показує розмір валового прибутку, що отримується з 1 грн. доходу від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) у 2020 р. зросла на 0,26 %, а у 2021 р. збільшилась на 0,56 %, що характеризується позитивно.

Графічно динаміка ресурсних показників рентабельності ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 р.р. наведена на рис. 2.7.

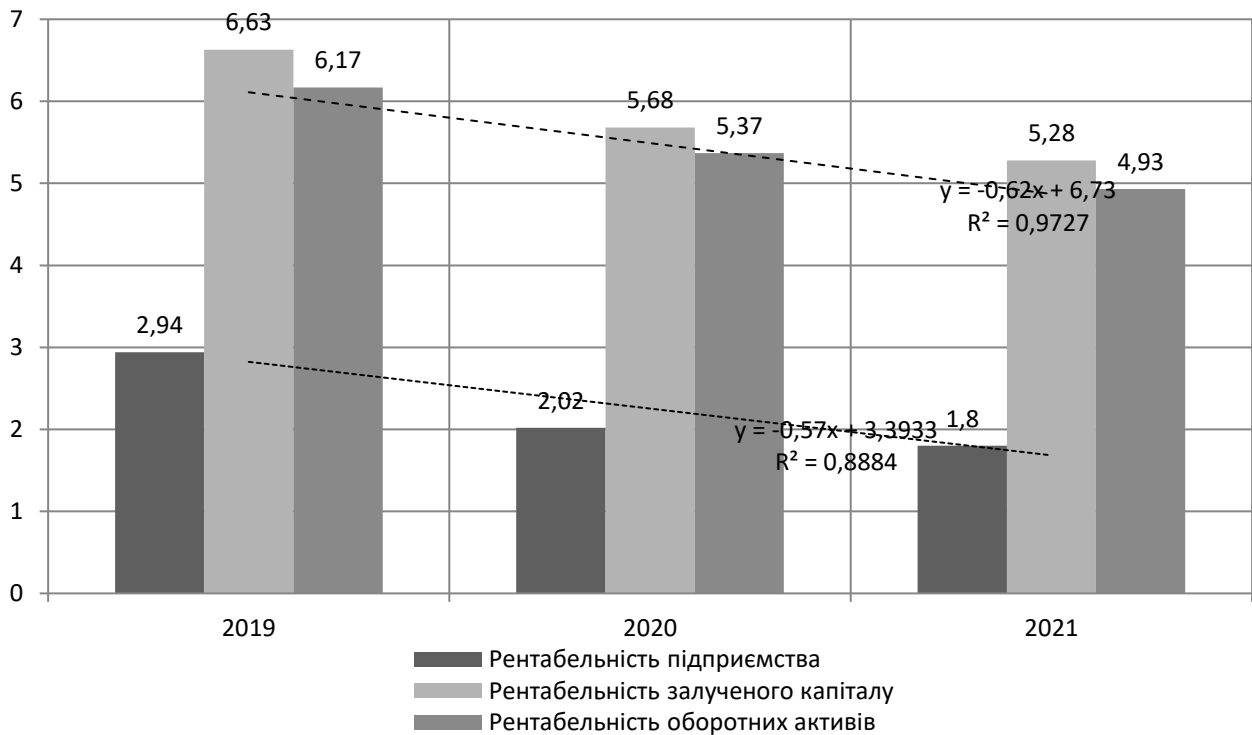

Рис.2.7. Динаміка ресурсних показників рентабельності ТОВ «Моноліт» у 2019-2021 р.р.

Чиста рентабельність продажу продукції, яка показує розмір чистого прибутку з 1 грн. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2020 р. знизилась на -0,37 %, а у 2021 р. зменшилась на -0,04 %, що характеризується негативно.

Рентабельність доходу від операційної діяльності, яка показує розмір прибутку з 1 грн. доходу від операційної діяльності у 2020 р. знизилась на -0,38%, а у 2021 р. зменшилась на -0,039%, що характеризується негативно.

Коефіцієнт рентабельності активів у 2020 р. знизився на -0,01 %, що характеризується негативно.

Коефіцієнт покриття виробничих витрат у 2020 р. зріс на 0,009%, а у 2021 р. Коефіцієнт окупності виробничих витрат у 2021 р. зменшився на -0,01%, що характеризується негативно. Коефіцієнт покриття активів у 2020 р. зріс на 0,15 %, а у 2021 р. зменшився на -0,19 %, що характеризується негативно.

Коефіцієнт окупності активів у 2020 р. знизився на -0,02%, а у 2021 р. збільшився на 0,02 %, що характеризується позитивно.

Рентабельності необоротних активів за чистим прибутком у 2020 р. зросла на 22,33 %, а у 2021 р. збільшилась на 216,97%, що характеризується позитивно. Графічно динаміка показників рентабельності ТОВ «Моноліт» наведена на рис. 2.8.

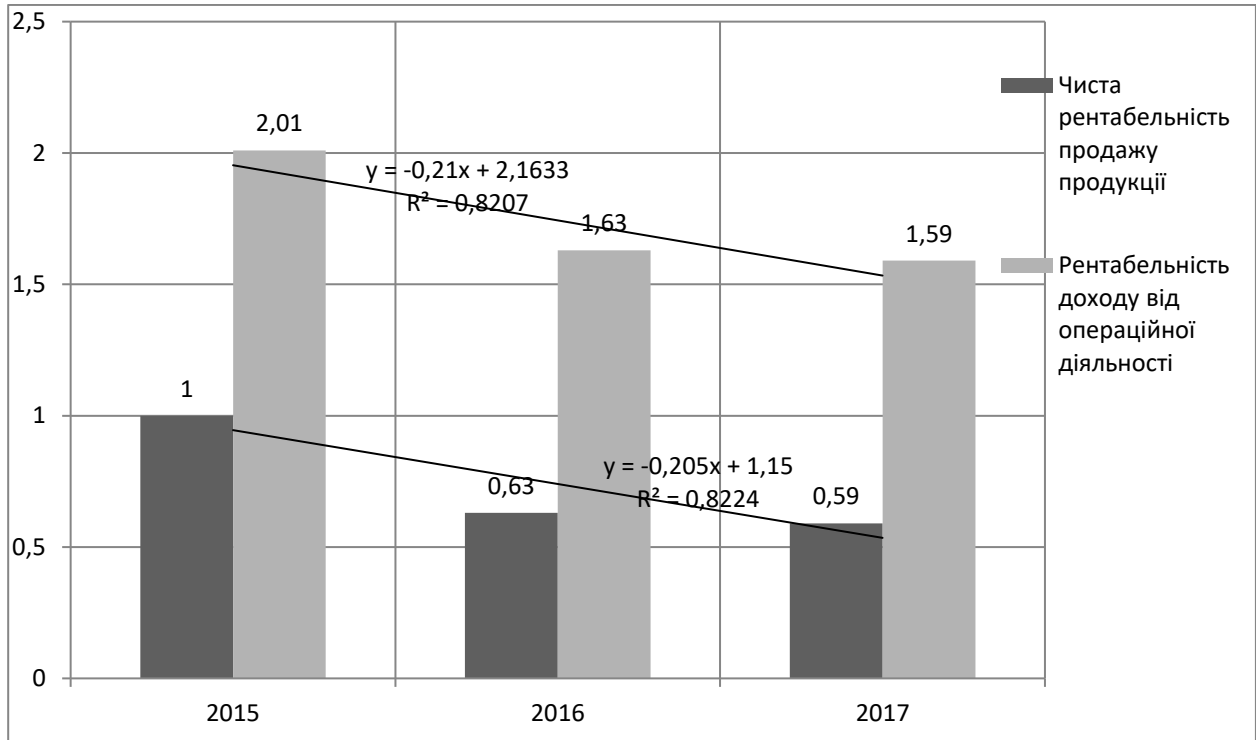

Рис.2.8. Динаміка показників рентабельності ТОВ «Моноліт» у 2019-2021 р.р.

Рентабельність власного капіталу підприємства у 2020 р. знизилась на -0,79%, а у 2021 р. зменшилась на -3,88 %, що характеризується негативно.

Рентабельність інвестицій підприємства у 2020 р. знизилась на -8,7 %, а у 2021 р. зменшилась на -4,45 %, що характеризується негативно. Рентабельність продаж підприємства у 2020 р. знизилась на -0,3 %, а у 2021 р. зменшилась на -0,05 %, що характеризується негативно.

Отже, фінансові ресурси ТОВ «Моноліт» використовуються менш ефективно у 2021 році проти 2020 року. А за результатами проведеного аналізу ефективності функціонування підприємства взагалі можна зробити висновок про те що підприємство функціонує ефективно, діяльність його є прибутковою, але фінансові ресурси використовуються менш неефективно.

2.3. Аналіз впливу грошових потоків ТОВ «Моноліт» на показники рентабельності підприємства

ТОВ «Моноліт» є суб'єктом малого підприємництва та відповідно складає фінансовий звіт відповідно до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39, зі змінами та доповненнями (далі – П(С)БО 25), пунктом 1 якого визначено, що фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва складається з Балансу (форма № 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-м), які приведені у додатках. Звіт про рух грошових коштів ТОВ «Моноліт» не складає.

Але проведемо аналіз руху коштів, який наведений у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Рух коштів ТОВ «Моноліт» за 2019-2021 роки

Стаття	Роки			Відхилення у сумі		Темп змін, %	
	2019р.	2020р.	2021р.	2019 - 2020р.	2020 - 2021р.	2020 - 2019р.	2021 - 2020р.
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності							
Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6837,1	9877,3	11283,4	+3040	+1406	144,5	114,2
Інші надходження	39,4	-	6,1	-39	+6	-	-
Витрачання на оплату:							
Товарів (робіт, послуг)	-6085,1	-8765,3	-9950,1	-2680	-1185	144	113,5
Працівникам	-157,5	-168,9	-185,3	-11	-16	107,2	109,7
Зобов'язань з податку на додану вартість	-1367,4	-1975,5	-2473,4	-608	-498	144,5	125,2
Зобов'язань з податку на прибуток	-66,4	-98,8	-112,9	-32	-14	148,8	114,3
Відрахувань на соціальні заходи	-57,9	-89,3	-91,2	-31	-2	154,2	102,1
Інші витрачання	-320,3	-540,4	-721,5	-220	-181	168,7	133,5
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	-1178,1	-1760,9	-2244,9	-583	-484	149,5	127,5
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-1178,1	-1760,9	-2244,9	-583	-484	149,5	127,5
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності							
Реалізація необоротних активів	-	11,1	-	+11	-11	-	-
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	-	11,1	-	+11	-11	-	-

Продовження таб.2.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-	11,1	-	+11	-11	-	-
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності							
Отримані позики	-	195	88	+195	-107	-	45,1
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	-	195	88	+195	-107	-	45,1
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-	195	88	+195	-107	-	45,1
Чистий рух коштів за звітний період	-1178,1	-1554,8	-2156,9	-377	-602	132	138,7
Залишок коштів на початок року	33,3	71,6	4,6	+38	-67	215	6,4
Залишок коштів на кінець року	-1144,8	-1483,2	-2152,3	-338	-669	129,6	145,1

За даними табл. 2.7 можна зробити висновок про низькій рівень фінансового управління на підприємстві, тобто операційна діяльність приносить підприємству витрати у 2020 та 2021 роках, інвестиційна та фінансова діяльність за результатами 2019-2021 років принесла підприємству надходження. Для того, щоб розкрити реальний рух грошових коштів на ТОВ «Моноліт», оцінити синхронність надходження і витрачання грошових коштів, а також взаємопов'язати величину одержання фінансового результату з станом грошових коштів, потрібно проаналізувати всі напрямки їх надходження.

Основними джерелами надходження грошових коштів ТОВ «Моноліт» є виручка від реалізації послуг, а також попередньої оплати від замовників. Витрати грошових коштів пов'язані з погашенням заборгованості перед постачальниками за автозапчастини та іншими контрагентами за товари і послуги, перед бюджетом, органами соціального страхування, робітниками і службовцями із заробітної плати.

Структура доходів що склалася у розрізі видів діяльності ТОВ «Моноліт» за 2019- 2021 рр. наведена у табл. 2.8.

Доходи ТОВ «Моноліт» у розрізі видів діяльності за 2019- 2021 р.р.

Показник	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення у сумі, тис. грн.	
	сума, тис. грн.	питом а вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питом а вага, %	2020 р. - 2019 р.	2021 р. - 2020 р.
Дохід (виручка) від реалізації продукції	6837	99,43	9877,3	100,0	11283,4	99,95	+3040,2	+1406,1
Інші операційні доходи	39,4	0,57			6,10	0,05	-39,4	+6,1
Разом	6876,5	100	9877,3	100,00	11289,5	100,00	+3000,8	+1412,2

Аналізуючи дані таблиці 2.8 можна зробити наступні висновки основним доходом ТОВ «Моноліт» є дохід (виручка) від реалізації продукції, він склав у 2021 році 11283,4 тис. або 99,95% у структурі. Інші операційні доходи у 2021 році складають 6,10 тис. грн. або 0,05%, збільшення складає у 2021 році +6,1 тис. грн. Загальна сума доходів підприємства має динаміку до зростання у 2021 році складають 11289,5 тис. грн., збільшення складає у 2020 році 1412,2 тис. грн.

Актуальність факторного аналізу визначається необхідністю вчасно реагувати на зміни, що відбуваються у процесі функціонування ТОВ «Моноліт» в умовах нестабільного ринкового середовища і військового стану. Роль факторного аналізу в обчисленні рентабельності підприємства полягає в тому, що він дає можливість формувати та змінювати параметри досліджуваного явища шляхом відповідного підбору та коригуванням та зміни чинників, які їх обумовили.

Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності активів ТОВ «Моноліт» наведено у табл. 2.9.

Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності активів

Показник	Позначення	2020 рік	2021 рік	Відхилення
Виручка від реалізації, тис. грн	ВР	9877,3	11283,4	1406,1
Середня вартість актив, тис. грн	А	3099,05	3683,6	584,55
Чистий прибуток, тис. грн	ЧП	62,5	66,4	3,9
Оборотність активів, оборотів (рядок 1 : рядок 2)	O_a	3,1872	3,0631	-0,1241
Рентабельність реалізації продукції, % (рядок 3 : рядок 1)	$P_{p.п}$	0,63	0,59	-0,04
Рентабельність (збитковість) активів, % (рядок 4 : рядок 5)	P_a	2,01	1,81	-0,2

За даними табл. 2.9 прибутковість активів за 2021 рік зменшилась на 0,2 пункти. Це відбулося за рахунок впливу таких чинників, як зміна швидкості обороту активів та зміна рентабельності (збитковості) реалізації продукції.

1) за рахунок прискорення обороту активів:

$$\Delta P_a (\Delta O_a) = O_a^1 \cdot P_{p.п}^0 - P_a^0; \quad (2.1)$$

$$\Delta P_a (\Delta O_a) = 3,0631 \times 0,63 - 2,01 = -0,080$$

Отже, за рахунок зниження обороту активів їх прибутковість зменшилась на 0,08 пункти.

2) за рахунок зростання рентабельності реалізації продукції

$$\Delta P_a (\Delta P_{p.п}) = P_a^1 - O_a^1 \cdot P_a^0; \quad (2.2)$$

$$\Delta P_a (\Delta P_{p.п}) = 1,81 - 3,0631 \times 0,63 = -0,120$$

За рахунок зниження рентабельності реалізації продукції рентабельність активів зменшилась на 0,12 пункти.

Загальний вплив двох чинників на рентабельність активів становить:

$$-0,080 + (-0,120) = -0,20 \%$$

Також є доцільним використання моделі Дюпона. Дюпонівська система інтегрального аналізу ефективності використання капіталу підприємства, розроблена фірмою «Дюпон» (США), передбачає розкладання показника «коефіцієнт рентабельності власного капіталу» на ряд фінансових коефіцієнтів його формування, взаємопов'язаний в єдиній системі.

Отже, з цієї моделі рентабельність власного капіталу залежить від трьох чинників (рис. 2.9):

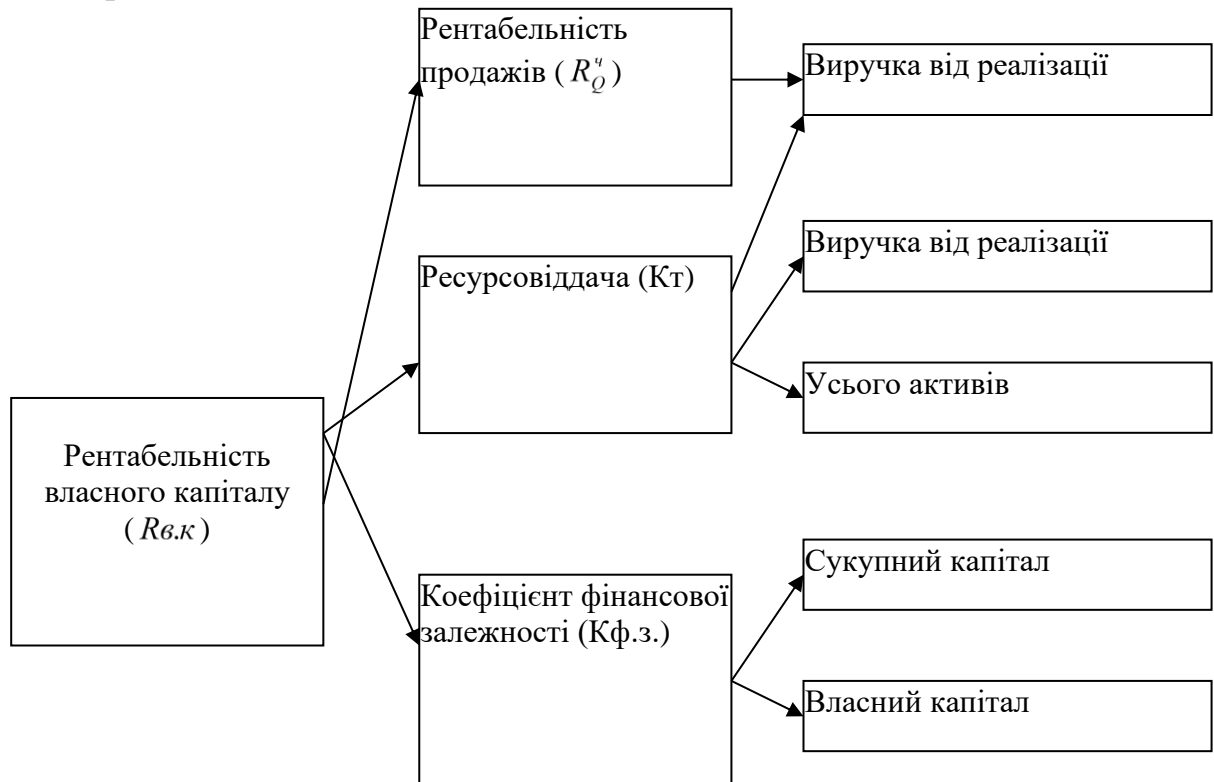

Рис. 2.9. Модифікована схема фінансового аналізу

- чистої рентабельності продажів;
- ресурсовіддачі;
- структури джерел засобів, які були інвестовані в підприємства (фінансова діяльність підприємств).

В основу модифікованої схеми закладена така детермінована модель:

$$\begin{aligned}
 R_{в.к.} &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = R_Q^ч \times K_T \times K_{ф.з.} = \\
 &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}} \times \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Всього активів}} \times \frac{\text{Всього джерел коштів}}{\text{Власний капітал}} = \quad (2.3) \\
 &= \frac{1160\Phi 2}{1020\Phi 2} \times \frac{1020\Phi 2}{1300\Phi 1} \times \frac{1300\Phi 1}{1495\Phi 1}
 \end{aligned}$$

Перший фактор узагальнює звіт про фінансові результати, другий — актив балансу, третій — позитив балансу.

$$\begin{aligned}
 R_{в.к.} &_{2019\text{рік}} = \frac{68,1}{6837,1} \times \frac{6837,1}{2575,7} \times \frac{2575,7}{268,2} = 0,01 \times 2,65 \times 9,60 = 0,25 \\
 R_{в.к.} &_{2020\text{рік}} = \frac{62,5}{9877,3} \times \frac{9877,3}{3622,4} \times \frac{3622,4}{254,1} = 0,01 \times 2,73 \times 14,26 = 0,39 \\
 R_{в.к.} &_{2021\text{рік}} = \frac{66,4}{11283,4} \times \frac{11283,4}{3744,8} \times \frac{3744,8}{320,5} = 0,01 \times 3,01 \times 11,68 = 0,35
 \end{aligned}$$

Відповідно до даних ТОВ «Моноліт» розрахуємо детерміновану модель за 2019 - 2021 роки. Розрахуємо вплив на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Розрахунок детермінованої моделі ТОВ «Моноліт» та зміна факторних показників у динаміці за 2019-2021 роки

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Зміна, +/-
Рентабельність продажів RQ	0,01	0,01	0,01	0,00
Ресурсовіддача (Kт)	2,65	2,73	3,01	0,36
Коефіцієнт фінансової залежності (Кф.з.)	9,60	14,26	11,68	2,08
Рентабельність власного капіталу (Рв.к.)	0,25	0,39	0,35	0,10

— зміна показника чистої рентабельності продажів:

$$R_{в.к.1} = чQR \times Kт \times R_{в.к.} = 0,00 \times 2,65 \times 9,60 = 0$$

— зміни показника ресурсовіддачі:

$$R_{в.к.2} = чQR \times Kт \times R_{в.к.} = 0,01 \times 0,35 \times 9,60 = 0,034$$

— зміни показника коефіцієнта фінансової залежності:

$$R_{в.к.3} = чQR \times Km \times R_{в.к} = 0,01 \times 3,01 \times 2,08 = 0,063$$

Таким чином, модель Дюпона свідчить, що найбільший негативний вплив на рентабельність власного капіталу має показник показника чистої рентабельності продажів, що свідчить про необхідність підвищення чистого прибутку у співвідношенні з загальними грошовими надходженнями від реалізації продукції.

Отже, за результатами проведених розрахунків можна зробити висновок про те що на зниження ефективності використання фінансових ресурсів підприємства впливають значна кількість факторів, але головний з них це зменшення грошових потоків та прибутку у 2020 році, ситуація з COVID-19 та в подальшому зниження купівельної спроможності. Аналіз рентабельності грошових потоків від реалізації ТОВ «Моноліт» та зміна факторних показників у динаміці за 2019-2021 роки наведена у табл. 2.11

Таблиця 2.11

Аналіз рентабельності грошових потоків від реалізації ТОВ «Моноліт» та зміна факторних показників у динаміці за 2019-2021 р.р.

Показник	Позначення	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення
Виручка від реалізації, тис. грн	ВР	6837,1	9877,3	11283,4	1406,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	С	6085,1	8765,3	9950,1	1184,8
Прибуток від реалізації, тис. грн (рядок 1 – рядок 2)	Пр	752	1112	1333,3	221,3
Рентабельність обсягу продаж, % (рядок 3 : рядок 1 × 100)	Рп	11	11,26	11,82	0,56

З табл. 2.11 видно, то за звітний період рентабельність обсягу продаж зросла на 0,56 пункти. На цей показник впливали виручка від реалізації та собівартість продукції. Визначимо вплив цих чинників на рентабельність продажу:

1) збільшення виручки від реалізації:

$$\Delta BP = \frac{11283,4 - 8765,3}{11283,4} - \frac{9877,3 - 8765,3}{9877,3} = 0,1106 \quad \text{або} \quad 11,1\%$$

Отже, за рахунок збільшення грошових надходжень від реалізації рентабельність обсягу продажу зросла на 11,1 пункти.

2) Зміна собівартості реалізованої продукції

$$\Delta C = \frac{11283,4 - 9950,1}{11283,4} - \frac{11283,4 - 8765,3}{11283,4} = -0,105 \quad \text{або} \quad -10,5\%$$

Тобто за рахунок зростання собівартості реалізації рентабельність обсягу продажу знизилась на 10,5 пункти.

Загальний вплив двох чинників становить:

$$11,1\% + (-10,5\%) = 0,56\%$$

Таким чином, підприємству необхідно більш ретельно приділяти увагу управлінню витратами, зокрема необхідно знизити собівартість реалізованої продукції та послуг.

Таким чином, на рентабельність ТОВ «Моноліт» позитивно впливає зростання грошових потоків від реалізації продукції та послуг але негативно впливають вихідні грошові потоки тобто витрати ТОВ «Моноліт» на реалізацію продукції та послуг.

Зростання власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку є найбільш надійним джерелом забезпечення економічного розвитку. Крім того, зростання цього показника відображає інтереси контрагентів (свідчить про зростання фінансової стійкості та кредитоспроможності) та власників, для яких він поряд з коефіцієнтом дивідендних виплат відображає зростання їх доходів. Зростання цього показника залежить від ряду факторів, які були розглянуті раніше: реінвестування прибутку, рентабельності продаж, оборотності власних оборотних засобів, забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнта покриття, співвідношення позикового та власного капіталу. Вплив цих факторів можна дослідити при аналізі наступної моделі стійкого зростання:

$$TP = (PiP / ЧП) \times (ЧП / ОП) \times (ОП / ВО) \times (ВО / ОЗ) \times (ОЗ / КЗ) \times (КЗ / ВК), \quad (2.4)$$

де: TP – темп зростання власного капіталу;

PiP – реінвестований прибуток;

ЧП – чистий прибуток;

ОП – обсяг продаж;

ВО – власні оборотні засоби;

ОЗ – оборотні засоби;

КЗ – короткострокова заборгованість;

ВК – власний капітал.

Додатково проводимо розрахунок стійкості економічного зростання за даними ТОВ «Моноліт»:

$$\begin{aligned} TP \text{ 2019 р.} &= \frac{66,4}{66,4} \times \frac{66,4}{11283,4} \times \frac{11283,4}{651,3} \times \frac{651,3}{3722,6} \times \frac{3722,6}{3071,3} \times \frac{3071,3}{320,5} = 0,21 \\ TP \text{ 2020 р.} &= \frac{-14,1}{62,5} \times \frac{62,5}{9877,3} \times \frac{9877,3}{443} \times \frac{443}{3546,3} \times \frac{3546,3}{3103,3} \times \frac{3103,3}{254,1} = -0,06 \\ TP \text{ 2021 р.} &= \frac{-32,5}{68,1} \times \frac{68,1}{6837,1} \times \frac{6837,1}{224,3} \times \frac{224,3}{2461,8} \times \frac{2461,8}{2237,5} \times \frac{2237,5}{268,2} = -0,12 \end{aligned}$$

Розрахунок стійкості економічного зростання за даними ТОВ «Моноліт» довів що підприємство не зростало у 2019-2021 роках, оскільки показники мають від’ємні значення, але у 2021 році ситуація покращилась показник має позитивне значення.

Висновки до розділу 2

1. Зроблено висновок про стійку структуру активу ТОВ «Моноліт» та збільшення обсягу капіталу який є розпорядженні підприємства у 2021 році проти 2020 року. Валюта балансу ТОВ «Моноліт» має динаміку до зростання, сума її збільшилась на 122 тис.грн., така тенденція свідчить про незначне розширення діяльності підприємства. ТОВ «Моноліт» не забезпечено власним капіталом, але у 2021 році проти 2019 року відбулось збільшення питомої ваги позикових коштів

у пасивах підприємства, що відповідно свідчить про збільшення залежності від позикових коштів, та відповідно знижує рівень фінансового стану ТОВ «Моноліт».

Для абсолютної ліквідності балансу на протязі 2019-2021 р.р. у підприємства не вистачає високоліквідних активів для погашення найбільш термінових зобов'язань та надто значна сума важко ліквідних активів, отже за даними розрахунків можна зробити висновок про те, що ліквідність балансу підприємства порушена.

2. Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» говорить, про підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» у порівнянні з 2020 роком, та декотре зменшення питомої ваги позикових коштів, але рівень показників свідчить про нестійкий фінансовий стан, що обумовлює дію ризику можливого банкрутства підприємства.

За результатами аналізу показників рентабельності встановлено, що фінансові ресурси ТОВ «Моноліт» використовуються менш ефективно у 2021 році проти 2020 року. А за результатами проведеного аналізу ефективності функціонування підприємства взагалі можна зробити висновок про те що підприємство функціонує ефективно, діяльність його є прибутковою, але фінансові ресурси використовуються менш неефективно.

3. Аналіз моделі Дюпона свідчить, що найбільший негативний вплив на рентабельність власного капіталу має показник показника чистої рентабельності продажів, що свідчить про необхідність підвищення чистого прибутку у співвідношенні з загальними грошовими надходженнями від реалізації продукції. На рентабельність ТОВ «Моноліт» позитивно впливає зростання грошових потоків від реалізації продукції та послуг але негативно впливають вихідні грошові потоки тобто витрати ТОВ «Моноліт» на реалізацію продукції та послуг.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Планування прибутку ТОВ «Моноліт» на основі екстраполяції попередніх подій

Метою аналізу є виявлення чинників, що вплинули на зміну виручки і прибутку. При оцінці і прогнозуванні даних показників використовуються наступні методи дослідження динамічних процесів:

- побудова тимчасового ряду виручки і прибутку
- розрахунок показників динаміки (горизонтальний аналіз)
- визначення тренда.

Екстраполяція – вивчення попереднього розвитку об'єкту та перенесення закономірностей його розвитку в минулому і сьогодні на майбутнє. Розглянемо аналіз підходів до оцінки і прогнозування виручки і прибутку на прикладі ТОВ «Моноліт». Початкові дані для побудови і вивчення графічного відображення тимчасового ряду показників виручки і прибутку представлені в табл.3.1, де наводяться дані діяльності підприємства ТОВ «Моноліт».

Таблиця 3.1

Розрахунок абсолютних та відносних показників часових рядів динаміки виручки та прибутку від діяльності ТОВ «Моноліт»

Період	Виручка від реалізації			Прибуток		
	Значення виручки, тис. грн.	Абсолютний приріст, тис. грн.	Темп приросту, %	Значення прибутку, тис. грн.	Абсолютний приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
2018	5712,4	150,1	102,7	81,5	19,5	131,5
2019	8204,5	2492,1	143,6	68,1	-13,4	83,6
2020	11852,8	3648,3	144,5	62,5	-5,6	91,8
2021	13756,8	1904	116,1	66,4	3,9	106,2

Аналіз графічного представлення виручки і прибутку (рис.3.1) показує, що у 2021 році року спостерігається її найбільше значення, яке в попередніх періодах поступово зростала і в 2021 році спостерігається її якнайменше значення.

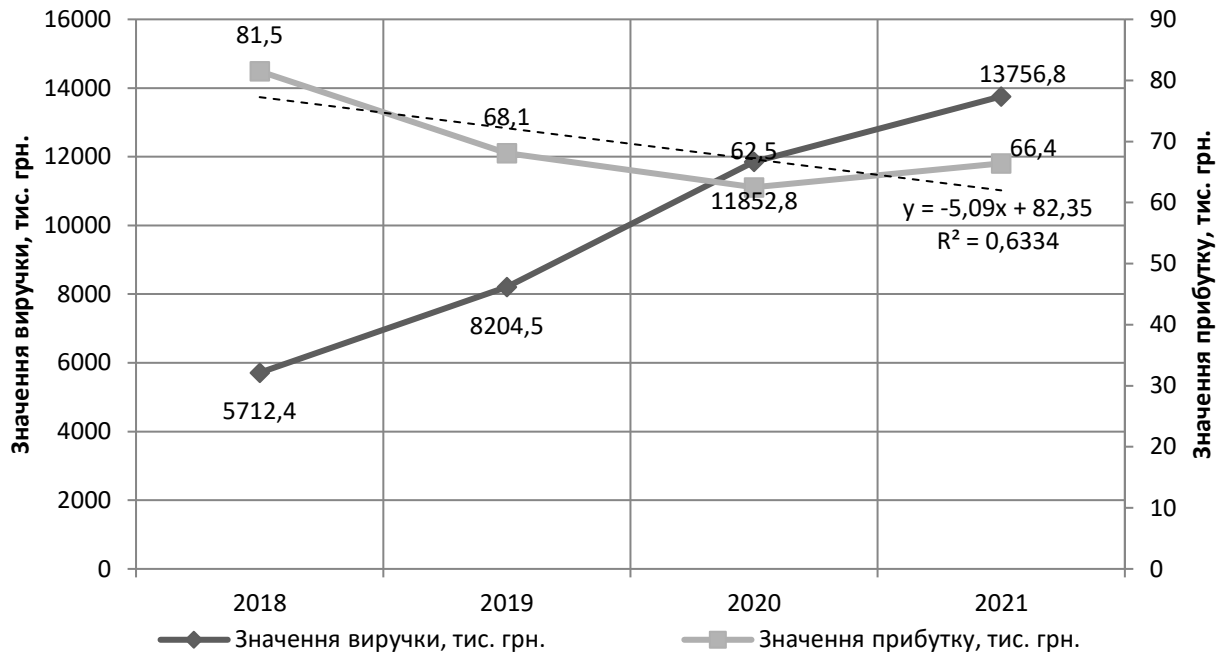

Рис3.1. Часовий ряд виручки та прибутку та ТОВ «Моноліт» у 2018-2021р.р.

Прибуток поводитьсь інакше, в 2018 р. спостерігається зростання прибутку з подальшим його зниженням надалі. Вказане зростання прибутку пояснюється тим, що в 2018 р. у підприємства з'явилися інші доходи від операційної діяльності, хоча при цьому відбулося зниження виручки, а в 2020 р. якнайменше значення прибутку зв'язано з тим, що збільшилися витрати та інші операційні витрати.

Для якісної оцінки тренда використовується візуальний метод вивчення тимчасового ряду показників. З аналізу даних, приведених в табл. 3.1, видно, що даним методом важко виявити основний напрям зміни динаміки виручки і прибутку. Необхідно розрахувати коригуючий коефіцієнт — індекс вирівнювання з метою більш точного прогнозу, тобто зменшення спотворення. Одним з методів визначення і прогнозування динаміки розвитку є метод згладжування ковзаючої середньої. Застосування цього методу по початкових рівнях ряду дозволяє визначити розрахункові (теоретичні) рівні, що погашають випадкові тенденції, а

основна тенденція розвитку виражається у вигляді деякої лінії (рис.3.2, 3.3). Відомо, що для використання даного методу необхідно встановити ланки ковзаючої середньої. Їх розрахунок полягає у визначенні середніх величин з 3-го рівневого ряду з відкиданням при обчисленні кожної нової ковзаючої середньої одного рівня зліва і приєднанням одного рівня справа (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Розрахунок методом ковзаючих середніх, тис. грн.

Період	Виручка від реалізації			Прибуток		
	Вихідні рівні	Ковзаюче середнє	Згладжені рівні з центруванням	Вихідні рівні	Ковзаюче середнє	Згладжені рівні з центруванням
2018	5712,4	5637,4	-	81,5	71,7	-
2019	8204,5	6958,5	6297,9	68,1	74,8	73,3
2020	11852,8	10028,7	8493,6	62,5	65,3	70,0
2021	13756,8	12804,8	11416,7	66,4	64,4	64,9

Найадекватніше відображення досліджуваного тимчасового ряду приведено на рис. 3.2.

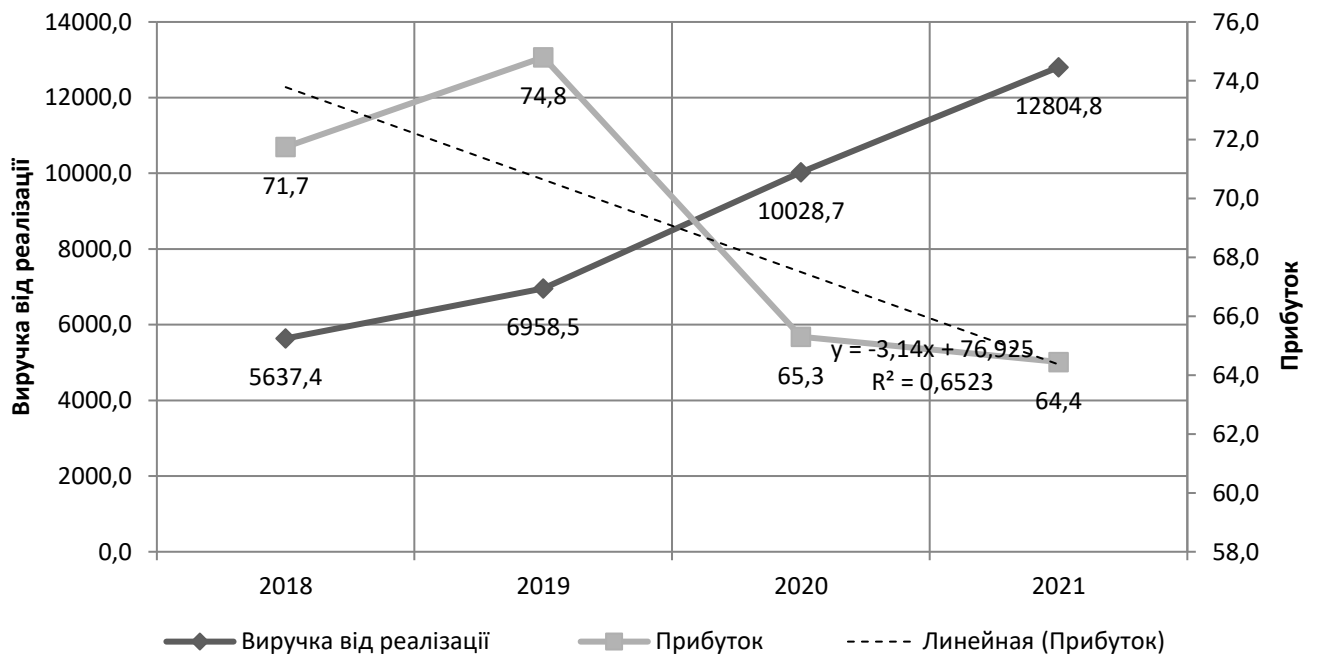

Рис.3.2. Графічна інтерпретація розрахунку прибутку методом ковзаючих середніх

Проте одержати узагальнену оцінку тренда (зміряти тренд) за допомогою розглянутих методів неможливо. Вони дозволяють тільки виявити тренд для його опису. Вимірювання тренда досягає за допомогою методу аналітичного вирівнювання. Розрахунок моделі проведений із застосуванням регресивного аналізу. Для оцінки тренда виручки від виробництва і прибутку скористаємося двома функціями:

- прямолінійної $y_1 = a_0 + a_1 t$

- функцією параболи другого порядку $y_1 = a_0 + a_1 t + a_1 t^2$.

Розрахунок параметрів для кожного рівняння вироблений в табл. 3.3, 3.4.

В результаті одержані наступні рівняння регресії:

$$y t^1 = 9017,76 + 2252,94 t$$

$$y t^2 = 8116,6 + 2252,94 t + 450,59 t^2$$

Для прибутку

$$y t^1 = 68,1 + -1,02 t$$

$$y t^2 = 68,5 + -1,02 t + -0,2 t^2$$

Підставляючи послідовно значення часу t , визначаємо теоретичні рівні виручки і прибутку (табл.3.3, 3.4).

Таблиця 3.3

Розрахунок показників моделі при лінійної апроксимації

Період	y	t	t ²	ty	y ₁	(y-y ₁) ²
Показник-виручка						
2018	5712,4	-1	1	-5712,4	11270,7	30894698,9
2019	8204,5	0	0	0	9017,76	661391,8
2020	11852,8	1	1	11852,8	6764,82	25887540,5
2021	13756,8	2	4	27513,6	4511,88	85468545,8
Разом	45088,8		10	22529,4	45088,8	206295112
Показник-прибуток						
2018	81,5	-1	1	-81,5	67,08	207,9
2019	68,1	0	0	0	68,1	0
2020	62,5	1	1	62,5	69,12	43,8
2021	66,4	2	4	132,8	70,14	14
Разом	340,5	0	10	-10,2	340,5	282,2

Розрахунок показників моделі при апроксимації параболічною залежністю

Період	y	t	t ²	t ⁴	ty	t ² y	y1	(y- y1) ²
Показник-виручка								
2018	5712,4	-1	1	1	-5712,4	5712,4	10820,13	26088905,8
2019	8204,5	0	0	0	0	0	8116,6	7726,4
2020	11852,8	1	1	1	11852,8	11852,8	6314,25	30675536,1
2021	13756,8	2	4	16	27513,6	55027,2	5413,08	69617663,4
Разом	45088,8		10	34	22529,4	94841,6	45088,9	204934447
Показник-прибуток								
2018	81,5	-1	1	1	-81,5	81,5	67,3	201,6
2019	68,1	0	0	0	0	0	68,5	0,2
2020	62,5	1	1	1	62,5	62,5	69,3	46,2
2021	66,4	2	4	16	132,8	265,6	69,7	10,9
Разом	340,5	0	10	34	-10,2	657,6	340,5	272,6

По величині помилки апроксимації виявляється най адекватніша форма тренда (формула 3.1):

$$E = \frac{\sqrt{\sum(y-y_1)^2 \div n}}{a_0}; \quad (3.1)$$

Розрахуємо значення помилки апроксимації для виручки:

$$E_1 = \frac{\sqrt{206295112/5}}{9017,76} = 0,71230$$

$$E_2 = \frac{\sqrt{204934447/5}}{8116,6} = 0,7887$$

Для виручки, значення помилки апроксимації параболі першого порядку менше. Отже, тренд цієї форми дозволяє більш точно прогнозувати об'єм продажів підприємства.

Розрахуємо значення помилки апроксимації для прибутку:

$$E_1 = \frac{\sqrt{282,2/5}}{68,1} = 0,1103$$

$$E_2 = \frac{\sqrt{272,6/5}}{68,5} = 0,10779$$

Для прибутку, значення помилки апроксимації параболі другого порядку менше. З метою зменшення помилок апроксимації необхідно розрахувати коригуючий коефіцієнт — індекс вирівнювання (I). Розрахунок індексу проводиться таким чином (табл. 3.5): для виручки береться теоретичне значення даних показників моделі при лінійній апроксимації, а для прибутку - першого порядку. Теоретичне значення даних показників моделі при апроксимації параболічною залежністю у зв'язку з тим, що помилка апроксимації при розрахунку виручки менше для першого порядку, а для прибутку - другого порядку.

Таблиця 3.5

Розрахунок індексу вирівнювання

Період	Виручка від виробництва			Прибуток		
	Фактичне значення виручки, тис. грн	Теоретичне значення, виручки, тис. грн.	Індекс вирівнювання	Фактичне значення прибутку, тис. грн	Теоретичне значення, прибутку, тис. грн.	Індекс вирівнювання
2018	5712,4	11270,7	0,507	81,5	67,3	1,21
2019	8204,5	9017,76	0,91	68,1	68,5	0,99
2020	11852,8	6764,82	1,752	62,5	69,3	0,9
2021	13756,8	4511,88	3,049	66,4	69,7	0,95
Разом	45088,8	45088,8	6,629			4,99

Застосуємо метод аналітичного вирівнювання і розрахуємо середнє значення індексу вирівнювання для прогнозування на I п. 2022 рік:

- виручки $I_v = 6,629 / 5 = 1,326$

- прибутку $I_n = 4,99 / 5 = 0,998$

Середнє значення:

- виручки $V_{ср} = 9017,76$

- прибутку $P_{ср} = 68,5$

Для розрахунку прогнозу слід розрахувати тренд по вибраній моделі:

- для виручки $y_t^1 = 9017,76 + 2252,94 t$ для $t = 6$

- для прибутку $y_t^2 = 68,5 + -1,02 t + -0,2 t^2$ для $t = 6$

Розрахунок тренда:

- для виручки $y_t^1 = 9017,76 + 2252,94 * 6 = 22535,4$ тис. грн.

- для прибутку $yt^2 = 68,5 - 1,02 * 6 - 0,2 * 6^2 = 61,18$ тис. грн.

Для отримання остаточного прогнозу проведемо коректування за допомогою індексу вирівнювання.

Прогноз на 2022 р.:

- виручки Пв = $Tв \times Iв = 22535,4 * 1,328 = 29927,0$ тис. грн.

- прибутку Пп = $Tп \times Iп = 61,18 * 0,988 = 60,44$ тис. грн.

Таким чином, можна зробити висновок, що виручка в 2022 році може збільшитися до 29927,0 тис.грн., а прибуток, навпаки, зменшиться до 60,44 тис.грн., отже необхідно вжити заходів щодо підвищення прибутковості підприємства. Але всі ці перспективи можливо реалізувати лише за умов мирного часу та будь якого зростання економічної активності громадян України.

Аналіз підходів до оцінки і прогнозування прибутку ТОВ «Моноліт» показує, що в рамках практичної діяльності розглянутий комплекс методів дозволяє вирішувати задачі управління виручкою і прибутком в короткостроковому періоді. Проте побудовані моделі не можуть адекватно відобразити поведінку і розвиток досліджуваного показника в довгостроковому періоді.

3.2. Планування прибутку ТОВ «Моноліт» на основі узагальнення менеджменту підприємства

Для збільшення прибутку ТОВ «Моноліт» необхідне прийняття раціональних рішень з різних аспектів діяльності. Для прийняття цінових та інших фінансових рішень підприємству необхідна в першу чергу інформація про попит на його товар (послуги). Переконатися в ефективності цієї інформації можна, зіставляючи різні варіанти можливої додаткової виручки від нарощування виробництва і збуту з додатковими витратами на маркетинг. Для того, щоб ефективно мобілізувати кошти і розподіляти їх, фінансові керівники ТОВ «Моноліт» повинні ретельно планувати ці процеси. Перш за все, вони повинні

прогнозувати рух готівкових грошей і оцінювати його вплив на фінансовий стан підприємства. На підставі цього прогнозу вони повинні передбачити в плані достатню кількість ліквідних коштів для своєчасної оплати рахунків та інших зобов'язань. Подібні операції можуть зажадати залучення додаткових коштів. Для того, щоб тримати під контролем стан справ у компанії, фінансовий керівник повинен встановити певні нормативи. Потім ці нормативи використовуються, щоб порівняти дійсні результати із запланованими. Завдання інформаційного забезпечення управління прибутком та рентабельністю ТОВ «Моноліт» полягають у наступному: формування та надання повної інформації для прийняття управлінських рішень; визначення факторів, що впливають на розмір прибутку підприємства; забезпечення поточного, оперативного та стратегічного управління прибутком; забезпечення планування та прогнозування діяльності підприємства в майбутньому періоді. Для забезпечення ефективного процесу управління прибутком та рентабельністю і прийняття відповідних управлінських рішень інформаційну базу можна представити наступним чином (рис. 3.3).

Рис.3.3. Інформаційна база управління прибутком та рентабельністю ТОВ «Моноліт»

Характеристика цих інформаційних джерел представлена у табл. 3.6. Використання внутрішніх та зовнішніх даних сприяє створенню на ТОВ «Моноліт» системи інформаційного забезпечення, орієнтованої на ефективне поточне та операційне управління формуванням і використанням прибутку підвищення рентабельності, а також на прийняття стратегічних рішень.

Таблиця 3.6

Інформаційні джерела управління прибутком та рентабельністю підприємства

Джерело	Складові
1. Зовнішня інформація	
1.1. Законодавчі та нормативні акти	Закони України Постанови Кабінету Міністрів України Укази президента Відомчі інструкції
1.2. Показники загальноекономічного розвитку	Показники макроекономічного розвитку Показники галузевого розвитку
1.3. Дані кон'юнктури ринку	Товарний ринок Фондовий ринок Грошовий ринок
1.4. Інформація про діяльність партнерів та конкурентів підприємства	Конкуренти Покупці продукції Постачальники сировини та матеріалів Страхові компанії Банки
1.5. Статистична звітність	Типова періодична Середньогалузеві показники
2. Внутрішня інформація	
2.1. Облікова інформація	Бухгалтерський (фінансовий облік) Виробничий облік Управлінський облік Статистичний облік Податковий облік
2.2. Оперативна інформація	Фактичні дані про доходи, витрати та прибуток підприємства Відхилення фактичних показників від планових (нормативних)
2.3. Планова інформація	Планові показники доходів, витрат, прибутку та рентабельності підприємства
2.4. Нормативно-довідкові показники	Норми і нормативи, що розробляються підприємством і діють в його межах Нормативно-довідкові показники, що діють у країні чи галузі
2.5. Дані перевірок та ревізій	Внутрішні Зовнішні

Уся інформація складає єдину інформаційну базу. Передача необхідних даних до відповідних підрозділів здійснюється в автоматизованому режимі. У загальному виді рух інформаційних потоків представлено на рис. 3.7.

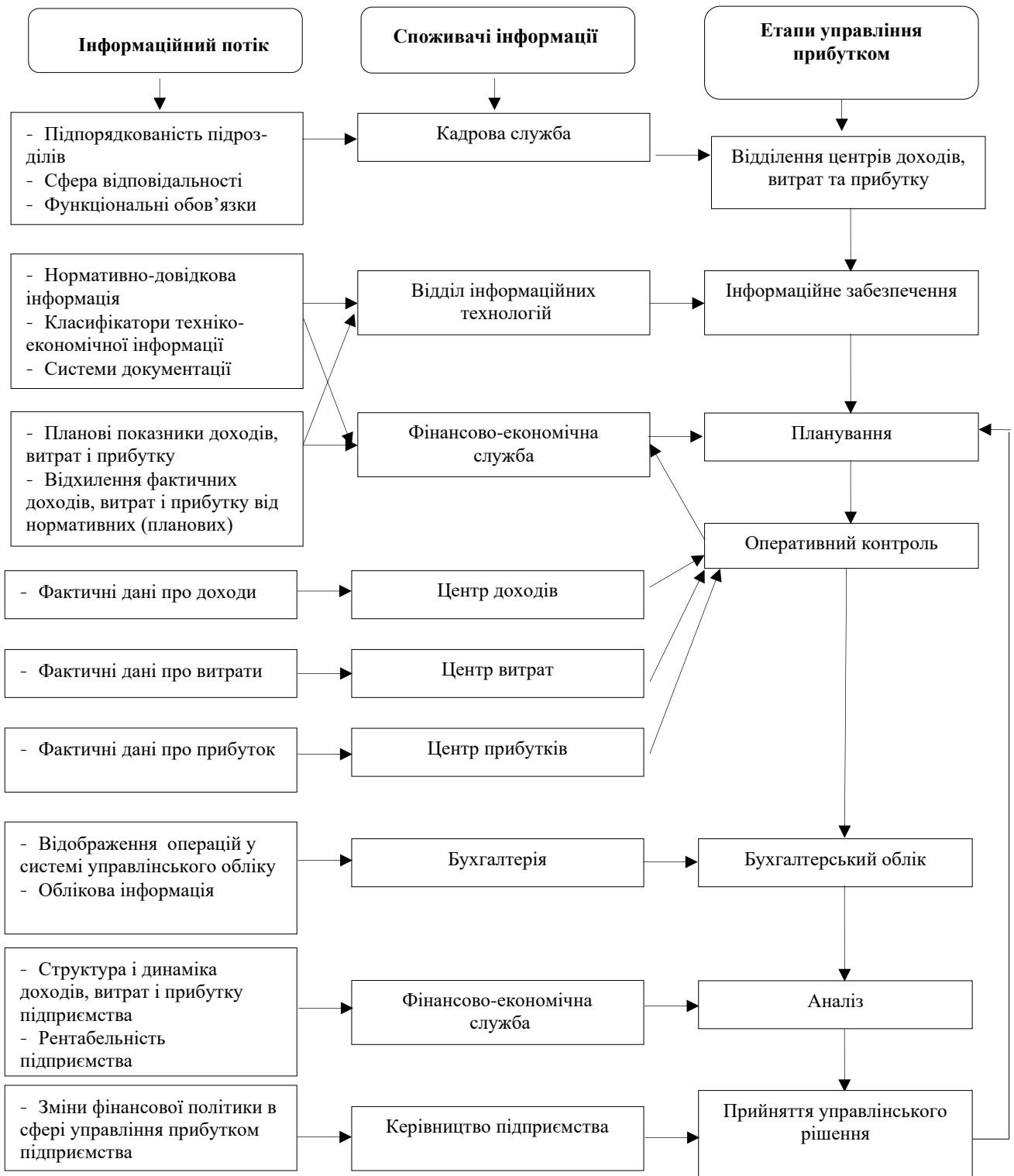

Рис.3.7. Схема інформаційних потоків у системі управління прибутком ТОВ

«Моноліт»

Звідки витікає, що цикл руху інформації триває з моменту її виникнення до формування аналітичної інформації та прийняття управлінського рішення.

У системі управління прибутком задіяні майже всі структурні підрозділи ТОВ «Моноліт». Це не дивно, бо без позитивного фінансового результату робота ТОВ «Моноліт» стає неможливою.

На кожному етапі управління прибутком формується відповідний інформаційний потік, завдяки якому користувачі здійснюють свої функції та приймають своєчасні управлінські рішення, адаптовані до зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Отже від об'єктивного і достовірного інформаційного забезпечення багато в чому залежить успіх прийнятих рішень, що ґрунтуються на сукупності висновків щодо результатів комплексного аналізу й обробки різного роду інформації.

Для ТОВ «Моноліт» максимізація прибутку складається з вибору такого об'єму реалізації продукції, при якому граничні витрати підприємства, в виробництві і при реалізації, дорівнювали ринковій вартості. Іншими словами, на ринку вільної конкуренції дохід дорівнює ринковій вартості.

Існують наступні резерви зростання прибутку:

- зростання об'єму виробництва та реалізації випускної продукції;
- зменшення собівартості випускаємої продукції;
- підвищення якості випускаємої продукції.

Для максимізації прибутку ТОВ «Моноліт» рекомендується здійснювати наступні заходи:

1. Суворе дотримання укладених договорів на виконання робіт. Для підприємства важливо знайти замовників на виконання престижних і найбільш потрібних для ринку робіт.

2. Проведення масштабної та ефективної політики у галузі підготування персоналу, що є особливою формою вкладення капіталу.

3. Підвищення ефективної діяльності підприємства зі збуту продукції. Необхідно більше уваги приділяти підвищенню швидкості руху обігових коштів,

скороченню усіх видів запасів, досягати максимально швидкого просування готових виробів від виробника до споживачів.

4. Покращувати якість виконуваних робіт, що приведе до конкурентоспроможності та зацікавленості вибору підприємства замовниками робіт.

5. Також, не останнє місце займає збільшення обсягу виробництва виконуваних робіт шляхом більш повного використання виробничих потужностей підприємства.

6. Скорочення витрат на виробництво. шляхом збільшення рівня продуктивності праці, економічного використання сировини, матеріалів, палива, електроенергії, обладнання.

7. Скорочення невиробничих витрат та виробничого браку.

8. Застосування сучасних механізованих та автоматизованих засобів для виконання робіт.

9. Розглянути та усунути причини появи перевитрачання фінансових ресурсів на комерційні витрати

10. Удосконалювати рекламну діяльність, збільшувати ефективність окремих рекламних заходів.

11. Здійснювати ефективну цінову політику, диференційну по відношенню до окремих категорій покупців.

12. Здійснювати заходи, спрямовані на покращення «клімату» в колективі, що в майбутньому відобразиться на збільшенні продуктивності праці.

13. Здійснювати постійний контроль за умовами зберігання та транспортування сировини і готової продукції .

Виконання цих пропозицій значно збільшить прибуток підприємства. Необхідно, щоб ТОВ «Моноліт» більш часу приділяло таким галузям, як реалізація та збут продукції, так як потреби та вимоги споживачів становляться дуже індивідуалізованими, а ринки дуже різноманітними за своєю структурою. Максимальне отримання прибутку частіше за все зв'язується зі зниженням виробничих витрат. Але, в умовах, коли самими витратами ТОВ «Моноліт» може

керувати, ціна на кожен вихідний матеріал (ресурс) практично некеруєий, в умовах несповільнюючої інфляції, ТОВ «Моноліт» вкрай обмежене у можливості знижувати виробничі витрати, домагаючись таким шляхом збільшення прибутку.

Враховуючи наведене вище необхідно відзначити необхідність удосконалення процесу управління прибутком ТОВ «Моноліт», яке має відбуватися в певній послідовності і забезпечувати реалізацію головної мети та основних задач ефективного управління ним, а також удосконалення держаного регулювання питань формування та розподілу прибутку.

Управління формуванням прибутку є складовою системою загального управління прибутком, що, окрім цього, охоплює і управління його розподілом. Ця система виконує такі завдання: збільшення обсягу прибутку загалом за рахунок збільшення його від основної та інших видів діяльності; зниження витрат у процесі його формування; забезпечення стабільності в одержанні прибутку; розподіл одержання прибутку в часі.

Для ефективного управління прибутком необхідно мати достатню інформаційну базу для прийняття оптимальних управлінських рішень. Такою базою виступають результати аналізу прибутку, доходів та витрат. Джерелом вихідних даних для проведення такого аналізу слугує річна фінансова звітність підприємства та маркетингові дослідження ринку.

Об'єктами прямого управління рентабельністю власних коштів визначені прибуток і власні кошти. Поглиблене вивчення рентабельності власного капіталу дозволило встановити об'єкти посереднього управління. Воно спрямовується на чинники рентабельності товарообігу, оборотності капіталу та його структури [25; 28].

Система управління рентабельністю власних коштів викладена у вигляді блок-схеми механізму управління ТОВ «Моноліт» (рис. 3.8). Організація управління починається з виконання блоку А. Якщо контроль виявив негативні відхилення, з'являються об'єктивні умови для управління.

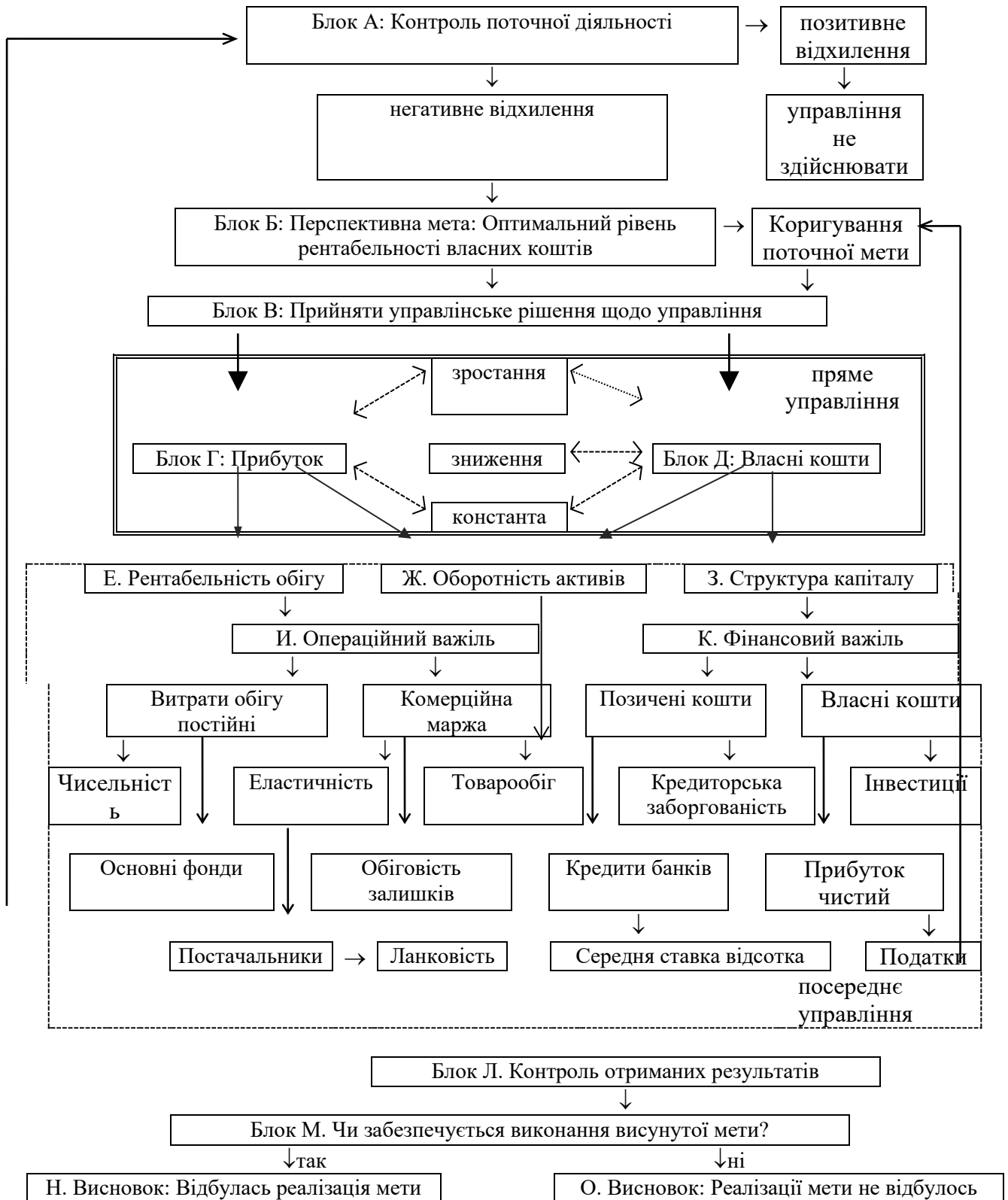

Рис.3.8. Блок-схема механізму управління рентабельністю ТОВ «Моноліт»

Висувається мета управління, яка може коригуватись в залежності від результатів контролю (блок Б), та приймається управлінське рішення щодо об'єктів управління (блок В). Якщо мета пов'язана з стратегічними планами

підприємства, то у механізмі застосовується перспективна форма управління. При коректуванні мети використовують поточну форму.

Блоки Г і Д характеризують об'єкти та напрямки прямого управління. При виконанні блоків Е, Ж, З, И, К здійснюється коректування показників посереднього управління, яке завершується контролем отриманих результатів (блок К) та їх порівнянням з висунутою метою (блок М). Виведення результату у блок Н характеризує раціональну організацію управління, у блок О - хибність прийнятих управлінських рішень.

В останньому випадку здійснюють коректування мети і повторюють процес управління.

Також ТОВ «Моноліт» запропоновано методика управління прибутковістю, яка складає етапи, що викладені на рис. 3.9:

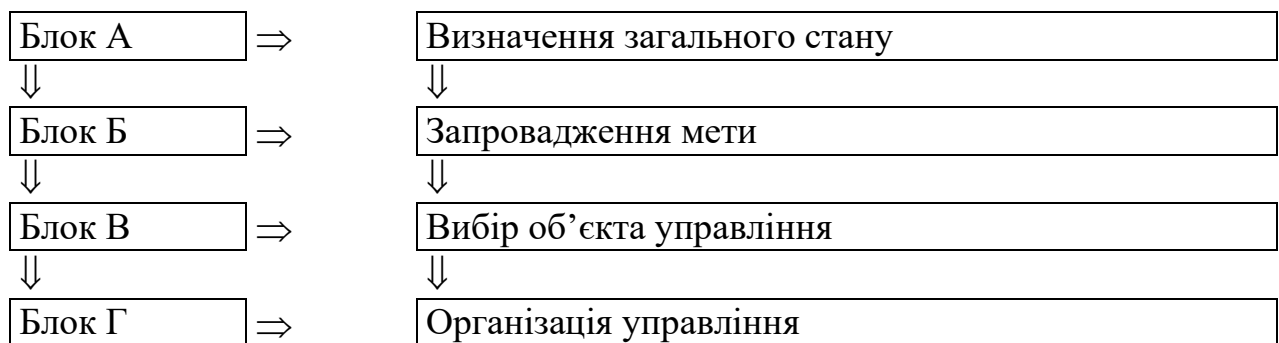

Рис.3.9. Схема методики управління рентабельністю ТОВ «Моноліт»

Розробка управлінських рішень з управління рентабельності починається з визначення загального стану ТОВ «Моноліт». Фактичний товарообіг, прибуток чи збиток і темпи їх змін, а також фактор-карта ризиків покладені в основу розробленої матриці ситуацій господарської діяльності підприємств (табл. 3.7).

Характеристика поточної активності підприємства

		$I_t < 100\%$	$I_t \geq 100\%$
$ЧП \leq 0$		Глибокий спад	Турбота
$ЧП > 0$	$I_{чп} < 100\%$ $ЕП < 0$	Спад бізнесу	Повільне зростання
	$I_{чп} \geq 100\%$ $ЕП > 0$	Зниження комерційної активності	Активне зростання

де, ЧП - чистий прибуток; I_t - темп зростання товарообігу; $I_{чп}$ - темп зростання чистого прибутку; ЕП - економічний прибуток.

Отже характеристику поточної активності підприємства ТОВ «Моноліт» визначено, як турбота, прибуток $ЧП \leq 0$, темп зростання товарообігу $\geq 100\%$.

Наступним кроком є визначення мети. Насамперед ми маємо глобальну мету, запропоновану у механізмі управління: оптимізацію рівня рентабельності. Після оцінки поточного стану здійснюється коригування мети, - це досягнення критичної точки (ситуації глибокого спаду і турботи), підтримка стану рівноваги й оптимального рівня рентабельності (ситуація активного зростання), досягнення оптимального рівня рентабельності (інші ситуації). До об'єктів управління належать такі чинники рентабельності капіталу: товарообіг, рівень торгової націнки, витрати обігу, основні фонди, обігові кошти; та чинники фінансового важеля: власні кошти, позичені кошти, у тому числі кредиторська заборгованість, середня ставка відсотка [25; 28].

Вибір об'єкта управління здійснюється на основі побудови фактор-карти, яку складають згруповані у портфель ризику, що виникають при регулюванні рентабельності. Поділяють ризики за чинниками, що обумовлюють ризик (економічні, політичні і соціальні), та за операціями, яким притаманний ризик (операційні, фінансові та інвестиційні). У фактор-карті за допомогою експертного та розрахунково-аналітичного методів оцінюються ризики при регулюванні рентабельності, що склалися в сучасних умовах (табл. 3.8).

Фактор-карта ризиків при регулюванні рентабельності власних коштів

Чинники, що обумовлюють рівень ризику	Алгоритм розрахунку	Рівні ризиків				
		Безрисковий	Нормальний	Підвищений	Критичний	Кризовий
Операційний ризик	ЗФМ : Тф	∞ ; 25%	25%; 0	0; - 25%	-25%; - 50%	-50%; ∞
Кредитний ризик	ПК : ВК	0; 0.75	0.75; 1.50	1.50; 2.00	2.00; 3.00	3.00; ∞
Ризик неплатоспроможності	РК - ССВ	ССВ=0	РК > ССВ	ССВ $\Rightarrow$ РК	РК < ССВ	РК << ССВ
Військовий стан	ЗФМ : (ПК+ВК)	25%	0	-25%	-50%	-100%; ∞
Інвестиційний ризик	МВ - СВ	ЧПП>0	ЧПП>0	ЧПП<0	ЧПП<0	ЧПП<0
Ризики за чинниками, що його обумовлюють визначаються поточною макро- та мікроекономічною ситуацією експертним методом						

де,: ЗФМ - запас фінансової міцності;

Тф - фактичний товарообіг;

ПК, ВК - позичений і власний капітал;

РК - рентабельність капіталу;

ССВ - середня ставка відсотка;

МВ,СВ - майбутня та сучасна вартість проекту.

Для обліку ризиків використовується метод сценаріїв та розробляються оптимістичний та песимістичний варіанти управління. Використовуючи економіко-математичну модель рентабельності власних коштів, розраховуються бажаний (прибутковий) і негативний (збитковий) варіанти змін факторів рентабельності внаслідок управління. Песимістичний сценарій враховує ситуацію, якщо управлінські рішення були марними. Підприємство не одержало бажаного прибутку і потрапило у збиткову зону. При розробці оптимістичного сценарію розглядається ситуація, коли підприємство досягає оптимального рівня прибутковості, в залежності від чого розраховуються прогнозні значення чинників рентабельності власних коштів.

Організація управління здійснюється за чотирма сценаріями (А, Б, В, Г). Сценарій А - активне зростання, підвищення рівня прибутку і обсягів продажів, - найбільш приваблива для підприємства ситуація. Після поточного контролю

результативних показників фактичний їх стан перевищує прогностні значення. У цьому випадку немає потреби в регулюванні рентабельності власних коштів. Управлінські рішення зосереджуються на контролі прибутковості, продажу і витрат. Контроль здійснюється для виявлення перших позначок спаду комерційної активності, щоб поліпшити стан негативних показників[25; 30].

Якщо після контролю фактичний показник рентабельності нижчий від прогнозованого, то необхідно відповідно до поточної ситуації використати сценарії Б або Г.

Сценарій Б використовується в умовах уповільненого зростання. Досягнення оптимального рівня рентабельності може відбутися шляхом посилення фінансового важеля. Управлінські рішення спрямовані на залучення додаткових позичених коштів у вигляді кредитів і кредитової заборгованості, залучення кредитної лінії за умов прийняттого відсотка.

Процес управління рентабельності капіталу починається з аналізу впливу чинників на прибуток. Якщо зменшення прибутку відбулося за умов зростання торгових потужностей, то управлінські рішення спрямовуються на розширення асортименту, оптимізацію товарних запасів і витрат обігу, запровадження гнучкої системи ціноутворення. Водночас потреба в додаткових позичених коштах може бути вирішена за допомогою оренди.

Якщо приросту торгових потужностей не відбулося, то управлінські рішення спрямовуються на оптимізацію змінних витрат і мінімізацію постійних, реалізацію або лізинг неприбуткових основних фондів та перегляд цінової політики.

Сценарій Г використовується в умовах зниження комерційної і господарської активності. Мета - оптимізація рентабельності власних коштів. Управлінські рішення зосереджуються на активізації комерційної активності і включають збільшення закупівлі товарів, поглиблення та розширення асортименту, оптимізацію товарних залишків, стимулювання продажу, надання знижок.

Особливої уваги треба надавати маркетинговій орієнтації підприємства. При регулюванні необхідно враховувати оборотність та еластичність. Частково підвищення рівня рентабельності може бути досягнуто за умов залучення додаткових позичених коштів[25; 30].

Сценарій В адаптований до умов збиткової діяльності підприємства. Управління спрямовується на прибуток та його чинники. При занадто високому рівні ризику фінансового важеля від його коректування слід відмовитись.

Управління починається з розрахунку товарообігу критичної точки та його порівняння з фактичним. Якщо товарообіг критичної точки перевищує фактичний на значну величину, то необхідно зробити порівняння значень рівнів валового доходу, змінних і валових витрат.

Завдяки цьому менеджер буде мати інформацію про доцільність подальшого функціонування підприємства. У протилежному разі, коли товарообіг критичної точки перевищує фактичний на незначну величину, управлінські рішення спрямовуються на мінімізацію постійних витрат за рахунок реалізації або лізингу частки активів, скорочення чисельності, переведення частки персоналу з постійної на відрядну форму оплати праці. Загальне скорочення діяльності означає скорочення товарного залишку.

Необхідно виконати маркетингове вивчення ринку; розробити стратегічний та тактичний маркетинговий план; звільнені фонди направити на формування нового товарного асортименту для збільшення товарообігу.

3.3. Визначення планових показників ТОВ «Моноліт» від впроваджених заходів

Враховуючи сучасний етап становлення стратегічного управління на вітчизняних підприємствах, реально існуючі кваліфікаційні, інформаційні та програмно-технічні обмеження, а також динамізм та суттєве зростання складності стратегічних завдань, менеджерам досить важко оперативно зорієнтуватися і

вибрати адекватні методи та моделі. У зв'язку із цим існує необхідність чітко визначити умови застосування методів прогнозування обсягу фінансових ресурсів, а також сформулювати рекомендації щодо їх використання в розробці стратегії фінансування підприємства.

Прогнозування прибутку полягає ТОВ «Моноліт» в розробці стратегії фінансування і повинно бути спрямоване на вирішення наступних завдань:

- розрахунок обсягу прибутку, який є необхідним для забезпечення реалізації корпоративної стратегії;
- оптимізація структури джерел формування фінансових ресурсів;
- визначення мінімальної та максимальної меж можливої потреби в ресурсах, які обумовлюються ступенем необхідної фінансової гнучкості підприємства та можливими сценаріями його розвитку.

Для вирішення вказаних завдань використовуються універсальні методи фінансового прогнозування. Незважаючи на відсутність загальновизнаної класифікації останніх, більшість науковців групує ці методи за такими критеріями, як ступінь формалізації прогнозування, тип факторної моделі та завдання моделювання.

Методи багатфакторного економіко-математичного моделювання – це досить велика група методів, які в свою чергу класифікуються в залежності від типу використовуваних математичних моделей. Однак, найбільшого поширення в прогнозуванні обсягу фінансових ресурсів набули спрощені варіанти цього методу, коли використовується незначна кількість факторних показників або нескладні моделі. Такі методи об'єднуються в групу елементарних методів факторного аналізу. До них, зокрема, належить балансовий, нормативний та деякі інші методи.

У разі використання багатфакторних математичних моделей, побудованих не на функціональних, а на імовірнісних зв'язках між факторними та результативним показниками, розробляються стохастичні прогнози. Вони дозволяють отримати імовірнісну оцінку значень прогнозних показників і ґрунтуються на встановленні кореляційної залежності між факторами, які з огляду

на завдання прогнозування можуть аналізуватися в динаміці (аналіз просторово-часових сукупностей) або без врахування фактора часу (аналіз просторових сукупностей), та наступному прогнозуванні з використанням регресійних залежностей.

В довгостроковому фінансовому прогнозуванні потреби в фінансових ресурсах ТОВ «Моноліт» пропонуємо використовувати наступні стохастичні методи:

- економіко-статистичний метод;
- метод кореляційного моделювання.

Головною умовою їх застосування є придатна інформаційна база: достатній обсяг та незалежність спостережень, однорідність сукупностей та інше.

Центром розробки стратегії формування та розподілу доходу підприємницьких структур виступає вироблення політики оптимізації всіх джерел утворення і напрямків використання доходу. Після визначення оптимізаційних завдань повинні розроблятися і впроваджуватися в практику найбільш ефективні способи їхнього вирішення, тобто оптимізаційні моделі. Політика впровадження таких моделей передбачає концентрацію зусиль на мобілізацію потенційних можливостей збільшення доходу і раціонального його використання. Таким чином, здійснюємо аналіз ступеню кореляційного зв'язку між зміною співвідношення власного капіталу та позикового капіталів ТОВ «Моноліт» та факторів, що його імовірно обумовлюють у Microsoft Excel, що наведено у табл. 3.1.

Коефіцієнти оцінки ступеню кореляційного зв'язку між зміною співвідношення власного капіталу та позикового капіталів ТОВ «Моноліт» та факторів, що його імовірно обумовлюють наведені у табл. 3.10.

Таблиця 3.9

Аналіз ступеню кореляційного зв'язку між зміною співвідношення власного капіталу та позикового капіталів ТОВ «Моноліт» та факторів, що його імовірно обумовлюють

Період дослідження	Співвідношення власного та позикового капіталу	Вартість НА	Вартість ОА	Величина позикового капіталу	Величина власного капіталу	Величина прибутку
2018 рік	0,17	153	1899,2	1751,8	300,7	102,3
2019 рік	0,12	114	2461,8	2307,5	268,2	137,3
2020 рік	0,08	76	3546,3	3368,3	254,1	161,3
2021 рік	0,10	22	3722,6	3424,3	320,5	179,3

Таблиця 3.10

Коефіцієнти оцінки ступеню кореляційного зв'язку капіталу ТОВ «Моноліт» та факторів, що його імовірно обумовлюють

Результативний показник	Фактор	Коефіцієнт кореляції	Висновок відносно ступеню зв'язку
Співвідношення власного та позикового капіталу	Вартість НА	0,760	сильна залежність
Співвідношення власного та позикового капіталу	Вартість ОА	-0,892	сильна залежність
Співвідношення власного та позикового капіталу	Величина позикового капіталу	-0,912	сильна залежність
Співвідношення власного та позикового капіталу	Величина власного капіталу	0,416	слабка
Співвідношення власного та позикового капіталу	Величина прибутку	-0,883	сильна залежність

Таким чином, за даними розрахунку сильна кореляційна залежність співвідношення власного та позикового капіталу існує з показником вартості необоротних та оборотних активів величини позикового капіталу та чистого прибутку. Параметри кореляційної залежності співвідношення власного та позикового капіталу ТОВ «Моноліт» наведені у табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Параметри кореляційної залежності співвідношення власного та позикового капіталу ТОВ «Моноліт»

у	х	а	б	вид рівняння $y=a*x+b$
1	2	3	4	5
Співвідношення власного та позикового капіталу	Вартість НА	0,0005	0,0720	$y= 0,0005*x +0,0720$
Співвідношення власного та позикового капіталу	Вартість ОА	0,0001	0,2327	$y= 0,0001x +0,2327$
Співвідношення власного та позикового капіталу	Величина позикового капіталу	0,0001	0,2343	$y= 0,0001*x +0,2343$
Співвідношення власного та позикового капіталу	Величина власного капіталу	0,0005	-0,0305	$y= 0,0005*x+-0,0305$
Співвідношення власного та позикового капіталу	Величина прибутку	-0,0010	0,2661	$y=-0,0010*x +0,2661$

Рівняння пояснюють взаємозв'язок між змінними на основі значення коефіцієнта детермінованої. Здійснюємо моделювання оптимальних показників структури капіталу ТОВ «Моноліт» з використанням функції Microsoft Excel «Пошук рішення».

Результати моделювання оптимальних прогнозних показників структури капіталу ТОВ «Моноліт» з використанням функції Microsoft Excel «Пошук рішення» отримуємо три прогнозні варіанти структури фінансових ресурсів ТОВ «Моноліт» оптимістичний реальний, песимістичний, що наведено у табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Прогнозні варіанти структури фінансових ресурсів ТОВ «Моноліт»

Структура сценарію	Варіанти структури фінансових ресурсів			
	Поточні значення 2021 р.	Оптимістичний	Реальний	Песимістичний
Змінні				
Чистий прибуток	179,3	400	180,6	-300
Величина власного капіталу	320,5	600	600,0	450
Короткострокові зобов'язання	3071,3	1153	845,3	540
Довгострокові зобов'язання	353,0	250	73,0	0
Співвідношення власних та позикових коштів	0,15	0,71	0,85	0,28

За даними табл. відповідно найкращі показники має оптимістичний варіант, за ним прибуток складатиме 400 тис. грн., а співвідношення власних та позикових коштів 0,71. Прогнозні варіанти структури фінансових ресурсів ТОВ «Моноліт» на 2022 рік графічно наведені на рис. 3.12.

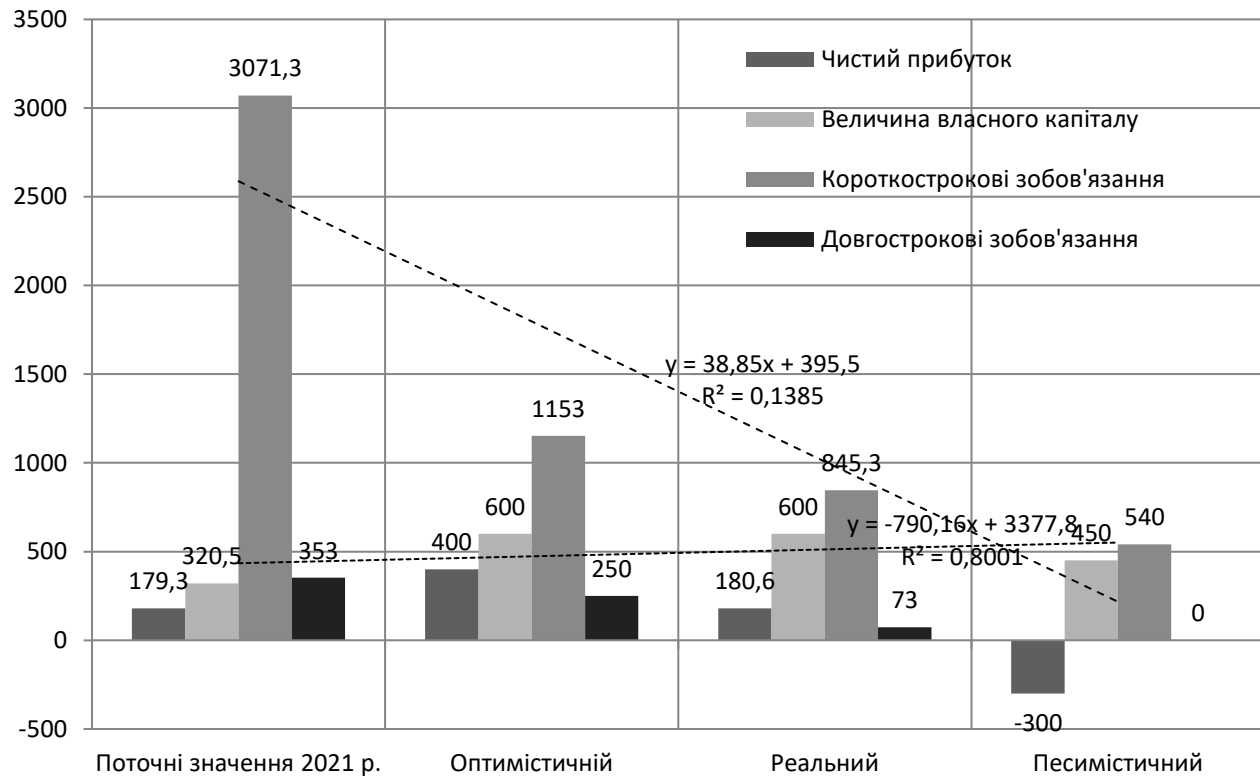

Рис.3.12. Прогнозні варіанти структури фінансових ресурсів ТОВ «Моноліт»

Прогнозні значення балансу ТОВ «Моноліт» на 2022 -2023 роки наведені у табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Прогнозні значення балансу ТОВ «Моноліт» на 2022-23 роки

Показник		2022 рік	2023 рік	Абсол. відхилення	Темп приросту,%
1.Обсяг капіталу	тис.грн.	3744,8	3346,89	-397,91	-11%
1. Власний капітал, в тому числі:	тис.грн.	320,5	480,55	160,05	50%
	частка,%	9%	14%	0,06	68%
1.1. Статутний капітал	тис.грн.	170,5	170,5	0,00	0%
	частка,%	53%	35,5%	-0,18	-33%
1.2. Нерозподілений прибуток	тис.грн.	150	230,03	80,03	53%
	частка,%	47%	47,9%	0,01	2%

Продовження таб.3.13

1	2	3	4	5	6
1.3. Резервний капітал	тис.грн.	0	80,03	80,03	
	частка,%	0%	16,7%	0,17	
2. Забезпечення наступних витрат та платежів, в тому числі:	тис.грн.	-	-	-	-
	частка,%	-	-	-	-
2.1. Цільове фінансування	тис.грн.	-	-	-	-
	частка,%	-	-	-	-
3. Довгострокові зобов'язання	тис.грн.	353	73,01	-279,99	-79%
	частка,%	9%	2%	-0,07	-77%
4. Короткострокові зобов'язання, в тому числі:	тис.грн.	3071,3	2793,3	-277,98	-9%
	частка,%	82%	83,5%	0,01	2%
4.1. Короткострокові банківські кредити	тис.грн.	590	469,96	-120,04	-20%
	частка,%	19%	16,8%	-0,02	-12%
4.2. Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги	тис.грн.	2413,3	2293,26	-120,04	-5%
	частка,%	79%	82%	0,04	4%
4.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	тис.грн.	30,1	30,10	0,00	0%
	частка,%	1%	1,1%	0,00	10%

За даними табл. 3.13 має динаміку до зростання сума власного капіталу за рахунок прогнозного прибутку ТОВ «Моноліт» на 2022-2023 рік, значна сума короткострокової та довгострокової заборгованості буде погашення, також частково за рахунок отриманого прибутку.

Прогнозні показники оцінки фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» на 2022-2023 рік наведені у табл. 3.14.

Таблиця 3.14

Прогнозні показники оцінки фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» на 2022-2023 рік

Показники	2022рік	2023 рік	Темп зміни, %
Рентабельність активів	9,6	6,1	-63,5%
Коефіцієнт автономії	0,86	0,144	68%
Коефіцієнт фінансової залежності	168,685	150,761	-11%
Коефіцієнт маневреності власних засобів	0,931	0,993	7%

1	2	3	4
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	2,032	1,278	-62,9%
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,168	0,94	-80,48%
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	1,684	0,856	-50,84%
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,86	0,144	68%
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,914	0,856	-6%

За даними прогнозних показників, динамку до зростання мають показники фінансової стійкості підприємства, що характеризує позитивні зміни у складі фінансових ресурсів підприємства. Коефіцієнт автономії зростає на 68%, коефіцієнт фінансової залежності зменшується на -11%. коефіцієнт маневреності власних засобів на 7%.

Коефіцієнт фінансової стабільності зростає на 1,168, Коефіцієнт концентрації власного капіталу збільшиться на 68% Коефіцієнт концентрації позикового капіталу знизиться на -6%.

Позитивну динаміку до зростання має рентабельність активів, як узагальнюючий показник ефективності діяльності підприємства.

Таким чином, за результатами поліпшення системи прогнозування прибутку та рентабельності отримані позитивні показники ТОВ «Моноліт», що відповідає цільовій настанові оптимізації фінансових ресурсів та покращенню фінансового стану ТОВ «Моноліт».

Висновки по розділу 3

1. Розглянутий аналіз підходів до оцінки і прогнозування виручки і прибутку на прикладі ТОВ «Моноліт». В рамках практичної діяльності розглянутий комплекс методів дозволяє вирішувати задачі управління виручкою і прибутком в короткостроковому періоді. Проте побудовані моделі не можуть адекватно відобразити поведінку і розвиток досліджуваного показника в довгостроковому періоді.

Проведений аналіз прогнозування прибутку за яким можна зробити висновок, що виручка в 2022 році збільшиться на 29927,0 тис грн., а прибуток, навпаки, зменшиться до 60,44 тис.грн., отже необхідно вжити заходів щодо підвищення прибутковості підприємства. Для ефективного управління прибутком необхідно мати достатню інформаційну базу для прийняття оптимальних управлінських рішень. Такою базою виступають результати аналізу прибутку, доходів та витрат. Джерелом вихідних даних для проведення такого аналізу слугує річна фінансова звітність підприємства та маркетингові дослідження ринку.

2. Прогнозування прибутку полягає ТОВ «Моноліт» в розробці стратегії фінансування і повинно бути спрямоване на вирішення наступних завдань:

- розрахунок обсягу прибутку, який є необхідним для забезпечення реалізації корпоративної стратегії;
- оптимізація структури джерел формування фінансових ресурсів;
- визначення мінімальної та максимальної меж можливої потреби в ресурсах, які обумовлюються ступенем необхідної фінансової гнучкості підприємства та можливими сценаріями його розвитку.

За даними розрахунку сильна кореляційна залежність співвідношення власного та позикового капіталу існує з показником вартості необоротних та оборотних активів величини позикового капіталу та чистого прибутку. Відповідно найкращі показники має оптимістичний варіант, за ним прибуток складатиме 400 тис. грн., а співвідношення власних та позикових коштів 0,71.

3. За прогнозом має динаміку до зростання сума власного капіталу за рахунок прогнозного прибутку ТОВ «Моноліт» на 2022-2023 рік, значна сума короткострокової та довгострокової заборгованості буде погашена частково за рахунок отриманого прибутку.

Таким чином, за результатами поліпшення системи прогнозування прибутку отримані позитивні показники ТОВ «Моноліт», що відповідає цільовій настанові оптимізації фінансових ресурсів та покращенню фінансового стану ТОВ «Моноліт».

ВИСНОВКИ

Зроблено висновок про стійку структуру активу ТОВ «Моноліт» та збільшення обсягу капіталу який є в розпорядженні підприємства у 2021 році проти 2019 року. Валюта балансу ТОВ «Моноліт» має динаміку до зростання, сума її збільшилась на 122 тис.грн., така тенденція свідчить про незначне розширення діяльності ТОВ «Моноліт». ТОВ «Моноліт» не забезпечено власним капіталом, але у 2021 році проти 2019 року відбулось збільшення питомої ваги позикових коштів у пасивах підприємства, що відповідно свідчить про збільшення залежності від позикових коштів, та відповідно знижує рівень фінансового стану ТОВ «Моноліт».

Для абсолютної ліквідності балансу на протязі 2019 - 2021 рр. у підприємства не вистачає високоліквідних активів для погашення найбільш термінових зобов'язань та надто значна сума важко ліквідних активів, отже за даними розрахунків можна зробити висновок про те, що ліквідність балансу підприємства порушена.

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» говорить, про підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «Моноліт» у порівнянні з 2020 роком, та декотре зменшення питомої ваги позикових коштів, але рівень показників свідчить про нестійкий фінансовий стан, що обумовлює дію ризику можливого банкрутства підприємства.

За результатами аналізу показників рентабельності встановлено, що фінансові ресурси ТОВ «Моноліт» використовуються менш ефективно у 2021 році проти 2020 року. А за результатами проведеного аналізу ефективності функціонування підприємства взагалі можна зробити висновок про те що підприємство функціонує ефективно, діяльність його є прибутковою, але фінансові ресурси використовуються менш неефективно.

Аналіз моделі Дюпона свідчить, що найбільший негативний вплив на рентабельність власного капіталу має показник показника чистої рентабельності продажів, що свідчить про необхідність підвищення чистого прибутку у

співвідношенні з загальними грошовими надходженнями від реалізації продукції. На рентабельність ТОВ «Моноліт» позитивно впливає зростання грошових потоків від реалізації продукції та послуг але негативно впливають вихідні грошові потоки тобто витрати ТОВ «Моноліт» на реалізацію продукції та послуг.

Розглянутий аналіз підходів до оцінки і прогнозування виручки і прибутку на прикладі ТОВ «Моноліт». В рамках практичної діяльності розглянутий комплекс методів дозволяє вирішувати задачі управління виручкою і прибутком в короткостроковому періоді. Проте побудовані моделі не можуть адекватно відобразити поведінку і розвиток досліджуваного показника в довгостроковому періоді.

Проведений аналіз прогнозування прибутку за яким можна зробити висновок, що виручка в 2018 році збільшиться до на 29927,0 тис грн., а прибуток, навпаки, зменшиться до 60,44 тис.грн., отже необхідно вжити заходів щодо підвищення прибутковості підприємства. Для ефективного управління прибутком необхідно мати достатню інформаційну базу для прийняття оптимальних управлінських рішень. Такою базою виступають результати аналізу прибутку, доходів та витрат. Джерелом вихідних даних для проведення такого аналізу слугує річна фінансова звітність підприємства та маркетингові дослідження ринку.

Прогнозування прибутку полягає ТОВ «Моноліт» в розробці стратегії фінансування і повинно бути спрямоване на вирішення наступних завдань:

- розрахунок обсягу прибутку, який є необхідним для забезпечення реалізації корпоративної стратегії;
- оптимізація структури джерел формування фінансових ресурсів;
- визначення мінімальної та максимальної меж можливої потреби в ресурсах, які обумовлюються ступенем необхідної фінансової гнучкості підприємства та можливими сценаріями його розвитку.

За даними розрахунку сильна кореляційна залежність співвідношення власного та позикового капіталу існує з показником вартості необоротних та оборотних активів величини позикового капіталу та чистого прибутку. Відповідно

найкращі показники має оптимістичний варіант, за ним прибуток складатиме 400 тис. грн., а співвідношення власних та позикових коштів 0,71.

За прогнозом має динаміку до зростання сума власного капіталу за рахунок прогнозного прибутку ТОВ «Моноліт» на 2022 - 20233 рік, значна сума короткострокової та довгострокової заборгованості буде погашена частково за рахунок отриманого прибутку, якщо прогнозування впливу військового стану в країні відповідає прогнозним показникам.

Таким чином, за результатами поліпшення системи прогнозування прибутку отримані позитивні показники ТОВ «Моноліт», що відповідає цільовій настанові оптимізації фінансових ресурсів та покращенню фінансового стану ТОВ «Моноліт».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України // від 16 січня 2003 року №436IV(діє з 01.01.2004). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.17). – Назва з екрана.
2. ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ // 16 січня 2003 року №435IV (Із змінами і доповненнями, внесеними законами України станом на 12 травня 2004 року N 1713IV, ОВУ, 2004 р., N 25, ст. 1629). . – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.
3. Закон України “Про систему оподаткування в Україні” // від 25.06.1991 N 1251XII (із змінами станом на 5 червня 2003 року №906IV). . – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.
4. Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” // від 22 травня 1997 року №283/97ВР (станом змін від 20 січня 2005 року №2377IV). . – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.
5. ЗАКОН УКРАЇНИ “Про податок на додану вартість“ // від 3 квітня 1997 року №168/97ВР (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом на 23 грудня 2004 року №2287IV). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.
6. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про господарські товариства» // від 19 вересня 1991 року №1576XII (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом на 19 лютого 2004 року №1519IV). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.
7. Закон України “ Про зовнішньоекономічну діяльність” // від 16 квітня 1991 року №959XII (від 8 червня 2000 року №1807III). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.
8. ЗАКОН УКРАЇНИ „Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати” // від 19 червня 2003 року №979IV. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22).

– Назва з екрана.

9. ЗАКОН УКРАЇНИ „Про іпотеку” // від 5 червня 2003 року №898IV. .
– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

10. ЗАКОН УКРАЇНИ “Про лізинг” від 16 грудня 1997 року №723/97ВР //Із змінами, внесеними Законом України від 14 січня 1999 року №394XIV. –
Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

11. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”// (від 12 липня 2001 року №2664П). . – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

12. ЗАКОН УКРАЇНИ „Про обіг векселів в Україні” // від 5 квітня 2001 року №2374П (Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 25 грудня 2002 року №364IV). . – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

13. КОНВЕНЦІЯ, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі //Дата підписання: 07.06.30 р., Дата приєднання україною: 06.07.99 р., Дата набуття чинності Україною: 06.01.2000 р.

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", Наказ Мінфіна України № 87 від 31.03.1999 + № 304 від 30.11.2000. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", Наказ Мінфіна України № 87 від 31.03.1999 + № 304 від 30.11.2000. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 " Звіт про фінансові результати Наказ Мінфіна України № 87 від 31.03.1999 + № 304 від 30.11.2000. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" // Наказ

Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 року №246 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2000 р. №304). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи" // Наказ Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року №242(Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2000 року №304). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

19. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби"// Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року №92 (Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2000 року №304). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" // Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 року №246 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2000 р. №304). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість"// Наказ Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 року №237 (Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2000 року №304). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

22. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 "Фінансові інвестиції" // Наказ Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 року №91 (Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 2000 року №304). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

23. Положення про порядок здійснення банками операцій з вексями в

національній валюті на території України//Постанова Правління Національного банку України від 16.12.2002 № 508. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.05.22). – Назва з екрана.

24. Білуха М.Т. Курс аудиту: підручник. К.: Вища школа. Знання, 1998.29. Бланк И. Инвестиционный менеджмент. – К.: МП «ИТЕМ» ЛТД, 2000.
25. Бойчук І.М. Харів П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємств. – Львів: Вво “Сполом”, 1998.
26. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту. – К.: “Молодь”, 2007.
27. Васильков В.Г. Організація виробництва: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003 – 524 с.
28. Ганна Негода Операції з простим векселем //«Вісник податкової служби України», жовтень 2002 р., № 39 с. 39 35. Грещак М.Г., Гребешкова О.М., Коцюба О.С. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001 – 228 с.
29. Д. Винокуров Вексельний обіг в Україні: нове та узаконене старе // «Податки та бухгалтерський облік», 10 травня 2001 р., № 38 (387), С. 22.
30. Економіка підприємства. Підручник в 2х томах / Під ред. С.Ф. Покропивного К.: КНЕУ, 2000 – 528 с.
31. Євтух О.Т. Іпотека – механізм ефективного використання ресурсів – Луцьк, «Волинська обласна друкарня», 2001, – 305 с.
32. Євтух О.Т. Доходна іпотека – Луцьк, «Волинська обласна друкарня», 2000, – 304 с.
33. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник – К.: МАУП, 2000.
34. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. М.: Финансы и статистика, 1996г.
35. Костіна Н.І., Алексєєв А.А., Василик О.Д. Фінансове прогнозування: методи і моделі. – К.: “Знання”, 1995.
36. Коцовська Р., Ричаківська В та інші. Операції комерційних банків – Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
37. Москвін С.О., Бєвз С.М., Дідик В.Г. Проектний аналіз. – К.: Лібра,

1998.

38. Покропивний С. Ф., Новак А.П. Ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності. – К. 1997.

39. Управління виробничою інфраструктурою / За ред. М.А. Белова – К.: КНЕУ, 1997 – 208 с.

40. Фінанси підприємств. Підручник /За ред. А.М. Поддєрьогіна – К.: КНЕУ, 2000.

41. Шклярук С.Г. Финансовая система – К.: «Нормапринт», 2003.

42. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. Вид. 2–ге, допов. і переробл. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Л.Українки, 2001.-456 с.

43. Уставный и прочий капитал: Практическое руководство – Днепропетровск.: ООО „Баланс-клуб”, 2005 – 192 с.

44. Хикс Дж.Р. Стоимость и капитал / Пер. с англ.; общ. ред. и вступ. ст. М.Энтова. - М., Издательская группа "Прогресс", 1993. – 488 с..

45. Худолій Л.М. Теорія фінансів / Л.М.Худолій. - Київ: Видавництво Європейського університету, 2003 р. - С. 67.

46. Gitman L.J. Principles of managerial finance - 12th. ed. / L.J. Gitman. - Boston: Pearson Prentice Hall, 2009. - P. 932.

47. Стецюк П.А. Аналіз елементів фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств / П. А. Стецюк. - // Облік і фінанси АПК: Щомісячний фаховий журнал. - К.: ТОВ ЮФ "ЮР-Агро-Веста", 2009. - N 1. - С. 48-53.

48. Стоянова Е.С. Практикум по финансовому менеджменту.- М.: Перспектива, 2005 – 253 с.

49. Терещенко О.О., Волошанюк Н.В. Фінансові доміанти реструктуризації підприємств// Фінанси України. – 2009. - №4. - с.102-109

50. Турило А.М., Святенко С.В. Теоретико-методологічні основи фінансово-економічного розвитку підприємства// Фінанси України. – 2010. - №2. - с.132-13

51. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання:

Навч. посіб. - К.:Вид-во КНЕУ, 2003. - 554 с.

52. Тихонов Р.М. Конкурентоспособность промышленной продукции. - М., 1985.

53. Трансформація підприємств: економічна оцінка та побудова систем менеджменту І О.Є.Кузьмін, А.С.Мороз, Н.Ю.Подольчак, Р.В.Шуляр. - Львів: Львів. політехніка, 2005. - 335 с.

54. Управління фінансовою санацією: навчальний посібник / Грачов В.І., Косарева І.П., Прохорова В.В., Кузенко Т.Б. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2004. –208 с.

55. Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник. / Под ред. Е. С. Стояновой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Перспектива, 1997. – 574 с.

56. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і науковий редактор проф. А.М. Поддєрьогін. 3-є вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000.– 460 с.

57. Фінансова діяльність підприємства: Підручник/ Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я.- 2 ге вид. перероб. і доп.-К.: Либідь, 2002. -384 с.

58. Фінансовий менеджмент: навч.-мет. посібник / А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк. – К.: КНЕУ, 2001 – 294 с.

59. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. За ред. проф. Г. Г. Кірейцева – Київ: „Центр навчальної літератури”, 2004 – 531 с.

60. Цал-Цалко. Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. Посібник – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ:ЦУЛ, 2002. – 360 с.

61. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік , оподаткування і звітність : [підручник] / Ткаченко Н.М. – К. : Алерта, 2006. – 1080 с.

62. Федак Л.М. Запаси підприємств: сутність та класифікація / Л.М. Федак // Вісник Хмельницького національного університету. – Серія «Економічні науки». – Хмельницький: ХНУ. – 2012. – № 1. – С. 157-162.

63. Фецович Т.Р. Формування фінансових результатів підприємств [Текст] / Т.Р. Фецович // Вісник Львівської комерційної академії. – 2012. – №36. –

C.405-410.

64. Фабіянська В. Ю. Удосконалення обліку та контролю оборотних активів / В. Ю. Фабіянська, І. Ю. Сverdзоленко // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2015. - Вип. 12(1). - С. 357-366.

65. Фальченко О. О. Процес подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства / О. О. Фальченко, Н. Ю. Мардус // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – Вип. 5 (11), ч. 2. – С. 167-170.

66. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О. С. Філімоненков. – К.: МАУП, 2004. – 328 с.

67. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посіб. / О. В. Кнейслер, І. С. Гуцал, О. Р. Квасовський, Н. Я. Спасів. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 388 с.

68. Фінансовий аналіз. Ковальов В. В. - М.: Фінанси й статистика, 2008.

69. Фінансовий менеджмент: теорія й практика / Під ред. Стояновой Е.С.- М.: Перспектива, 2001.

70. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О. Ю. Ніпаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 232 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Спрощений бухгалтерський баланс ТОВ «Моноліт» тис.грн.

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року
1.Необоротні активи			1.Капітал, фонди, резерви		
1.1.Основні засоби (залишкова вартість)	102344	101842	1.1.Статутний фонд (капітал)	102536	102084
1.2.Незавершені капітальні вкладення	496	1374	1.2.Додатковий капітал	8816	8816
1.3. Устаткування	456	506	1.3. Резервний фонд	2358	2358
Усього за розділом I	103296	103722	1.4. Фінансування капітальних вкладень	1154	1630
2.Запаси і затрати			1.5. Спеціальні фонди і цільове фінансування	460	1440
2.1. Виробничі запаси	6976	7798	1.6.Амортизаційний фонд		1806
2.2. Малоцінні та швидкозношувані предмети (залишкова вартість)	372	390	1.7. Резерви майбутніх витрат і платежів	66	38
2.3. Незавершене виробництво	46	564	1.8. Нерозподілений прибуток минулих років	1740	
2.4. Готова продукція	1648	12558	1.9. Нерозподілений прибуток звітного року		1814
2.5 Товари	172	158	Усього за розділом I	118330	119986
Усього за розділом II	9214	10468	2.Довгострокові пасиви		
3. Грошові кошти, розрахунки та інші активи			3. Розрахунки та інші короткострокові пасиви		
3.1 Дебіторська заборгованість	4294	5356	3.1. Кредиторська заборгованість	1850	2068
3.2.Короткострокові фінансові вкладення	460	1440			
3.3. Грошові кошти	1436	756			
3.4. Інші оборотні активи	280	312			
Усього за розділом 3	6470	7864	Усього за розділом 3	1850	2068
БАЛАНС (р.1 + р.2 + р.3)	118980	122054	БАЛАНС (р.1 + р.2 + р.3)	118980	122054

ДОДАТОК Б
Горизонтальний аналіз балансу

Показники	На 1.01.2020	На 1.01.2021	% виконання до минулого роком
	тис.грн.	тис.грн.	
Актив			
1.Необоротні активи			
1.1. Основні засоби (залишкова вартість)	102344	101842	99,5
1.2. Незавершені капітальні вкладення	496	1374	280,4
1.3. Устаткування	456	506	111,0
Усього за розділом І	103296	103722	100,4
2.Запаси і затрати			
2.1.Виробничі запаси	6976	7798	111,8
2.2.Малоцінні та швидкозношувані предмети (залишкова вартість)	372	390	104,8
2.3.Незавершене виробництво	46	564	1226,1
2.4.Готова продукція	1648	1558	94,5
2.5.Товари	172	158	91,9
Усього за розділом 2	9214	10468	113,6
3. Грошові кошти, розрахунки та інші активи			
3.1.Дебіторська заборгованість	4294	5356	124,7
3.2.Короткострокові фінансові вкладення	460	1440	313,0
3.3.Грошові кошти	1436	756	52,6
3.4.Інші оборотні активи	280	312	111,4
Усього за розділом 3	6470	7864	121,5
БАЛАНС (р.1 + р.2 -+ р.3)	118980	122054	102,6
1. Капітал, фонди, резерви			
1.1.Статутний фонд (капітал)	102536	102084	99,6
1.2.Додатковий капітал	8816	8816	100,0
1.3.Резервний фонд	2358	2358	100,0
1.4.Фінансування капітальних вкладень	1154	1630	141,2
1.5.Спеціальні фонди і цільове фінансування	460	1440	313,0
1.6. Амортизаційний фонд	-	1806	*
1.7. Резерви майбутніх витрат і платежів	66	38	57,6
1.8. Нерозподілений прибуток минулих років	1740	-	*
1.9. Нерозподілений прибуток звітнього року		1814	*
Усього за розділом 1	117130	119986	102,4
2. Довгострокові пасиви			
3. Розрахунки та інші короткострокові пасиви			
3.1. Кредиторська заборгованість	1850	2068	133,5
Усього за розділом 3	1850	2068	133,5
БАЛАНС (р.1 + р.2 + р.3)	118980	122054	102,6

ДОДАТОК В

Вертикальний аналіз балансу

Показники	На 1.01.2020		На 1.01.2021		Відхилення (+, -)
	тис.грн.	питома вага,%	тис.грн.	питома вага, %	
1.Необоротні активи					
1.1. Основні засоби (залишкова вартість)	102344	86,02	101842	83,44	- 2,58
1.2. Незавершені капітальні вкладення	496	0,42	1374	1,13	+ 0,71
1.3. Устаткування	456	0,38	506	0,41	+ ,003
Усього за розділом І	103296	86,82	103722	84,98	-1.84
2.Запаси і затрати					
2.1.Виробничі запаси	6976	5,86	7798	6,39	+ 0,53
2.2.Малоцінні та швидкозношувані предмети	372	0,31	390	0,32	+ 0,01
2.3.Незавершене виробництво	46	0,04	564	0,46	+ 0,42
2.4.Готова продукція	1648	1,39	1558	1,28	- 0,11
2.5.Товари	172	0,14	158	0,13	- 0,01
Усього за розділом 2	9214	7,74	10468	8,58	+ 0,84
3. Грошові кошти, розрахунки та інші активи					
3.1.Дебіторська заборгованість	4294	3,61	5356	4,39	+ 0,73
3.2.Короткострокові фінансові вкладення	460	0,39	1440	1,18	+ 0,79
3.3.Грошові кошти	1436	1,21	756	0,62	- 0,59
3.4.Інші оборотні активи	280	0,23	312	0,26	+ 0,03
Усього за розділом 3	6470	5,44	7864	6,44	+ 1,00
БАЛАНС (р.1 + р.2 + р.3)	118980	100	122054	100	*
1. Капітал, фонди, резерви					
1.1.Статутний фонд (капітал)	102536	86,18	102084	83,64	- 2,54
1.2.Додатковий капітал	8816	7,41	8816	7,22	- 0,19
1.3.Резервний фонд	2358	1,98	2358	1,93	- 0,07
1.4.Фінансування капітальних вкладень	1154	0,97	1630	1,34	+ 0,37
1.5.Спеціальні фонди і цільове фінансування	460	0,39	1440	1,18	+ 0,79
1.6. Амортизаційний фонд			1806	1,48	+ 1,48
1.7. Резерви майбутніх витрат і платежів	66	0,06	38	0,03	-0,03
1.8. Нерозподілений прибуток минулих років	1740	1,46		-	- 1,46
1.9. Нерозподілений прибуток звітнього року		-	1814	1,49	+ 1,49
Усього за розділом 1	117130	98,45	119986	98,31	-0,14
2. Довгострокові пасиви					
3. Розрахунки та інші короткострокові пасиви					
3.1. Кредиторська заборгованість	1850	1,55	2068	1,69	+ 0,14
Усього за розділом 3	1850	1,55	2068	1,69	+ 0,14
БАЛАНС (р.1 + р.2 + р.3)	118980	100	122054	100	-

ДОДАТОК Г

Порівняльний аналітичний баланс

Показники	На 1.01.2020		На 1.01.2021		Відхилення (+, -)		
	тис.грн.	питома вага, %	тис.грн.	питома вага, %	абсолютне	відносне	За питомою вагою
Актив							
1.Необоротні активи							
1.1. Основні засоби (залишкова вартість)	102344	86,02	101842	83,44	-502	-0,5	-2,58
1.2. Незавершені капітальні вкладення	496	0,42	1374	1,13	+878	+180,4	+0,71
1.3. Устаткування	456	0,38	506	0,41	+50	+11,0	+0,03
Усього за розділом 1	103296	86,82	103722	84,98	+426	+0,4	-1,84
2.Запаси і затрати							
2.1.Виробничі запаси	6976	5,86	7798	6,39	+822	+11,8	+0,53
2.2.Малоцінні та швидкозношувані предмети (залишкова вартість)	372	0,31	390	0,32	+18	+4,8	+0,01
2.3.Незавершене виробництво	46	0,04	564	0,46	+518	+1126,1	+0,42
2.4.Готова продукція	1648	1,39	1556	1,28	-90	-,5,4	-0,11
2.5.Товари	172	0,14	158	0,13	-14	-8,1	-0,01
Усього за розділом 2	9214	7,74	10468	8,58	+1254	+13,6	+0,84
3. Грошові кошти, розрахунки та інші активи							
3.1.Дебіторська заборгованість	4294	3,61	5356	4,39	+1062	+24,7	+0,78
3.2.Короткострокові фінансові вкладення	460	0,39	1440	1,18	+980	+213,0	+0,79
3.3.Грошові кошти	1436	1,21	756	0,62	-340	-47,4	-0,59
3.4.Інші оборотні активи	280	0,23	312	0,25	+16	+11,4	+0,03
Усього за розділом 3	6470	5,44	7864	6,44	+1394	+21,5	+1,00
БАЛАНС (р.1 + р.2 + р.3)	118980	100	122054	100	+3074	+2,6	*
Пасив							
1. Капітал, фонди, резерви							
1.1.Статутний фонд (капітал)	102536	86,18	102084	83,64	-452	-0,4	-2,54
1.2.Додатковий капітал	8816	7,41	8816	7,22	-	-	-0,19
1.3.Резервний фонд	2358	1,98	2358	1,93	-	-	-0,07
1.4.Фінансування капітальних вкладень	1154	0,97	1630	1,34	+476	+41,2	+0,37
1.5.Спеціальні фонди і цільове фінансування	460	0,39	1440	1,18	+980	+213,0	+0,79
1.6. Амортизаційний фонд	-		1806	1,48	+1806	-	+1,48
1.7. Резерви майбутніх витрат і платежів	66	0,06	38	0,03	-28	-42,4	-0,03

Продовження додатку Г

1.8. Нерозподілений прибуток минулих років	1740	1,46	-	-	-1740		-1.46
1.9. Нерозподілений прибуток звітного року	-	-	1814	1,49	+1814	-	+1.49
Усього за розділом 1	117130	98,45	119986	98,31	+2856	+2,41	-0,14
2. Довгострокові пасиви							
3. Розрахунки та інші короткострокові пасиви							
3.1. Кредиторська заборгованість	1850	1,55	2068	1,69	+218	+33,5	+0,14
Усього за розділом 3	1850	1,55	2068	1,69	+218	+33,5	+0,14
БАЛАНС (р.1 + р.2 + р.3)	118980	100	122054	100	+3074	+2,6	*

ДОДАТОК Д

Оцінка структури джерел фінансових ресурсів ТОВ «Моноліт»

№ п/п	Показники	На 1.01.2021 р.	На 1.01.2018 р.	Відхилення (+,-)
1	Коефіцієнт фінансової незалежності, %	98,45	98,31	-0,14
2	Коефіцієнт фінансової залежності, %	1,55	1,63	+0,08
3	Коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля), %	1,58	1,72	+0,14

Динаміка і структура власного капіталу ТОВ «Моноліт»

№ п/п	Показники	На початок року		На кінець року		Відхилення		
		тис.грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	Абсолютне	За пито-мою вагою	% До під-сумку
А	Б	1	2	3	4	5	6	7
1	Статутний фонд	102536	87,5	102084	85,1	-452	-2,4	-15,8
2	Додатковий капітал	8816	7,5	8816	7,3	-	-0,2	-
3	Резервний фонд	2358	2,0	2358	2,0	-	-	-
4	Фінансування капітальних вкладень	1154	1,0	1630	1,4	+476	+0,4	+16,7
5	Спец. фонд і цільове фінансування	460	0,4	1440	1,2	+980	+0,8	+34,3
6	Амортизаційний фонд		-	1806	1,5	+1806	+1,5	+63,2
7	Резерви майбутніх витрат і платежів	66	0,1	38	0,03	-28	- 0,07	-1
8	Нерозподілений прибуток минулих років	1740	1,5		-	-1740	-1,5	-60,9
9	Нерозподілений прибуток звітного року		-	1814	1,5	+1814	+1,5	+63,5
	Усього	117130	100	119986	100	+2856	*	100

Ректорові Національного технічного
університету «Дніпровська політехніка»
проф. Олександрю АЗЮКОВСЬКОМУ

ЗАМОВЛЕННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-19зск-1 фінансового-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Зінченко Марині Євгеніївні виконати кваліфікаційну роботу на тему: «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ "Моноліт")» з використанням обліково-економічної інформації ТОВ «Моноліт».

Тема роботи є актуальною для ТОВ «Моноліт», і становить практичний інтерес для удосконалення роботи товариства і заходи щодо поліпшення використання оборотних активів підвищать фінансові результати і можуть бути впровадженні в діяльність товариства при його виробничій діяльності.

Фінансово-економічна інформація передана для виконання дипломної роботи є конфіденційною і не підлягає оприлюдненню.

Гол.бухгалтер

Ольга БОЙКО

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки гр.072-19зск-1 фінансового-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему: «Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ "Моноліт")»

Зінченко Марині Євгеніївні

Актуальність теми дослідження обумовлена аналізом фінансово-господарської діяльності, як неодмінного елементу фінансового менеджменту на підприємстві і економічних взаємин з його партнерами. Тема широко розкрита, особливо детально проаналізований фінансовий стан товариства.

Позитивним моментом дослідження є теоретична частина методики та аналізу рентабельності. Окремо можна відзначити детально розписану методику проведення аналізу фінансового стану підприємства. Висновки і пропозиції, викладені в дипломній роботі, є достатньо аргументованими. Теоретичне значення полягає у визначенні основних напрямів удосконалення вибору та методології аналізу і контролю за фінансовою діяльністю підприємства. Практична цінність дослідження показує що аналіз ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості підприємства, які розкривають фінансовий стан підприємства, розраховані вірно.

Загальний висновок про рекомендацію кваліфікаційної роботи до захисту та присвоєння її автору ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Гол.бухгалтер

Ольга БОЙКО

ВІДЗІВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-19/ср-1

Зінченко Марини Євгенівни

«Планування заходів підвищення рентабельності роботи підприємства (на прикладі ТОВ "Моноліт")» представленої для присвоєння ступеня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Мета кваліфікаційної роботи. – удосконалення теоретичних та методичних основ, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення рентабельності підприємства.
2. Актуальність теми кваліфікаційної роботи. У зв'язку з тим, що фінансове планування здатне активно впливати на усі сторони роботи підприємства через вибір об'єктів фінансування, направлення грошових коштів і вибірково в залежності від віддачі тих чи інших заходів економічного і соціального розвитку сприяти раціональному використанню трудових, матеріальних і грошових ресурсів.
3. Зв'язок теми роботи з об'єктом діяльності бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».
4. Задачі кваліфікаційної роботи. Містять елементи, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.
5. Методичні підходи щодо сутності поняття фінансового планування, досліджені погляди різних економістів щодо цього і сформовано визначення терміну фінансового планування, запропоновано шляхи вдосконалення процесу фінансового планування рентабельності на досліджуваному підприємстві та на основі проведеного аналізу фінансового планування зроблений аналіз ефективності фінансового планування.
6. Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень оцінена 15 балів.
7. Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень. 15 балів.

8. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи - 10 балів.

9. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД - 15 балів

10. Робота Зінченко Марини Євгеніївни виконана на замовлення ТОВ "Моноліт" та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Зінченко Марини Євгеніївни рекомендується до захисту з оцінкою 80 балів.

Керівник кваліфікаційної
роботи бакалавра
ст.викладач.

Олександр ЗАМКОВИЙ